

# Quals i ploralls

**ARXIU TEATRAL MILLA**

Compra i venda de comèdies de totes menes

Carrer de Sant Pau, 21. - BARCELONA

*Uback*



RIALLAS Y PLORALLAS



# RIALLAS Y PLORALLAS

COMEDIA DE COSTUMS  
EN TRES ACTES Y EN VERS

ORIGINAL DE

FRANCESCH UBACH Y VINYETA

Estrenada ab extraordinari éxit en lo TEATRO DE NOVETATS  
la nit del 16 de Juliol de 1873

SEGONA EDICIO



BARCELONA  
BIBLIOTECA DE «LO TEATRO REGIONAL»

PLASSA DEL PI, NÚM. 3, 2<sup>on</sup>

1897



## Á LA “JOVE CATALUNYA”

*Guiam á honrar la present comèdia posant en son primer full lo nom d' aquesta catalana y sempre entussiasta Societat, lo entranyable afecte que á tots y cad' un dels amichs consocis me lliga, y la incomparable satisfacció de donar un aplauso á n' aquesta esperançada jovenella, que tan alt ha sabut posar lo penó de nostre restaurament, y que tan fermament y ardida sab sostenirlo, sens may abatrel ni amollarlo á las contrarietats de la sòrt, ni als perfidiosos embats de la incansable enveja.*

*Préhvós donchs, estimats amichs, rebèu ab la mateixa franca espontaneytat que us es endreçada, aquesta petita mostra de mon ferm catalanisme, y de la germantoola amistat que us porta y portará sempre*

L' AUTOR.

Barcelona 25 Juliol 1873.

# REPARTIMENT

## Personatjes

## Actors

---

ROSETA. . . . .	Sra. Carlota Mena
JOSEPÓ. . . . .	Sr. Antoni Tutau
PAU . . . . .	» Iscle Soler
PERET . . . . .	» Hermenegildo Goula
ESTEVE. . . . .	» Joan Bertrán
ALBERT. . . . .	» Joan Isern

*L'acció comença á las nou del matí d'un dia de festa  
y acaba á la matinada del dia immediat*

*Època 1870*

---

ROSETA, vestirà de pagesa á la moda.

PERET, anirà ab jaqué y bolet.

ALBERT, de oficial de caçadors, en campanya.

JOSEPÓ, PAU y ESTEVE, de pagès, ab pantalon llarch,  
gorra lo primer, y barretina morada els altres dos.

---

Aquesta comedia es propietat del autor y sens la seva autorisació no  
podrà representarse, traduhirse, ni alterar son titol.

Don Joan Molas y Casas, director de la Galeria titulada *Propietats  
Dramáticas y Líricas*, Hospital núms. 12 y 14, es l'únic encaregat  
d'aquesta obra, y ab ell deurán entendres quantas empresas y so-  
cietats particulars vulgan representarla.

Queda fet lo dipòsit que marca la lley.





## Acte primer

Lo teatre representa la plaça d' un poblet del Vallés. A la dreta del espectador y en primer terme la casa d' en Josepò. Son nòu horas del matí de un dia de festa.

### ESCENA PRIMERA

ESTEVE *després* PAU

ESTEVE Vaja, lo dit, dit; só l' home  
més beneyt que hi ha en la terra!  
nòu horas y encara aqui  
guayta qu' guayta y passeja  
y fes trenta mil pamplinas  
que fins á mí y tot me pesan  
Ay, donas!... (es á dir, donas...  
no son donas, son pessetas)  
be me 'n féu fer de sospirs,  
de passeigs y de comèdias  
per á lograr d' eixa Rosa,  
tan hermosa com esquerpa,  
un mot, un sonris...

PAU (*Sortint de l'esquerra.*) Hola, hola!  
ja's torna á fer centinella?

ESTEVE Ets tu, Pau?

PAU Si no m' enganyo,  
crech que sí. Y què tal, què 't sembla  
la casa de 'n Josepò?  
Ja dèus saber quantas teulas  
hi té...

ESTEVE Què vols dir?

PAU Y els nius  
qu' hi han fet las oranetas;  
las passas que fa de frontis,  
los balcons y las finestras...

ESTEVE Encara 'm farás l' arquet!...  
acaba.

PAU No 'm vols entendre?  
Que també ets dels que 'ls agrada  
que 'ls regálen las orellas?

ESTEVE Be, vaja; l' estimo, sí.

PAU A la casa?

ESTEVE A la Roseta.

PAU Donchs ara 't diré una cosa  
en paga de ta franquesa.

ESTEVE Es bona?

PAU Carám si es bona!

ESTEVE Y es d' ella la cosa?

PAU Es d' ella.

ESTEVE Digas.

PAU Está enamorada;  
però bojament, Esteve.

ESTEVE Y de quí?

PAU Oh!... aixó de quí...  
jo, noy, no 'm vull comprometre;  
tu indaga, que no ets pas tonto...  
ò sinó la pots sorprendre  
fentli una pregunta.

ESTEVE Just;

una pregunta ben seca.

Més, la Rosa enamorada?

PAU Sí, Esteve, sí, la Roseta;  
però, noy, no t' afigures  
que sia de tu.

ESTEVE De veras?

Y donchs de qui pot estarne?

PAU Be!... guapo y aixó tu 't creyas.  
Miráusel lo papanatas!

ESTEVE Donchs cregas que será meva...

PAU Que no ho sé?

ESTEVE Qu' es lo que sabs?

PAU Mira. (*Mostrantli una carta.*)

ESTEVE Que es?

PAU Una carteta.

ESTEVE Y be... qué?

PAU Y la direcció?...

Y mira; el qu' es com aquesta,  
n' haurè portat á la noya,  
á lo menys una trentena.

ESTEVE Si será cert? No pot ser!  
se sabria. Y de hont vénen?

PAU De Barcelona.

ESTEVE Sens dupte  
d' una amiga.

PAU Quina mena  
d' amigas!... porta bigoti.

ESTEVE Donchs digas que tu 'l coneixes.

PAU No 'l tinch de coneixer, plaga,  
si tots los de casa seva  
vénen á passá 'ls estius  
aqui á San Cugat.

ESTEVE De veras?

PAU De veras.

ESTEVE Véste á burlar

d' un altre, ja no 't vull crèure.  
 Aixó, lo més que serà,  
 una broma. Potsé 't pensas  
 qu' un senyor de Barcelona  
 vindrá á cercá una pagesa  
 per casarse... vaja, vaja!

PAU N' han madurat de més verdas  
 y á més, has de tení 'n compte  
 que la Rosa te pessetas  
 y que las noyas d' aquí,  
 ab tot y que son pagesas,  
 valen més que cap senyora  
 de aquellas de cua y cresta.

ESTEVE Minyó, no ho puch crèure.

PAU Y dígam;

per qué lo que 't fa denteta  
 á tu, no pot ferne á un altre?  
 Aquella boca y aquella  
 mirada de traydoría,  
 la molsor de sas galtetas,  
 aquell monyo, y aquell ayre  
 pensas que sols tu ho pots veure?  
 Oh!... y tu, qu' ets...

ESTEVE Què?

PAU Tan xaparro,

tan butxacas... Si 'm vols crèure,  
 y aixó t' ho dich pe 'l be teu,  
 tórnatén al llit, Esteve,  
 que la Rosa no 's pentina  
 per quí no 's sab fer la clenxa.

ESTEVE Be, mira, sabs que pots fer?  
 no vullas ficar poteta

hont no se 't demana; vésten.

PAU Ja ho has dit!...

ESTEVE Y ben depresa. (*Esteve*)

*agafa á Pau del braç y l' acompanya fins al fons de l' escenari; aquest torna á baixar ab calma y s' asseu en lo pa-drís de la porta de ca 'n Josepó.)*

PAU Donchs, mira, lo qu' es per ara me n' aniré cap á sèure.

Vaja un modo!... puch ben dir allò: féu favors á bestias...

ESTEVE Però no veus que 'm fas nosa?

PAU Donchs fes lo que m' aconsellas y si es que vols estar ample pots arribàrten á l' era; advertint que si per cas vols dir res á la Roseta, jo ho faré de bona gana.

ESTEVE (*Ap.*) Ja m' acaba la paciència y si m' enfado, d' un *trompis* me 'l trech del devant.

*(Guaytant dins, á ca 'n Josepó.)*

PAU Me sembla

qu' está á punt de sortí á missa; deurá esperar la darrera

batallada. Ave María! (*Demanant.*)

ROSA (*A dins.*) Endevant.

*(Pau entra á ca 'n Josepó.)*

ESTEVE Si será certa

la nova d' aquest pavana...

No 'm queda un moment que perdre;

hi ha molts quartos y no es just

qu' un altre 'm deixi á la fresca.

PAU (*Sortint.*) Mirat; ara anirà á missa

y si per cas no vols creure

lo que t' he dit, á la pròva;

li pots preguntar á n' ella.

Adeu!...

*(En tò burleta.)*

ESTEVE Adeu troç de ximple.  
 PAU (Anántsén.) Mirauvos la bona peça!...

## ESCENA II

ESTEVE y ROSETA, *ab mantellina blanca*

ESTEVE Adeu. (Aturántla.)

ROSA Bon dia y bon hora

ESTEVE Bon dia!... y no 't dona pena  
 fer di 'l llabi lo contrari  
 d' allò que ton cor anhela?

ROSA Què vols dir?

ESTEVE Que has dit bon dia  
 y m' estás ferint sens treva.

ROSA No comprench...

ESTEVE Y gosas dirho,  
 ingrata, quan ja tres vespres  
 t' he vingut á fer cantadas  
 y, ni un cop á la finestra  
 has sortit per' agrahirme  
 de mon amor las finesas!

ROSA Què s' havia de pensar  
 que las cantadas aquellas  
 las fesses fer tu, ni menys  
 que fossen per mi?

ESTEVE Roseta;  
 quantas noyas de la plaça  
 que 's digan com tú coneixes?

ROSA Què 't diré jo. Per ventura  
 cap jove dels que festejen  
 no diu rosa per motiu  
 cent voltas á sa promesa?

ESTEVE Dissapte, donchs, no tindràs

l' escusa qu' avuy allegas:  
á veure!

ROSA Es que jo 'ls dissaptas,  
Esteve, tinch molta feyna.

ESTEVE Lo que tens tu, desamor  
v un cor més dur qu' una pedra.

ROSA Ay, ay; bò!...

ESTEVE No hi ha més ay.  
Escoltam.

ROSA Més ves depressa  
que 's fa tart y haig d' aná á missa,

ESTEVE Què t' he fet per no mereixer  
ni una rialla de tos llabis,  
ni tan sols una ulladeta?  
Per què quan se fa saráu,  
sempre 't trovo compromesa?  
Per què tot quant de mi 't ve  
ho desprècias y ho desdenyas,  
y essent amable per tots  
esquiva per mi estás sempre?  
Per què estimante jo tan  
tu no me estimas, Roseta!

ROSA Què 't diré! no hi puch fer més.

ESTEVE Es dir, que ni sols ha negas?

ROSA Negarho, per què? podrias  
venirme després ab queixas:  
jo t' aprecio, com amich  
de mon pare.

ESTEVA Donchs prevente,  
perque 'm tindrás d' estimar  
com jo á tu.

ROSA Vols dir, Esteve?

ESTEVE Si no de grat, á la força.

ROSA Y també tindré de ferte  
cantadas?

(*Burlantsen.*)

- ESTEVE No 't burlis, Rosa.
- ROSA No 'm burlo...
- ESTEVE Que no 'm coneixes!
- ROSA Jo 'm penso coneixet massa.
- ESTEVE He descobert que fastejas.
- ROSA Me n' alegro.
- ESTEVE Ab un senyor  
de Barcelona.
- ROSA Ara vejas!
- ESTEVE Que t' enganya.
- ROSA Tot pot ser.
- ESTEVE Que 't vol sols per las pessetas.
- ROSA Algun altre 'n coneix jo  
que fer lo mateix intenta...
- ESTEVE Mira que 't penedirás.
- ROSA Ningú 'm passarà la pena
- ESTEVE Que puch fer qu' aquest senyor  
te planti...
- ROSA Pendré paciència.
- ESTEVE Malviatje aquell qui estima  
cap dona! (*Pegant un cop de peu á terra*)
- ROSA Què tens, Esteve?
- ESTEVE Que 't trauria d' aquest mon  
á plantofadas, Roseta  
perque t' estimo...
- ROSA Ja 's veu...
- ESTEVE T' estimo!
- ROSA Mira; 'm vols crèure!  
estimam, tot lo que vullas  
però sense dirmho.
- ESTEVE Hyena!  
Jo faré que aquest desayre  
hajas de plorar; que vejas,  
per lo grau de ma venjança,  
lo inmens que era mon efecte;



jo 't faré plorar... plorar!  
 però amargament, Roseta  
 ROSA Per ara sols me fas riure.  
 ESTEVE Tremola!  
 ROSA Jo?... Adeu Esteve.  
 ESTEVE Que faré...  
 ROSA Fes lo que vullas.  
 ESTEVE Escolta...  
 ROSA Vaig molt depressa.

## ESCENA III

ESTEVE, *sol*

ESTEVE Dèu de Dèu! ó podré poch  
 ó á la fi haurás d' esser meva!  
 Vaya si ho serà, per força!  
 Després de ferme per ella  
 l' esclàu, el gos de son pare,  
 qu' ara la tingués de perdre?  
 Oh, no, no! vinga el que vinga,  
 que 'm vulla ó que m' aborresca,  
 jo apartaré als qui 'm fan nosa  
 y al fí 'm casaré... ab la hisenda  
 d' en Josepó, qu' es la gracia  
 millor de la pubilleta.

## ESCENA IV

ESTEVE, ROSETA, PERET (*Surten del  
 fons esquerra*)

ROSA Qui 'ns ho tenia de dir!  
 PERET Ja veu.

- ROSA Vaya una sorpresa.
- PERET Que no es de grat?
- ROSA Vol callar!  
Y tots los de casa seva  
han pujat?
- PERET No; tan sols jo,  
y encara mîg ab pròu feynas.
- ESTEVE (*Ap.*) Però que veig!
- PERET Una carta  
vaig escriure en la qual deya...
- ROSA L' he rebuda ara mateix  
y encara no la só oberta.
- ESTEVE (*Ap.*) No hi ha que dubtà' es aquest;  
jo tinch de venjarme.
- PERET Vèure  
á son pare m' es precis.
- ROSA A fè qu' encara dèu jèure.
- PERET A aquesta hora?  
*(Esteve baixa al prosceni.)*
- ROSA (*Ap.*) Deu del Cel!
- PERET Donchs diga que matineja! (*En broma.*)
- ROSA Avuy...
- PERET Oh, ja!
- ESTEVE (*Ficantse en la conversa.*) Es un pagès  
dels que celebran las festas.
- ROSA (*Ap.*) Quina angunia!  
*(Mirant ab recel à càsa seva.)*
- PERET (*A Rosa.*) Qui es aquest?
- ROSA Un jove de aquí.
- PERET (*A Esteve.*) Me sembla  
coneixel' y no recordo...
- ESTEVE D' anà' á caçá á ca 'n Segrera  
l' estiu passat.
- PERET (*Allargantli la má.*) Te rahó!  
que tal se va?

ESTEVE (*Encaixant.*) Ja ho pot vèure.

ROSA (*Ap.*) Be 's podria despertar  
y baixar ¡ay animetas  
del purgatori, si ho fesseu!

ESTEVE (*Ap. à Peret*) Quan tinguem una estoneta,  
li contaré lo perquè  
tan tart en Josepó 's lleva.

PERET Sembla que está capficada;  
que te?

ROSA No res...

ESTEVE (*Ap.*) Si no es meva,  
faré á lo menys que de aquest  
abandonada se veja.

Y la missa? (*Alt á Rosa.*)

ROSA Si, la missa!...  
esperaré la darrera.

PERET Per ma culpa?

ROSA Si hi ha culpa  
la tal no es pas tota seva.

(*Ap. mirant dins*) Ay quin apuro Deumeu!

(*Alt.*) Peret; no vol entrá' á sèure?

PERET Sab lo que vull? no esser causa  
de la mes xica molestia.

ESTEVE Jo, ab lo seu permís...

PERET Se 'n va?

ESTEVE Si, senyor.

PERET Donchs á mes vèure.

ESTEVE Conto que anirá á caçar...

PERET Tinch de probá' una escopeta  
que va portarme, un amich,  
fará uns tres mesos, de Bélgica.

ESTEVE Donchs ja 'ns veurèm. Adeu Rosa.

ROSA (*Ab indiferencia.*) Adeu.

ESTEVE Tinch lo cap que 'm crema!

(*Ap. anántsen.*)

## ESCENA V

## PERET y ROSETA

- PERET Y digam, Roseta meva;  
t' has recordat molt de mí?
- ROSA Ja may s' ha apartat d' aquí *(Del cor.)*  
ni un instant l' imatge teva.
- PERET Aixó 'm plau; lo mateix jo  
he fet allá á Barcelona;  
no sé l' hora, ni l' estona  
que en tu no pensás.
- ROSA *(Ab coqueteria.)* Aixó  
es cert?
- PERET Es tan cert, Roseta,  
que per no anar d' amagat,  
á mos pares he contat  
la nostra passió.
- ROSA Y discreta  
la teva mare, 'l que va  
de tu á mi t' haurá fet veure?
- PERET Sabs què m' ha dit, y ho pots creure?  
Que 't vingués á demaná.
- ROSA De debò!... *(Tapantse la cara ab lo vano)*
- PERET T' avergonyeixes?
- ROSA Jo á la fí só una pagesa.
- PERET Que vals mes que una princesa.
- ROSA Que no mereixo...
- PERET Mereixes  
lo que eu lo mon no existeix,  
y per tant darte no puch;  
mes Rosa, l' amor que 't duch....
- ROSA Val més que lo mon mateix!  
Si algú 'ns escoltès...



va fer l' any.

PERET

Sí; tu 't firavas  
d' un coixinet de cusir  
que jo te vaig fer cedir  
per lo sol prèu que 'n donavas  
y ab l' excusa de mirar  
si lo pany anava bé  
t' hi vaig posar un papé;  
te 'n recordas?

ROSA

Está clar.

PERET

Feya temps que l' ocasió  
de poder dártel cercava,  
mes venia, y no gosava  
ferho.

ROSA

De vergonya?

PERET

No;

per lo molt cert que jo 'm creya  
no mereixer ta confiança;  
mes tu 'm vas dá una esperança  
responentme á lo que 't deya:  
que 'm donavas llibertat  
per parlarte, y cada dia  
he anat probant, vida mia,  
lo que 'm tens enamorat.  
No es cert?

ROSA

Be ho sembla.

PERET

Respon.

ROSA

Penso que sí.

PERET

Donchs crech qu' ara  
de parlar á lo teu pare  
ja n' es hora. A casa son  
de ma opinió, y molt contents  
tots ells de la elecció meva;  
si á cás no has mudat la teva  
y de bon grat hi consents,

- al teu pare parlaré  
y, si res no hi te que dir,  
podré 'l jurament cumplir  
que 't feya en aquell papé,  
ROSA Tu mateix; may he dubtat  
de tos fins, y per lo tant,  
per mi, pots ferho ara, ó quan  
ho cregas mes acertat.  
La contestació que á tu,  
faré també á lo meu pare.
- PERET Rosa, la mateixa encara?
- ROSA O be teva, ó 'de ningú!
- PERET Gracias, ja m' ho creya aixis.  
(*Besa la má.*)
- ROSA Sempre complert.
- PERET Com se déu.  
Mira; has de ser l' ángel meu!
- ROSA Probaré ferte felís.
- JOSEPÓ Roseta! (*Cridant desde dins.*)
- ROSA Gracias als sants!
- PERET Què hi ha?
- ROSA Que 'l pare ha baixat.
- PERET Josepó! (*Dirigintse á la entrada.*)
- ROSA (*Deturantlo.*) Una salvetat.
- PERET Ja m' ho dirás.
- ROSA No no, abans;  
no li parles de aixó...
- PERET Qué?
- ROSA De mí, fins que estiguèu sols.
- PERET Vergonyosa!
- ROSA Be, què vols  
si Déu me 'n va fé!
- PERET Está be.

## ESCENA VI

Dits, JOSEPÓ y PAU

(Josepó surt de casa seva en mànega de camisa y sens que de moment s'adone d'en Peret. En Pau baixa del fons esquerra y se dirigeix á en Josepó com per donarli un recado, mes al vèurel enrahonar ab en Peret no s'atreveix á ferho.)

JOSEPÓ Ja 't podia cridá! (*Surtint.*) Ay bò!  
(*Adonantsen de 'n Peret.*)

Vostè aquí! Qué tal se vá?

PERET Ja ho podèu veure.

JOSEPÓ Açò fa.

PERET Y vos, qué tal, Josepó?

JOSEPÓ Guapo, si de tant en tant  
lo cap no se m'en anés.

PERET Aixó es del sol...

JOSEPÓ Jo ho sabés.

PAU (*Ap.*) Del ví del hostal!

JOSEPÓ Quin sant  
nos l' ha portat? Qué hi ha hagut  
qu' han avançat la vinguda?  
á no ser per la batuda...

(*Com qui no atina.*)

PERET Per altra cosa he vingut.

ROSA Si 'm permetéssen...

PAU (*Ap.*) De pet  
li planto; mes, si s' enfada?...

ROSA Han tocat la rematada  
y he d' aná á missa, Peret.

PERET Vostè es duenya.

ROSA D' aquí á luego  
Pare... (*Besantli la mà.*)

JOSEPÓ Adéu.





JOSEPÓ (*Encarantse ab en Pau.*) Qué vols?  
acaba.

PAU Que m' ha enviat  
l' alcalde...

JOSEPÓ Digas que bé.  
(*Sens deixar-lo acabar de dir y fent fer  
mitja volta, indicant que se'n vaja.*)

PAU Donchs paguèume. (*Parant la mà.*)

JOSEPÓ Pagar, què?

PAU Es que estèu apenyorat.

JOSEPÓ Hàla, hàla! vésten d' aquí.

PAU Mirèus que vinch en nom d' ell.

JOSEPÓ Vésten (*Empenyentlo.*)

PAU (*Tornant.*) Ahont?

JOSEPÓ Al bordell!

PAU M' havéu de ensenyá 'l camí.  
Vint rals per haber estat  
al hostel fins á las dèu.

JOSEPÓ Vint dimonis!

PAU Respectèu,  
Josepó. á l' autoritat.

JOSEPÓ Digas al alcalde Bròs,  
que jo ab res del séu me fico.

PAU Digáu-me: aixó qu' es uu mico?

JOSEPÓ Sí. (*Crema.*)

PAU —Donchs anèuli á dir vos.

JOSEPÓ Ves, ves! y ab bromas d' aquestas  
á mí no m' hí vingas mes.

PAU Es que no son bromas, es...

JOSEPÓ Au! lluny, que no estich per festas.  
(*L' acompanya fins dalt al fons, fentlo  
entrar dins, vullas no vullas.*)

## ESCENA VIII

PERET y JOSEPÓ

JOSEPÓ Vaya un ximple! (*Baixant al prosceni.*)

PERET Donchs què hi ha  
que l'alcalde us apenyora?

JOSEPÓ Francament, aquesta es l'hora  
que encara no ho sé. Serà  
sens dubte, que aquest ximplet  
no haurá entés lo que li han dit.

PERET Be 'm sembla pròu aixerit.

JOSEPÓ No 'n te res, senyor Peret.  
Sab lo qu' es, molt maliciós  
y confusioner.

PERET Mal vici.

JOSEPÓ Mes diga, que tinch desfici  
de sapiguer...

PERET D'entre 'ls dos  
espero no surtirá.

JOSEPÓ Descanse.

PERET Dònchs, per política  
me trovo ara en una crítica  
situació.

JOSEPÓ Bò!

PERET Vaig posá'  
l'altre dia al *Imparcial*  
un article virulent  
contra 'l govern del regent,  
y enfadat lo general  
de las veritats qu' allí  
conto que 'l pais sofreix,  
he sabut que 'm persegueix.

JOSEPÓ Ja may m' ho traurán d'aquí: (*Del cap.*)

aquesta gent no son bons  
 mes que per donar disgústos;  
 estèm, en quant á dar sustos,  
 pitjor que en temps dels Borbons.  
 Y què 'ls deya?

PERET

Qu' ab tants sòus  
 de soldats, que no fan res  
 y tant malversar dinés  
 y crear empleos nous;  
 per més que 'l poble ab afany  
 treballi, com ho va fent,  
 irà 'l dèficit creixent  
 terriblement d' any en any.  
 Qu' es precis fe' economias  
 y obrir canals, carreteras,  
 ab las fortunas enteras  
 que llançan en balls y orgias.  
 Qu' es força pagá 'l que 's dèu  
 per l' honra d' Espanya tota  
 y que 'l que 's dèu, gota á gota  
 ho s'ia 'l poble... y no 's vèu.  
 Que vejen que se 'n ha fet,  
 perque si 'l poble 's cansava  
 y comptes los demanava,  
 podria haverhi un desfet.  
 Y acabo, mostrant las obras  
 de que al govern som deutós;  
 per lo nombre fabulós  
 que Espanya compta de pobres.

JOSEPÓ

Caram, que m' agradaria  
 llegirho; dèu ser bonich!...  
 Comprench que 's cremen, jo 't flich!  
 aixó no 's pot di' abuy dia.  
 Y ho va firmar?

PERET

Sí

JOSEPÓ Mal fet;  
no vèu; aixó 'l perjudica.

PERET Aquell qu' un escrit publica  
dèu firmar-lo.

JOSEPÓ No, Peret.  
Deuria, si aquí sigués  
la justícia una vritat;  
mes ara es un disbarat

PERET Segueixo.

JOSEPO Sí.

PERET Per demés  
he cregut esperá' alli  
que vinguessen á agafarme,  
y resolt ja d' amagarme,  
per ferho, he viingut aquí.  
Só prop la torra de casa  
y si per un d' aquells cassos  
hi hagués res, ab quatre passos  
se 'm avisa del que passa.  
Veus' aquí que m' ha portat  
á Sant Cugat; vos dirèu  
ara, si ferme podèu  
lo favor qu' he demanat.

JOSEPÓ Sant cristià; vaya un favor!  
jo 'm creya qui sab lo qu' era;  
oh, y veyèu quina manera  
d' abultarho!...

PERET Lo bon cor  
que teniu, es qui 'l fa xich.

JOSEPÓ Fuja! no me 'n parle mes.  
Beurá una mica?

(*Dirigintse á casa seva.*)

PERET No, res.

JOSEPÓ Sí, home, es un ví molt rich.  
Mentres tant reposará

una estona.

PERET Com que 'l viatge  
no es cosa...

JOSEPÓ Ha dut equipatge?

PERET Sí; haurèm d' anarlo á cercá'.

JOSEPÓ Donchs mire; farèm pa y bèure,  
prench lo jech y cap allí.

Li está be? (*Acompanyantlo cap á la*

PERET (*Gansejant.*) Lo qu' es per mí... *casa.*)

JOSEPÓ Home, entra!

(*Veyent que s' atura á la porta.*)

PERET Vaja! hem de creure!

## ESCENA IX

ROSETA y ESTEVE. (*Fons, esquerra.*)

(*Surtirán Roseta fugint de la persecució d' Esteve que va derrera d' ella. Rosa portará la mantellina cayguda enderrera.*)

ROSA Jesús! Vols fe lo favor  
de deixarme estar tranquila!

ESTEVE No, no y no!

ROSA Tota la vila  
n' hagut esment

ESTEVA Y mellor.

ROSA Quin escándol!

ESTEVE Aixó ray!

ROSA Sí; crègas qu' ha estat bonich;  
tota la missa, nyich, nyich!  
sense poder callar may.

ESTEVE M' escoltesses.

ROSA Què dirán,  
què dirán de la Roseta?

ESTEVE Res.

ROSA Ah, cara de baqueta.

ESTEVE Sabs quan serà qu' ho farán?  
quan sabrán lo que jo sé.

ROSA Y què sabs?

ESTEVE De 'n Josepó.

ROSA Del pare?

ESTEVE Qu' es lo melló  
parroquiá del hostalé!

ROSA Esteve, no t' he estimat  
però tampoch t' aborria...

ESTEVE Qu' abuy á las dèu dormia  
y que 'n Bròs l' ha penyorat.

ROSA Y 't dius amich d' ell?

ESTEVE (*Ab desfatzatès irònica.*) Si tal,  
tot sovint fèm l' escambrilla;  
però no temis, pubilla,  
que no ho faré ab fi de mal.  
Probaré d' avergonyirlo  
fentne enterar tot lo poblé.

ROSA Acció noble!

ESTEVE Si, qu' es noble!  
qu' ho faré per corretgirlo.

ROSA Infame!

ESTEVE Bo! ja 't recelas  
qu' ho sápigas en Peret? No!  
no temes, que lo qu' es jo  
no n' hi diré res.

ROSA Arrelas  
com mes va, mes, dintre mi  
lo despreci ab que 't mirava.

ESTEVE Ja t' he dit...

ROSA Què has dit? Acaba.

ESTEVE Qu' haig de venjarme.

ROSA Y així

crèus lograr lo que volías?  
 mira, t seré franca, Esteve.  
 lo qu' es la venjança teva  
 l' estava esperant fa dias.  
 Ja sé de lo qu' ets capaç,  
 ja sé qu' ets amich del pare,  
 que jugas ab ell... y encara  
 molt mes!

ESTEVE Y lo que sabrás!

ROSA Però tinch confiança en Deu,  
 y quant mes vaig coneixent  
 ton amor, mes va creixent  
 ma indiferencia.

ESTEVE Donchs crèu  
 qu' haig d' aplacar ton orgull,  
 hi haurás de tenir corretja  
 per saber que, si no ets lletja,  
 ets pagesa.

ROSA Y serho vull.

ESTEVE Qu' ets filla d' un...

ROSA (*Fentlo callar.*) Oh, no, no!

ESTEVE D' un...

ROSA Per Deu, calla!...

ESTEVE (*Irònicament.*) M' agrada!  
 No estavas esperançada,  
 Roseta?

ROSA (*A mitja vèu.*) Per compassió!

ESTEVE Compassió?...

ROSA Sí, ell es mon pare.

ESTEVE Tu foras ma ditxa tota

ROSA Per Deu!... (*Ab vèu fosca.*)

ESTEVE Compassió? ni gota!  
 Aquesta paraula qu' ara  
 t' he dit...

ROSA Veyent lo que m danyas



ab ella, l' oblidarás.  
 ESTEVE Cada jorn l' escoltarás  
 de mi...  
 ROSA No pots tení entranyas!  
 ESTEVE Com tu.  
 ROSA Jo cap mal t' he fet  
 ESTEVE M' has enganyat.  
 ROSA Oy que no!  
 may t' he dit...  
 ESTEVE En Josepó.  
 ROSA Per Deu, res d' aixó á en Peret!

## ESCENA X

*Dits, JOSEPÓ y PERET*

JOSEPÓ (*Surtint.*) Anèm, anèm, ja vindrá.  
 PERET Mireula.  
 JOSEPÓ Què has fet, Roseta?  
 ROSA M' he torvada una estoneta...  
 JOSEPÓ Ja 't podiam esperá.  
 ROSA Per Deu! (*Apart á Esteve.*)  
 JOSEPÓ Què hi ha noy?  
 ESTEVE No re.  
 PERET Que ets maca, Rosa!  
 ROSA Vols di?  
 ESTEVE M' haig de desquitar d' ahí.  
 JOSEPÓ Avuy, no.  
 ESTEVE Com!  
 JOSEPÓ No pot ser;  
 tinch al senyor.  
 ESTEVE Tant se val.  
 JOSEPÓ Dich que no.  
 ESTEVE Be, ja ho veurèm.

- JOSEPÓ Mirat; noya, ja tornèm.  
 PERET Tenim d' arribà al hostal.  
 ROSA Y ahont anèu tan mal girvat?  
 Entréu qu' us arreglaré. (*A son pare.*)  
 JOSEPÓ No, dona, que ja vaig be.  
 ROSA Y tant!  
 JOSEPÓ Vaja, donchs, aviat. (*Entran.*)

## ESCENA XI

### ESTEVE y PERET

- PERET A que vá qu' us endevino  
 què teniu?  
 ESTEVE ¡Que no senyó!  
 PERET Vos aborriu.  
 ESTEVE Res d' açò:  
 l' esperava.  
 PERET ¿A mí?... no atino  
 perquè potser.  
 ESTEVE ¡Sí que es bona!  
 Li he promès di una coseta  
 mentre era aquí la Roseta,  
 ara mateix, fa una estona...  
 PERET No hi caych.  
 ESTEVE De son pare...  
 PERET (*Recordant*). ¡Ah, sí!  
 Ja me 'n havia oblidat.  
 ESTEVE Sí qu' á fè es desmemoriat.  
 PERET Diguéu.  
 ESTEVE No 's pot torná' á di'...  
 ¿No sab qu' es lo que á llevarse  
 tan tart á en Josepó obliga?  
 PERET Home, ¿qué volèu qu' us diga?  
 ESTEVE Lo beure. (*En secret*).



de la vila ho sab? A veure;  
preguntaré.

ESTEVE Si 'm vol creure  
l' alcalde...

## ESCENA XII

*Dits*, JOSEPÓ

JOSEPÓ (*Sortint*). Alabat sia 'l nom  
de Jesùs!... Primer lo llaç,  
Desprès lo jech, y l' armilla;  
ija 'ls dich jo que la pubilla...

PERET Vos estima!

JOSEPÓ No dich pas.

PERET Josepó. (*Resolut*).

JOSEPÓ Mana?

PERET Escoltèu.

ESTEVE (*Ap.*) ' Què va á fer, senyor Peret?

PERET A saber, clar y ben net,  
lo que de dirme acabèu.  
¿Quí millor m' ho podrà di'  
qu' ell mateix?

JOSEPÓ Qué es lo que hi ha?

ESTEVE Jo dich lo que 's diu.

PERET Oh, ja!  
igual que jo.

JOSEPÓ Qu' es de mí  
que 's parla?

PERET Sí, Josepó.  
Aquest m' estava dihent...

ESTEVE Jo li deya solament  
lo que 'ls xarrayres...

PERET No, no!  
lo que diu lo poble en pès

m' havèu dit, y us asseguro  
qu' ho sabré.

ESTEVE (*Apart*). ¡No veu l' apuro  
en que 'm posa!...

JOSEPÓ Acaben ¿qué es?

PERET Que 'm deya que vos... aixís...  
sou bastant de la tabola,  
amich de fer xirinola...

JOSEPÓ M' agrada. (*Ab naturalitat*).

ESTEVE (*Ap.*) Quin compromís!

JOSEPÓ Cóm s' entén? (*Veyent que Peret roda*

PERET Vaja, més clà: *'l. cap*).

que sou en beure viciós,  
y qu' abuy, per aixó, en Bròs  
vos ha penyorat.

JOSEPÓ ¿Que va  
de veras?

PERET Y donchs? Vejèu  
si hi va, que 'm volen fer creure  
qu' á conseqüencia del beure  
heu dormit fins á las dèu.

JOSEPÓ No pot ser!

PERET Dubtéu encara?

JOSEPÓ Es qu' ell sab que al qui digués  
semblant cosa, d' un revés  
li giraria la cara.

Ademés, es un amich  
y aixó haurá estat una broma.

PERET Ja 'm ho he cregut.

ESTEVE Y es clar, home.

(*Ap.*) Ja t' ho diré.

JOSEPÓ (*Id.*) Quin fástich!

PERET (*Id.*) Ja vaig sospitant qu' aqui  
hi ha un empenyo de cad' hu.

(*Alt.*) Ab tot, no féu á ningú

la broma qu' heu fet ab mi,  
 perquè aixis com jo desd' ara  
 d' aixó no 'n faré menció,  
 pot en altres se ocasió  
 de disgustos; y si 's para  
 un hom' à pensá un moment  
 lo que á fer broma us pot mòure,  
 Esteve, pot ben concloure  
 trovanthi un segon intent

ESTEVE (*Ap.*) M' ha conegut! (*Alt.*) No hi ha tal!

Pura brometa no mes,  
 sino que vostè ho ha prèns  
 un xiquet massa formal.  
 Aquí som uns quants amichs  
 que, quan del treball venim,  
 á cà l' hostalé 'ns reunim,  
 per reposar dels fatichs  
 del dia. Com compendrà.  
 allí 's bèu, se discuteix  
 de tot lo que s' ho mereix,  
 ò be, se sol bromejá.  
 Mes com aquí, ab escepcions  
 comptadas, en general  
 tots son tous, als del hostal  
 nos tildan de borratxons.  
 Però compendrà 'l motiu  
 que 'n Josepó, haja estat  
 per l' arcalde penyorat,  
 segons per la vila 's diu.  
 Veliaqui la rahó clara  
 de la broma que jo he feta,  
 y veja si he satisfeta  
 sa curiositat.

PERET

Encara

no 'm crech haver prèns la pena

- de demanar res, Esteve.
- ESTEVE Ja; mes la conversa seva d' indirectas está plena.
- PERET Qu' us hèu cregut per ventura que las necessito?
- ESTEVE No;  
però potsé á en Josepó  
li vingan be.
- JOSEPÓ Qu' ets criatura!  
¿Qué 'n tráus de parlar aixís  
sense com va ni com costa?  
Ara, si 't torno resposta  
s' enredèm mes, de precis...
- ESTEVE Responèu, que la brometa  
me va agradant un bon xich.  
(Ap.) ¡Que 'm fa de perdre un amich  
si 'm venjo de la Roseta!
- PERET Anèm, anèm á l' hostal.
- JOSEPÓ ¡Sí, anèm sen, senyor Peret,  
perquè la broma d' aquet  
al fi acabaria mal!
- ESTEVE Ma noy! si ara algú ho sentís  
qui sab lo que 's pensaria!
- PERET Vaja, pròu. (*Interposantse entre ells.*)
- JOSEPÓ Es que voldria  
jo saber...
- PERET ¿Será precis  
fervos observá á tots dos  
l' escándol qu' anáu á dar?
- JOSEPÓ Es cert, mes valdrá callar.
- ESTEVE Aixó es lo que us convé á vos.
- JOSEPÓ No sent?... ¡Esteve, per Dèu,  
que acabo ja la paciència!
- PERET Sí, home, tingáu prudencia
- ESTEVE N' haguès tingut vosté

- JOSEPÓ Vèu?  
aixó es no tocar pilota!
- ESTEVE Ja 'n toquéu vos.
- JOSEPÓ Qué cridém!...
- PERET Vaja, dexèulo y anèm (*Volentsel em-*  
ESTEVE Mes us val. *portar.*)
- JOSEPÓ (*Reprimintse.*) Ves!... bestiota!
- ESTEVE No sé quin sant me deté.  
con no us planto...  
(*Al véures Josepó amenaçat per l' Esteve va á tiràrseli sobre, però l' actitut d' en Peret y 'ls crits y la presència de sa filla lo detener fins que logra dominarse. Esteve 's queda en actitut es-pectant.*)
- PERET (*Aturant á Josepó.*) Josepó!
- ROSA Pare! Pare! (*Agafantlo. Pausa.*)

## ESCENA XIII

*Dits y* ROSETA

- ROSA Qué es aixó?
- JOSEPÓ Si no arriba á ser vosté... (*A Peret.*)
- ROSA Què hi ha? ¿Qué es lo que teníu,  
que cridavau d' aquest modo?
- PERET Res, Roseta.
- JOSEPÓ Un incomodo  
al qu' aquest ha dat motiu.
- ROSA Tú, Esteve? y ¿així has mostrat  
l' amistat que dius portarnos?  
¡Aquest modo d' estimarnos  
t' honra molt; es depravat!  
(*Transició de l' ironia al despreci.*)



ESTEVE Rosa!

ROSA Què hi ha! ¿que 't pensas  
que sofriré sens dir res  
que tires, sens mes ni mes,  
á mon pare tals ofensas?

JOSEPÓ Noya per l' amor de Déu!

ROSA Jo he escoltat tot lo que us deya,  
y crèus allí dintre 'm feya  
de veure 'l qu' en ell se véu.

ESTEVE (*Ap.*) Surte com surte, 'l qu' es jo  
d' aquesta maror desfeta  
no 'm puch restar mal.

JOSEPÓ (*Reprenentla.*) Roseta!

PERET Deixèula dir, Josepó.  
(*Ap.*) M' agrada la dignitat  
de la qual tal prova dona.

ROSA Sabèu perquè així eurahona?  
Perquè vos ha bescantat?  
per venjarse de mí.

PERET (*Ab interès.*) Com!

ROSA Qué te 'n rius?

(*A Esteve que somriu ab despreci.*)

JOSEPÓ Esplicat.

PERET Digas.

ROSA (*A Esteve.*) Si parlo es perquè m'hi obligas.

ESTEVE Jo he dit lo que diu tothom.

ROSA Tu has dit lo qu' es menester  
per rebaixar á mon pare  
als ulls de 'n Peret.

JOSEPÓ (*Estranyant.*) Y ara,  
á què ve?

PERET Què ha volgut fer?

ROSA Ressentit de que l' amor  
no acceptás, que m' oferia,  
ha vingut ab traydoria

á venjarse en nostre honor;  
sens veure que al fer aixó,  
fins á negarli m' obliga  
l' afecte que com á amiga  
posat li tenia jo.

Y en lloch d' aquest sentiment  
qu' inspirarme desitjava,  
sols per conquistar s' acava  
de mon cor l' aborrimment.

Porqué, si ni un somni lléu  
tingut per ell may hagués,  
vos juro qu' al veure qui es,  
àbuy me sabia gréu!

ESTEVE Roseta!

ROSA No necessito

disculpa d' acció semblant,  
y á que may mes al devant  
te 'm poses, d' ara t' invito.  
Oblidam y fes Esteve,  
que avergonyirme no tinga,  
fent que ni l' idea 'm vinga  
de que haja pogut ser teva.

ESTEVE Lo que faré sols será  
probarvos com no menteixo,  
y que de molt, no mereixo  
lo despreci que se 'm fa;  
mostrant que si hi ha segona  
intenció en aquesta feta,  
per cap motiu pot, Roseta,  
provenir de ma persona.

ROSA Fes lo que vullas.

ESTEVE Segura

te 'n pots quedar. A revéure. (*Saludant.*)

PERET (*Ap.*) A fè que no se á qui créure.



- ROSA Oh! m' estima encara.  
*(Anantsen y fent un gran suspir de satisfacció.)*
- PAU Fem tractes? *(Jovialment y tocantli la*
- ROSA Perquè? *espatlla.)*
- PAU D' aquet,  
 de l' Estevè.
- ROSA *(No comprenent.)* Noy...
- PAU Veurás:  
 Si probo d' ell l' interés  
 en fer malvèure al promès  
 ab ton pare ¿què 'm daràs?
- ROSA Demana. *(Ab prontitut.)*
- PAU Aquest anell d' or,  
 de Montserrat.
- ROSA *(Donantli.)* Te, ja es tèu.
- PAU Oh! gracias! *(Saltant y besantlo.)*
- ROSA *(Estranyada.)* Què tens?
- PAU *(Fugint, saltant y correns.)* Adèu!
- ROSA Se pensa tení un tresor!  
*(Dirigintse à casa seva.)*

FI DEL PRIMER ACTE



## Acte segon

Casa d' en Josepó. Porta d' entrada al fons per la qual se veu, en part, la plassa del poble. A la dréta del espectador, porta de pàs á las pessas de peu plà de la casa, y en segon terme, l' escala de las habitacions superiors; entre la porta y l' escala, un armari endinzat á la paret, y en front d'ell, més al centre de l' escena, una taula y dos banchs de fusta blanca. A la part esquerra, y en primer terme, porta que comunica ab l' establia y l' hort de la casa; altra en segon terme, y en l' espay que quedarà desd' aquesta á la del mig se veuràn, entre diferents trastos casoláns, algunas eynas de cultiu, cumplint aquest vuyt á gust del Director d' escena.

### ESCENA PRIMERA

ROSETA, JOSEPÓ, PERET y PAU. (*Los tres primers de sobre-taula, figurant que la Rosa ha retirat ja las eynas de dinar y qu' estan de conversa mentres los homens, las estoballas ja mig arreboçadas, bèuhen y fuman. Pau entra en escena al aixecarse 'l teló.*)

PERET      Hola, noy!

ROSA                      Entra, si 't plau.

PAU              Heu dinat ja?      (*Baixant al prosceni.*)

JOSEPÓ      (*Pipant.*)      Fa una estona.

PAU              Vos porto una nova.

PERET                                      Es bona?

PAU              No pas gayre.

- JOSEPÓ Esplicat Pau.
- PAU Tenim allotjats.
- JOSEPÓ Fa poch  
qu' he sentit una trompeta  
y 'ls ho he dit: feyna, Roseta!
- PERET Alça! alça!... soldats!
- ROSA Bujoch!
- PERET Que no t' agradan potser, (*Ap. á Rosa.*)  
Roseta?
- ROSA (*Ap. á Peret.*) Prou!... si ho sabias...
- JOSEPÓ Y son molts?
- PAU Dos companyías.
- PERET Ahont van?
- PAU No 's pot saber.  
Diuhen que si hi ha partidas.
- JOSEPÓ Oy, tal! un rave fregit!
- PAU Jo no dich mes que 'l qu' han dit.
- JOSEPÓ Se diuhen moltes mentidas.
- PERET Sabèu lo qu' es?
- JOSEPÓ Que se jo!
- PERET Que us vénen á visitar  
per ensenyàus, de pagar.
- JOSEPÓ Ja entench!... la... capitació.  
(*Fent memoria.*)
- PERET Quan dich qu' anèm malament!
- ROSA Deixa estar... (*Ap. á Peret.*)
- PERET (*Ap. á Rosa.*) Que no t' agrada?
- ROSA So noya...  
(*Peret y Rosa segueixen ap.*)
- JOSEPÓ (*Ap. á Pau.*) Ja l' he pagada,  
t' ho callarás, eh?
- PAU (*Ap. á Josepó.*) Corrent.
- PERET Y donchs, quin vent t' ha portat?
- PAU Jo diré.
- JOSEPÓ Que no vols bèure?



- ROSA (Ap.) Què deurá ser?
- PERET (A Josepó.) Acabada  
la conferencia, anirém  
á pendre cafè, vritat?
- JOSEPÓ Ja 'n parlarém, acabat.
- PERET Sí, vaja, ja 'n parlarém.
- JOSEPÓ Al cafè fa al menys un any  
que no hi he posat lo pèu.
- ROSA (A Pau.) Noy, enteniment, per Dèu.
- JOSEPÓ (Ap.) En Pau un secret?... Qu' estrany!

## ESCENA II

ROSETA y JOSEPÓ. (*Rosa acompaña à 'n Peret fins á la porta esquerra, en quin llindar diu á Pau lo derrer vers, y al tornar al centre de l'escena, s'adona de son pare que ha quedat pensatiu, y de cotzers en la taula y lo cap entre les mans. Rosa, després d'una xica pausa, s'acosta á ell, y apoyàntseli á l'espatlla, li parla tota manyaga.*)

- ROSA Pare, que teniu?
- JOSEPÓ (*Sospirant.*) No res.
- ROSA Ne res y fèu una cara...  
Fèus, càrrech que só la mare!  
què teniu? (*Molt carinyós.*)
- JOSEPÓ Jo ho sapigués.  
Lo disgust d' aquest matí...  
quins amichs...
- ROSA Si, 'l tal Esteve...
- JOSEPÓ Y pensar que la mà teva  
fa temps que 'm demana!...
- ROSA Sí,  
vaya un partit que faria:



galdós! lo qu' ell dèu voler  
sabèu que dèu sé? 'l diner;  
que va errat!

JOSEPÓ M' ho presumia,  
y perço sempre li deya  
que 't parlés, perquè 'l qu' es jo,  
vull deixarte l' elecció.

ROSA Ja 'm parlava.

JOSEPÓ Y tu?

ROSA Me 'n reya.

JOSEPÓ Donchs cregas que m' enganyava,  
y si li haguesses mostrat  
afecte...

ROSA Quin disbarat!

JOSEPÓ A fè, fè, que t' hi casava.

ROSA Lo conech massa.

JOSEPÓ Ho veig pròu;  
però á mí 'm tenia cego...  
té tanta d' aquesta, (*llenga*) y luego,  
so tan tonto!

ROSA (*Passantli 'ls braços al coll.*) Lo que sou  
es massa bò.

JOSEPÓ Ja pots dirho;  
fins per trèurel d' uns apuros,  
li vaig deixar trenta duros  
creyantlo un bon noy.

ROSA Jo 'l miro  
de cua d' ull, dés qu' en Làu  
de cà 'l Borni 's va matá.

JOSEPÓ Y per qué?

ROSA Vejàu si 'n fa  
de temps! ascoltèn, si us plau.

JOSEPÓ Digas.

ROSA Vos sabèu tan be  
ò mellor que jo, qui era

en Làu; de la vila entera  
 lo mes honrat y feynè.  
 Sos pares y sos germans  
 y tots los que 'l coneixiau,  
 paraulas no mes tenian  
 que per alabarlo. Abàns  
 qu' es fes amich de l' Esteve,  
 era alegre, franch, amable  
 y ab sa conducta intatxable  
 l' orgull dels de casa seva.  
 Mes, va esdevenir un dia  
 que, anant á feynar á un troç,  
 va sentí un crit horrorós  
 que d' entre un pinar surtía.  
 Ascolta, la veu coneix  
 de l' Esteve, corre y 'l veu  
 en terra, malmès del pèu  
 al tombà un pí. L' assisteix  
 com Dèu assistirnos mana,  
 y ab diners y bonas obras,  
 sosté tres mesos las pobres  
 de sa mare y sa germana.

JOSEPÓ Lo que á las horas va fé  
 va atmirar tota la vila,  
 y se 'n parlava una pila  
 de lleguas lluny, pròu ho sé.

ROSA Ni may qu' ho hagués fet. D' aquí,  
 dels dos l' amistat va neixer  
 y en Làu comensá á coneixer  
 lo vici que 'l pervertí.  
 Lo bèure! Á cada moment  
 estimulat per l' Esteve;  
 al hostel, á casa seva,  
 fos hont fos, continuament  
 per lo vici dominat,

que l' Esteve fomentava,  
 sos nobles instints matava  
 sens' adonarsen.

JOSEPÓ

Vritat.

ROSA

Y en tant que l' amich traydor  
 aprofitava las crisis,  
 que té aquest, com tots los vicis,  
 per anarli xuclant l' or;  
 los pares del pobre Làu,  
 plorant llàgrimas amargas,  
 veyan fugí á passas llargas  
 de casa seva la pau!

Fins qu' un dia, devallant  
 d' aquest vici per l' escala,  
 cometé 'l fill una mala  
 acció, à sos pares mancant.

Y fou la acció tan dolenta,  
 qu' al torná en sí... va matarse  
 per no poguer conformarse  
 de sos pares ab l' afrenta!  
 D' à las horas que may més  
 al Esteve he pogut vèure.

JOSEPÓ

Roseta! (*Acostantsela ab carinyo.*)

ROSA

Y no ho voldrèu creure:  
 me fa por!

JOSEPÓ

(*Ap.*) Si ho sapigués!

ROSA

Ja veyèu si un home aixís  
 me podria fer ditxosa...  
 mes qué us passa?

(*Josepó conmogut l' abraça.*)

JOSEPÓ

Bésam, Rosa!

ROSA

Què teniu?

JOSEPÓ

(*Dissimulant.*) Que sò felis,  
 veyent qu' un àngel per filla  
 m' ha dat lo cel.

- ROSA (*Conmoguda.*) A tal pare  
tal filla.
- JOSEPÓ Oh! sí, sí!
- ROSA (*Dissimulant l' emoció.*) Y ara?  
que 'm rebreguéu la faldilla!  
(*Ap.*) L' he conmogut. (*Pausa.*)
- JOSEPÓ Tinch lo cor...
- ROSA Ara ab aixó qu' us he dit  
potser vos haja entristit...
- JOSEPÓ No, noya.
- ROSA Mes com l' amor  
no 's mana he volgut provar  
com á un sér tan aborrible,  
es per mí mes que impossible  
poderlo may estimar.
- JOSEPÓ Filla!
- ROSA Què volèu?
- JOSEPÓ Si may  
l' Esteve ve á demanarme,  
cerca un modo d' escusarme...  
digas que no hi sò.
- ROSA Aixó ray!  
Mes á que be 'l cambi aquet,  
tan així?...
- JOSEPÓ (*Desfogantse.*) A que com en Làu  
tambè jo...
- ROSA Calleu, si us plàu!
- JOSEPÓ Però!
- ROSA Calleu!
- JOSEPÓ (*Comprenent.*) Ah! en Peret.

## ESCENA III

*Dits, PERET y PAU (Porta esquerra.)*

PERET Entesos, noy.

ROSA Com ha anat  
la confessió?

PERET Profitosa.

JOSEPÓ Y llargueta, eh?

PERET Bona cosa.

PAU Mire, en Josepó ha plorat. (*Ap. á Peret.*)

PERET Que anèm al cafè?

JOSEPÓ Vindré  
per complaurel. (*Apariantse pera sortir*)

PERET Méenos mal.

JOSEPÓ (*Ap.*) May més m' acosto al hostal.

PERET Hàla, Pau.

PAU Jo no.

PERET Per qué?

PAU Perqué jo al mellor licor,  
preferesch una estoneta (*Naturalitat.*)  
de fer broma ab la Roseta.

PERET Ah, pollastre! (*Picantli l' esquena ab fa-*

JOSEPÓ 'L seu humor *miliaritat.*)  
voldria! sempre de gresca...

PAU Vull probá á fer la patota (*A Peret.*)  
per birlarli la xicota.

JOSEPÓ Que dius?

PERET (*Sonrient.*) Si que fora fresca!

JOSEPÓ Tu, Pau!... Que sò llus!

PAU Que hi ha?  
potser si qu' us ho tenian  
amagat!... Res. s' aparian...

ROSA No se 'l que 'm passa...  
(*Avergonyida's tapa la cara ab las mans*)

- PAU (*Rient.*) Ja! ja!  
que vermella; ni un pebrot!
- PERET Vaja, vaja! (*A Pau, fentlo callar.*)
- JOSEPÓ (*A Peret.*) Y be, vostè,  
què díu?
- PERET Qu' anèm al cafè.
- ROSA Malviatge de xicot...
- PAU Que 'ls sab gréu?
- PERET Lo qu' es per mí,  
m' has fet un favor encara. (*Se 'n va ab*
- PAU Veus? si ell no gosava, ara (*Josepó.*)  
ja está fet.
- ROSA Mes sent jo aquí!

## ESCENA IV

ROSETA y PAU

- PAU Potser te dol? Ah, traydora;  
dèus teni 'l cor mes alegre!
- ROSA Ja 't dich jo que si, mes negre  
que cap carbó. (*Plegant les estoballes.*)
- PAU Vaja, plora  
si coneixes.
- ROSA Que vols dï  
potser que no tinch motius  
per ferho?
- PAU Si no me 'ls dius...
- ROSA No has vist lo qu' aquest matí  
ha passat?
- PAU Lo del Esteve!  
No t' he dit que provaria  
lo que lograr pretenía?
- ROSA Y com?
- PAU Aixó es cosa meva.
- ROSA Dèu vulla que pugas ferho,

perquè si per cás lograva  
sos propòsits...

PAU Vaja, acaba.

ROSA Jo moro!

PAU Quin desespero.

ROSA Y quasi ja l'esperança  
tinch perduda.

PAU Espera, espera.

ROSA Sí, qui espera, lo cel alcança.

ROSA Tant de bò!

PAU Sápigas Rosa  
qu' he posat fil á l' agulla,  
y si 'l diable no m' ho embulla,  
irá molt rebé la cosa.

ROSA Lo que l' Esteve del pare  
ha dit, es molt cert.

PAU Ja ho sé;  
però jo 'l corretgiré  
d' aquest vici.

ROSA Com?

PAU Encara  
no ho sé, però...

ROSA Y si entre tant  
á mí lo Peret me planta?

*(Pau, per distrèure la mica de agitació que 's notarà en ell durant tota aquesta escena, s' assenta prop la taula, jugant ab un ganivet que hi haurá demunt d' ella, mes á las paraulas de la Roseta, creix la seva agitació, fins al punt d' arrancarli l' interjecció que més avall té en boca, però tot seguit se domina y dissimula en quant li es possible l' involuntari esclat de son sentiment.)*

PAU Mare de Dèu! Molt t' espanta

l' idea de pèrdrel... (*Picant entre 'ls dits*

ROSA Quan *ab lo ganivet.*)

conegas lo qu' es amor,  
comprendràs mon desconsol.

PAU Donchs aixó l' estimas molt?

*(Picant ab mes agitació.)*

ROSA Si l' estimo? Ab tot lo cor!...

mes y tot!

PAU *(Ab força.)* Redéu!

ROSA Què tens?

*(Pau s' alça, tira 'l ganivet demunt la taula y del tot dominat respòn després d' una xica pausa y ab naturalitat.)*

PAU Distret m' he picat un dit.

ROSA T' has fet mal? *(Ab sollicitut.)*

PAU Un sang trahit.

ROSA Veus? júga!

*(Ap. posantse la mà al cor.)*

PAU No siguem nens!

*(Alt.)* Si tant l' estimas, precis  
será assegurar la cosa  
abuy mateix.

ROSA Què?

PAU Abuy, Rosa,  
vull que digas qu' ets feliç.  
Faré confessá l' Esteve  
los seus fins, perquè en Peret  
puga quedar satisfet.

ROSA Mes, digas, Pau: y la teva  
protecció, jo, á que la dech?

PAU La deus á la voluntat  
que de petits s' hem portat  
y á aquest anell.

ROSA *(Ab malícia.)* Hem!... no 't crech.

PAU Tu mateixa.



- ROSA No hi ha afany...  
(*Fent senyal d' amollar diners.*)
- PAU Faig un favor á una amiga.
- ROSA Vaja, Pau, no se que 't diga...
- PAU Oh! jo tampoch.
- ROSA (*Ap.*) Que es estrany!  
Vaig sospitant que potser...
- PAU Si tant t' hi empenyas...
- ROSA (*No deixantlo acabar.*) No, Pau.
- PAU Tu sabs qu' era amich d' en Làu,  
donchs abuy lo venjaré!
- ROSA Fentme un gròs favor á mí,  
serà una venjança noble.
- PAU Me 'n vaig á dá un tom pel poble  
y mes tart tornaré aqui.
- ROSA Te 'n vas?
- PAU Si 't festejés massa  
en Peret s' enfadaria,  
y si 't deixés, jo tindria  
que cubrir la seua plaça  
y á mi... ay, ay, ay!
- ROSA Què?
- PAU Re?
- ROSA No t' agradaria? (*Rient.*)
- PAU (*Anantsen.*) Adéu.
- ROSA Fins després. (*A la porta.*)

## ESCENA V

## ROSETA

- ROSA (*Baixant del fons.*) A pesar seu,  
m' ha dit que m' estima. Y be,  
què hi vol di? Es un troç de pa  
y l' amor que sent per mí,  
sabré en poch temps convertí

en pur amor de germá. -  
 Pogués estar tan tranquila  
 com d' açó, del que del pare  
 deu pensar en Peret, ara.  
 Ay, Dèu! si 's vegés la pila  
 d' ídées que pe 'l meu cap  
 abuy han passat! Y tot  
 ho ha causat aquell xicot...  
 Mes, gracias á Dèu, ja sab  
 en Peret la peça qu' es  
 y estich mig tranquilisada.  
 Si pogués tot de sobtada  
 passar vuyt dias no mes!

### ESCENA VI

ROSETA, ALBERT y ESTEVE. (*Esteve porta un sach de nit del capità Albert y s' atura prop de la porta.*)

ALBERT Patrona... Visca 'l pà blanch!  
 Visca la sal del pays!  
 Quina cara mes remaca...  
 En tota Espanya no he vist  
 ni una boca mes ben feta,  
 ni uns ullets mes aixerits,  
 ni unas galtonas mes frescas,  
 ni un cos mes lleugé y mes prim!

ROSA Vostè es l' allotjat?

ALBERT Si, noya;  
 la sort m' ha portat aquí  
 à...

ROSA Y lo minyò? (*Per l' Esteve.*)

ALBERT M' acompanya.

ROSA Doncas, ab lo seu permís;  
 aquella es la seva cambra. (*Segona porta*  
 Si res s' ofereix, un crit *esquerra.*)



si ha de menester un práctic  
 crech que jo 'l puch ben servir.  
 (*Ap.*) Vejam si puch enganyarlo  
 dissimulant los meus fins.

ALBERT Y qui t' ha dit á tu, jove,  
 que jo necessiti?...

ESTEVE A mí  
 m' ho ha semblat.

ALBERT Donchs mal semblat.

ESTEVE Es que jo só dels...

ALBERT De quins?

ESTEVE Dels de vostè.

ALBERT Be! m' agrada;  
 que sabs de quins só?

ESTEVE Y sí!  
 Dels de l' orde.

ALBERT Sempre, sempre;  
 l' orde es la páu, no es aixi?  
 (*Ap.*) Vejam si d' aquest tanoca (*Mirant-*  
*ne puch treure algun profit. sel.*)

ESTEVE (*Ap.*) Me sembla que ja li agrado.

ALBERT Tu, de segur, que en aquí  
 dèus coneixer fins las moscas.

ESTEVE Sí, senyor.

ALBERT Donchs, no has pas vist  
 si ha vingut gent forastera  
 de poch?

ESTEVE Però...

ALBERT L' altra nit  
 se va escapá un près polítich.

ESTEVE D' hont era?

ALBERT De Sant Feliu.

ESTEVE (*Ap.*) No espasell. (*Alt.*) Y aquest fulano...

ALBERT Minyó, minyó, tu ets molt viu...  
 no dónas prenda...



ESTEVE

Ja 'l tinch

y vaig á posarlo en planta.

ALBERT

Donchs á veure si us lluhiu.

## ESCENA VIII

ALBERT

ALBERT

Piramidal! l' ha passada  
 com si fos un grà d' anís.  
 Mes, quina 'n fora que 'l roig  
 aquest que vinch perseguint,  
 per mellor desorientarme  
 fes vèure aquí qu' es carlí?  
 Qui sab! de totas maneras  
 no hi perdo res, y per mí  
 quasi be aixó de agafarlo  
 tant prompte... res! tinch desig  
 de passà un parell de dias  
 à prop d'aquest serafi!  
 Oh! mirèus que te una cara  
 com pocàs se 'n hajan vist.  
 Es una rosa... y que tonto,  
 li he preguntat com se diu,  
 com si una noya com ella  
 se pogués altre nom dir.  
 Rosa, Rosa! per tornarme  
 papallona... dava un dit!

## ESCENA IX

ALBERT *y* PAU

PAU

Dèu lo quart. Lo senyó alcalde  
 m' envia; sò l' algutzil,  
 lo carté, el nunci, y per tant  
 diu que puch serli útil.

- ALBERT Sí,  
en efecte, pots serme útil  
Busco un home...
- PAU Aquí n' hi ha á mils.
- ALBERT Qu' ha fugit de Barcelona.  
Porto las senyas aqui. (*Trèu un paper.*)  
(*Llegint.*) «Pelo negro, cejas negras,  
ojos ídem, barba, sin.»
- PAU No parle mes.
- ALBERT Com?
- PAU No parle;  
qüasi li puch dir que 'l tinch.
- ALBERT Quins gossos hi ha en aquest poble;  
ja ets lo segon que m' ho dius.
- PAU N' hi ha un altre?
- ALBERT Sí.
- PAU 'S diu?
- ALBERT Esteve.
- PAU Y 'l coneix?
- ALBERT No sé; m' ha dit  
qu' á nit tindré al près.
- PAU (*Ap.*) Que pillo!  
Haurá olorats...
- ALBERT Be, què hi dius?
- PAU Que no se aquest tal Esteve...  
(*Ap.*) Tinch de mòure un embolich!
- ALBERT No 'l coneixas?
- PAU No hi puch cáure.
- ALBERT Es del poble.
- PAU Será aixís;  
mes per ara no 'm recorda...  
(*Ap.*) Guanyèm temps. (*Alt.*) Ah, 'l per-  
es un roig, molt roig! d' ideas, [seguit  
de la comuna... (*Fent com qui recorda.*)
- ALBERT Sí, sí.

- PAU Donchs va arribà ahí á la tarde.  
Don Perico, es un qu' escriu  
còsas de diari?...
- ALBERT Angela!
- PAU Donchs veja, va arribá ahí  
y abuy de matinadeta  
ha marxat.
- ALBERT Adéu Madrit!...  
Cap ahont?
- PAU Ah! no puch dirli;  
veurèm si 's pot descobrir.
- ALBERT (*Ap.*) Potser aquell m' enganyava.  
(*Alt.*) Qui sab; potser ha surtit  
per tornar á la mija hora,  
convertit en un carlí.
- PAU Podria ser, de tots modos,  
buscarèm.
- ALBERT Sí, noy, ben dit;  
y 'l trovarèm, eh?
- PAU Descuide.  
(*Ap.*) Ja te 'n guardaré.
- ALBERT Entrèm dins  
del quarto y podrèm parlarne  
mentres que m' arreglo un xich.
- PAU (*Ap.*) Sols perquè ella m' ho agrahesca  
trauré á 'n Peret de perill.  
(*Entran per la segona porta esquerra.*)

## ESCENA X

PERET y JOSEPÓ

- JOSEPÓ M' ha semblat vèure... ja ho deya!  
l' allotjat; (*Al entrar y mirar dins.*)  
serèm un mes.  
Abuy, Peret, tot se vessa;



hem de sopar com uns reys!

Ay! ja no me 'n recordava  
que á vostè aixó de reys...

PERET

Be;

ja 'm faig cárrech qu' es un ditxo.

JOSEPÓ

Está clar.

PERET

De tan content  
ni sab lo s' empatolla.

JOSEPÓ

Que la cridó?

PERET

Sí.

*(Anant á la porta y tornant enrera.)*

JOSEPÓ

Donchs, ey!

m' ha de permetre que jo  
li parle.

PERET

Com vos volguèu.

JOSEPÓ

Si abuy fos viva la dona!

PERET

*(Ap.)* L' estima á no poder mes.

JOSEPÓ

Roseta, noya.

*(Cridantla.)*

ROSA

*(Dins.)* Ja surto.

JOSEPÓ

Peret lo promès, promès;  
primer jo.

PERET

*(Ap.)* No he vist un pare  
mes pare del qu' es aquest.

## ESCENA XI

*Dits y* ROSETA

ROSA

Qué mánan?

JOSEPÓ

Vina, traydora,  
mosca bal...

PERET

Si comencéu  
d' aquest modo no consento...

JOSEPÓ

Es vritat que tu y aquest?  
dich! lo senyor.

- PERET Si heu de dirrho,  
tant se val!
- JOSEPÓ Li ha fet l' ullet.  
T' ha demanat.
- ROSA (*Ab lo cap baix.*) Bé!...
- JOSEPÓ Y li he dit  
que per mí, si tu hi convens  
no hi tinch reparo. Que 't sembla?
- ROSA Jo pare, si ho ha dit ell...  
podéu pensar que tiudria  
ma paraula.
- JOSEPÓ Bé, molt bé!  
Vaja donchs, ja sou promesos.
- PERET Rosa!
- ROSA Peret!
- JOSEPÓ L' any vinent,  
per la fira, la casulla;  
al cap d' un altre any, un nen,  
y al cap de dos una noya  
que 's dirá Rosa, y als tres...  
ay, ay, ay! ab l' alegría  
y aquell malehit cafè!...
- PERET Ara ja puch dir qu' ets meva.
- ROSA Sempre ho he sigut, dolent.
- JOSEPÓ Des que me l' ha demanada  
que 'm sembla estimarla més,  
y la trobo mes ayrosa,  
mes maca...
- ROSA Pare, escoltèu.
- JOSEPÓ Que hi ha?
- PERET Res, cosas d' aquesta.
- ROSA Jo li deya que potser  
la vinguda de la tropa  
no sia feta d' intent  
y que 'm sembla...



PERET Es molt just; jo lo que sento  
que no puga, com se dèu,  
contribuhir á la festa.

JOSEPÓ Aixó ray! ja hi tornarem  
quan deixen de perseguirlo.

PERET Sí; á las horas, anirem  
á la torra ab los de casa,  
y allí presentar podré  
la sola reyna qu' admeto,  
á tots sos futurs parents.

JOSEPÓ Ja sabrás fer la senyora?

ROSA Me n' ensenyará en Peret!

JOSEPÓ Y portarás gorro ab cintas  
y talons alts... Si 't vegés  
la teva mare, 's tornava  
boja de alegría!

PERET Hó crech,  
perqué á vos poch us en falta  
si no n' estèu.

JOSEPÓ Es molt cert!  
Fins y tot me venen rauxas  
d' anar per aquests carrers,  
perque tothom puga veure  
un home feliç, content!

PERET No menys que vos, jo me 'n sento  
y perquè ho sia algú mes,  
me 'n vaig á fer quatre lletras  
per dirho á casa.

JOSEPÓ Ben fet;  
ves, dònali papé y ploma  
y en acabant...

*(Fent ab la mà l' acció de menjar.)*

ROSA Descuydèu.

JOSEPÓ Pósehi recados als pares

PERET Serèu servit.

## ESCENA XII

## JOSEPÓ

Quin parell!

Ténen de fé' una patxoca  
quan tots dos fassan bracet!  
De segur que per la Rambla  
fan badá' á tota la gent,  
perquè ell es un bon moço,  
ben plantat, guapo, ayroset,  
y ella?... com tots los de casa  
que may n' hi hagut cap de lleig!  
Quin dia, Deu meu, quin dia!  
A no ser aquell ximplet  
d' Esteve, festa rodona.  
Però qu' haja sigut ell  
que 'm tirés á mi á la cara  
semblant cosa! Valdament  
me rebente si en la vida  
torno á fer semblants papers!  
Y l' Esteve 'n te la culpa!...  
abàns de ferme jo ab ell,  
era un altre... ¡No, mentida!  
era 'l meteix, si, 'l meteix;  
sols que tenia mes força  
de voluntat, per poder  
dominar-me, era mes home,  
mes digne... ¡Ho tornaré á ser!  
Vull vencerm, vull ésser lliure  
y no vull, per un may més,  
que ma filla 'm conte historias  
que enclogan según intent.  
Ma filla... pobre Roseta!  
Mes abuy, grat sia á Deu,

asseguro sa ventura,  
 la faig ditxosa, y també  
 ho seré jo, clar: sentho ella,  
 per força jo 'n tinch de ser!  
 Francament; si al despertarme  
 hagués trobat á prop meu  
 un sach d' or, no fora tanta  
 ma alegria com ara es.  
 M' haig de fé' un tip de garnatxa:  
 Oh, vaya si me 'l faré!

### ESCENA XIII

JOSEPÓ, ALBERT *y* PAU

- ALBERT Donchs senyor; si no m' enganyo  
 só entrat aquí ab molt bon pèu.
- JOSEPÓ Burrango! poch s' ho afigura,  
 quin dia, quin dia aquest!
- ALBERT Vos, sou l' amo?
- JOSEPÓ Per servirlo.  
 Qué 't fas soldat? *(A Pau.)*
- PAU *(D' amagat d' Albert.)* Xit!
- JOSEPÓ *(Apart.)* No entenç...
- ALBERT N' ha d' ésser dos ó tres dias.
- JOSEPÓ Donchs...
- PAU *(Apart á Josepó.)* Muixoni!
- JOSEPÓ *(Apart.)* No dich res.
- ALBERT Vos estranya?
- JOSEPÓ Si, en efecte.
- ALBERT Vindrà de guia.
- JOSEPÓ Ah! comprenç.
- ALBERT Ves á dir al senyó alcalde *(A Pau.)*  
 que mes tart hi passaré;  
 que m' espere, perquè porto

algunas órdes per ell.  
Y després...

PAU Si, si, descuyde;  
sino es fòra 'l xarparèm.  
(Ap.) Ja 'm sembla que si, 'l tanasi!  
No bèu pas poch á galet!

## ESCENA XIV

JOSEPÓ y ALBERT

ALBERT Y donchs, aquesta alegria,  
diguèume, de que prové?

JOSEPÓ Molt senzill.

ALBERT Hèu tret la rifa?  
Hèu heretat d' un parent?  
Se us ha mort la dona? 'M dono!...

JOSEPÓ Doncas sápigaho; he promès  
la filla.

ALBERT Canario! es cosa  
que dèu refrescarse.

JOSEPÓ Entench.  
(Treu del armari una ampolla de vi y  
dos gots.)  
Li vaig á doná' un garnatxa  
que ni d' àngels.

ALBERT Donchs creurèu  
que al dirme en Pau, que la Rosa  
festeja, m' ha sabut gréu?

JOSEPÓ Per qué?

ALBERT Que volèn qu' us diga!  
Es tan maca, que á saber  
que sigués republicana  
ó be carliña, al moment  
me la 'n duya presonera.

JOSEPÓ No senyor no, donchs no es res;

es di... es promesa! Home bega  
qu'aquí no's fan compliments. (*Bèuhen*)  
Que tal?

ALBERT Magnífich! (*Paladejant.*)

JOSEPÓ Tornemhi.

ALBERT Y es clar! (*Bèuhen.*) Es bon vi.

JOSEPÓ Jo ho crech!

Ab motiu de lo que deyem,  
lo convido á sopá.

ALBERT Admès;

que sopars ab noyas macas  
y ab vi d'aquest, francament,  
no'n passen molts.

JOSEPÓ Advertesca

que també hi haurá 'l promés.

ALBERT Digáume; aquest individuo  
de quina familia es?

JOSEPÓ Bo! de la de casa seva...

ALBERT Volèu dir!... Aixís, bebèm.

(*Mirantlo de fit.*)

JOSEPÓ Bebèm. (*Bèuhen.*)

ALBERT Y es de Barcelona?

JOSEPÓ Si senyor.

ALBERT Fos un pagès  
podria encara fer *algo*  
però dèu sé' un senyoret...

JOSEPÓ Y rich, y elegant, y guapo,  
y que te força saber!

Caram, si 'l vegés escriure!

ALBERT Te bona lletra? (*Rientsent.*)

JOSEPÓ Jo ho crech!

ALBERT Donchs aixís la vostra filla  
ho encerta?

JOSEPÓ Be, es que també  
de noyas com la Roseta,



se 'n trovan pocas. Te un pèu,  
que ni un pinyó; unas espatllas...  
rodonas... y un d' alló...! (Ayre.)

ALBERT Bé!

veniume á fer mes denteta,  
com si fos cego!

JOSEPÓ Bebèm!...

que's refreda. (Bèuhen.) Es de la broma!  
(Apart.)

ALBERT (Ap.) Sembla que 's posa alegret;  
á veure si 'm diverteixo?...

JOSEPÓ Y donchs, que hi tornèm á sèr,  
que 'ls fan calçar l' espartdenya  
y 'ls enjegan dels quartels?  
Que hi ha?

ALBERT Res.

JOSEPÓ Donchs com s' explica  
la vinguda de vostès?

ALBERT Jo us diré; hi va haver un maco,  
d' aquests que cridan, perquè  
ab un troç de turró 'ls tapen  
la gorja, que, jo no sé  
qué 's va escriure en un article  
molt fort, contra del govern;  
y 'l general lo vol vèure  
per donarli uns quants consells.

JOSEPÓ Y vostè va per xarparlo?

ALBERT Si puch, es clar!... Mes garlèm  
y no sentím la porrona  
que fa uns crits! (Bèuhen) Que no fumèm?  
(Albert dona un cigarro á Josepó, y fu-  
man. Josepó, que ja haurá donat mostrás  
d' enterboliment de cap, á partir d' aquí  
se deixa portar d' una verbasitat extrema  
y mostra per lo tropell y confusió de sàs

*idèas, un periodo d' aquells en que si be la borratxera no 's presenta ab tots sos mes repugnants caràcters, domina perço al home, privantlo casi per complert de l' ús de rahó.)*

JOSEPÓ Gracias. *(Encenent lo cigarro.)*

ALBERT De res.

JOSEPÓ Vèu las cosas?

Ara un que no sapigués  
que tinch promesa á la noya,  
faria un mal pensament.

ALBERT Y per què?

JOSEPÓ La cosa es clara;  
perquè al vèure un foraster  
á casa, vája á fe enténdrer  
que 'l fulano es lo promès.

ALBERT Fujiu d' aquí!

JOSEPÓ Oh! y no 's pense,  
qu' ell no l' es... què 'l te de ser!

ALBERT No es lo promès?

JOSEPÓ Sí; no es l' home  
dels diaris que diu vosté.

ALBERT A vèure.

JOSEPÓ Què?

ALBERT Si las senyas  
convenen. *(Trayent un paper.)*

JOSEPÓ Es alt, primet...  
pero 'ls homes alts y prims  
en lo mon ja son los mes.

ALBERT Es clar;... cabell y pestanyas  
negres, y los ulls també,  
sens' barba, un xich de bigoti...

JOSEPÓ També 'l seu es primerench.

ALBERT Ja es casual. *(Alt.)* Quina 'n seria!

JOSEPÓ Mire: un colp á Sabadell

vaig cridá' á un home, creyentme  
qu' era jo!... veja vostè...  
si hi ha cosas!... y no 's pense  
que 'n Peret...

ALBERT (Ap.) Se diu Peret!...

JOSEPÓ Sia tonto d' amagarse,  
si ho fes may, tan malament;  
perque aquí, per mes qu' un vulla...

ALBERT Tot se sab.

JOSEPÓ Aixó meteix.

La proba: quinz' anys enrera  
vaig tráure cinch mil durets;  
jo que compro aquesta casa  
y uns horts que tinch al convent;  
donchs l' endemá de la compra  
tot lo poble va saber,  
no se com, qu' á casa meva  
hi havia diners de fresch.

ALBERT Si qu' es pròu.

JOSEPÓ Home, á mí 'm crema!

ALBERT (Ap.) Ja 'l veurèm.

JOSEPÓ Per lo demés,  
pot deixar tota sospita;  
en Peret no es pas d' aquests.

ALBERT Potse' es carlista?

JOSEPÓ Burrango!  
federal de cap á pèus!

ALBERT No hèu dit primer que no ho era?

JOSEPÓ Dels rojos, no.

ALBERT Ah! ja entençh;  
lo fulano ha fet la article,  
però de molt bona fè.

JOSEPÓ Ay, Deu! que 's lo que enrahona?  
(*Decreixent la causa qu' ha motivada la  
seua perturbació; Josepó comprèn la im-*

*prudencia qu' ha comesa; fa esforços, y torna, al últim, á recobrar l' us de la rahó sols momentaneamente enfosquida.)*

Sens' dubte no m' haurá entès;  
 jo... si, si, estich serè encara!  
 Vostè en á mí no 'm coneix;  
 si en Peret escriu diaris  
 y es politich, nó ho sabèm,  
 perque de lo que 's mormola  
 un no 'n fá cás, y un secret  
 es una deixa que 's guarda  
 sense fern' ús; en Peret  
 es lo promès de la noya  
 que ha vingut expressament,  
 y ara vostè 'l pren per altre,  
 perque ell aquí, no es res mes  
 que 'l meu gendre, y jo li juro,  
 li juro...

ESTEVE

Donchs no jurèu  
 perque heu dit que té 'ls ulls nègres,  
 que 's prim, que du bigotet,  
 que ha vingut de Barcelona  
 y per fi, que 's diu Peret.

JOSEPÓ

Jo he dit aixó?... no, impossible;  
 aixó qui ho diu és vostè!

ALBERT

Mirèu que si cridèu massa  
 per avisarlo, al moment  
 vos obro 'l cap.

JOSEPÓ

Es indigne (*Exaltat.*)  
 lo medi! Jo no he dit res,  
 y si per cas, me 'n desdeixo  
 perque ara ja estich serè,  
 y ha de constar de tots modos,  
 que 'n Peret no es lo Peret  
 que vostè busca.

- ALBERT Altra volta  
vos dich no alcèu tant la vèu,  
perquè, si 'm cremo, vos porto  
près á Barcelona ab ell.
- JOSEPÓ Es que vosté no pot pèndrel.
- ALBERT Si puch ó no, ja ho veurèu.
- JOSEPÓ A casa, sols jo governo.
- ALBERT Jo vinch en nom de la lley.
- JOSEPÓ Què lley ni que xirivias!
- ALBERT Què sabèu vos?
- JOSEPÓ Com, què se!  
Vostè no sab lo que 's pesca.
- ALBERT Visca 'l cel!...
- JOSEPÓ Visca...
- ALBERT Callèu!

## ESCENA XV

*Dits, ROSETA, PERET, ESTEVE y PAU.—(Ro-  
seta y Peret surten als crits d' Albert y Josepó.  
Esteve vé pel fons, gansejant; Pau, poch des-  
prés d' ell, com seguintlo.)*

- ROSETA Que es aixó?
- PERET Qu' ha succehit?
- ALBERT Qu' anava jo en seguiment  
d' un jove, y en eix moment  
s' ha trovat.
- ESTEVE Res, l' han traít!
- PERET Com?
- JOSEPÓ Ay! lo cap se me 'n va...  
Deu me vulla afavorí'.  
*(Aseyentse y posantse 'l cap entre les*
- ALBERT Desd' aña está près. *mans.)*
- PERET Jo?
- ALBERT Si.

- PERET Jo près!
- ALBERT No 'n vulla dubtà'.
- PERET Y qui li ha dit que fos jo,  
lo jove á qui persegueix?
- ALBERT L' amo.
- ROSETA 'L pare!
- ALBERT Si, 'l meteix.
- PERET L' amo, diu?
- ESTEVE Si, en Josepó...
- JOSEPÓ Oh, no,... jo no!
- ALBERT La vritat;  
hem begut, y ab l' alegría  
garlant, lo que mes volia  
reservarse, alló ha contat.
- ESTEVE (*A Peret.*) Qué li deya? Aixó va be... (*Ap.*)
- JOSEPÓ No, Peret, es fals!... Ah!  
(*S' aixeca près de un frenesi espantós y  
torna á seurers' estirantse 'ls cabells,  
desesperat.*)
- ROSETA (*Volentlo sossegar.*) Pare!  
Pare!
- ESTEVE (*Ap. á Peret.*) Y pot dubtar encara  
del qu' ha dit?  
(*Pau qu' ha estat fins ara al fons fentse  
càrrech de la situació, baixa fent con-  
torsions, y rient ab expansió.*)
- PAU (*Rient.*) Molt bé; ja! ja!
- ESTEVE De qué 't rius, ara, panarra?
- PAU De no res, del paperot  
que fan tots.
- ESTEVE Què dius, xicot?
- PAU Que li xafan la guitarra! (*A Albert.*)
- ALBERT A mi?
- PAU Sí, escolte.  
(*Los dos parlan un moment, ap.*)

ESTEVE (*Ap.*) Me 'n vaig  
 á esbombarho, abàns qu' aquet (*En Pau*)  
 no m' entavane à en Peret.  
 Aquí ja hi sobro. (*Se 'n va.*)

## ESCENA XVI

ROSETA JOSEPÓ, ALBERT, PERET y PAU

PERET Què faig!  
 Ay! y quina situació!...  
 Y à casa quin incomodo!...

ALBERT (*A Pau.*) M' enganyavan!  
 PAU (*Per l' Esteve.*) Veja 'l modo  
 d' anàrsen...

ALBERT Be, Josepó!  
 JOSEPÓ Deixim' en pau.

ALBERT Molt rebé!  
 Fóreu un actor dels grossos!  
 Per viure entre aquests terrossos  
 sabèu fé 'l vostre papé!  
 També parlo ab vos...

PERET (*Sorprès.*) Ab mí?  
 PAU (*Ap.*) Quin enredo qu' he tramat!  
 (*Alt.*) No fingiu més, li he contat  
 tot lo qu' ha passat aquí.  
 Jo só persona manada  
 y he complert, no es cosa nova;  
 li he dit qu' hèu cambiat de roba  
 y de nom... y nada... nada!  
 A més, com que ja ha fugit  
 en Peret, no hem perdut res.

ALBERT Encara molt lluny no es.  
 PAU Ja 't pots cambiá 'l vestit,  
 hala! ves... (*A Peret.*)

PERET (*Ap.*) Vaig comprenént...

- PAU           A dalt, en una cadira,  
trobarás la roba... mira  
qu' es meva, tu; enteniment!  
Y vostè, d' aquí endevant   (*A Albert.*)  
mes ull.                       (*Peret se 'n va á dalt.*)
- ALBERT           Noy; no cridis massa.
- PAU           Carbassa! menja carbassa.
- ALBERT        Ja ho veurás d' aquí un instant!  
                                      (*Se 'n va molt depressa.*)

## ESCENA XVII

ROSETA, PERET, JOSEPÓ y PAU.—(*Tant aquesta escena com las que segueixen fins al final del acte, han d' anar ab molta rapidés.*)

- PAU           Ja es fora! Hála! 'l cap viu   (*A Josepo.*)  
y deixèus de sumicàr,  
perquè aixó no pot durar  
y te de cambiar de niu.
- JOSEPÓ        Pèro què passa?        (*No sabent que vol.*)
- PAU                                Un apuro  
del que es força deseixirnos...  
Que no podèm adormirnos!  
(*Cridant á en Peret desde 'l pèu de l' es-  
cala.*)
- PERET        Ja va!
- ROSA                               Però...                        (*Recelosa.*)
- PAU                                T' asseguro  
que no' l trobará ningù.  
Tinch de fer una brometa  
d' aquest capità, Roseta!
- ROSA        Y jo, què feré per tu?
- PAU        Estimarme un xiquet més  
del qu' has vingut fent fins ara.
- ROSA        Tant que vullas. Y vos, pare,  
qué fèu?



- JOSEPÓ                      Que no ho vèus? No res!  
 avergonyirm' de la meva  
 malehida flaquetat.  
*(Pau sempre va y ve d' aguaytar á la  
 porta del fons tot frisós. Peret baixa  
 de dalt vestit ab roba de 'n Josepó.)*
- PERET                      Vet' aquí lo qu' he trobat.
- PAU                        Anèm, dochs... Alto; l' Esteve  
 se dirigeix á aquí.        *(Desde la porta.)*
- PERET                      Bò!
- PAU                        Ab lo capità.
- PERET                      Endevant!
- PAU                        No teme. Anèu á ca 'n Grau  
*(Lo primer á Peret. Després á Josepó.)*  
 saltant al hort pel recó  
 del safreig, allí hi ha un cáu.
- JOSEPÓ                    Anem, si 'l haig de salvá!  
*(Pau, va acompanyantlos á la porta es-  
 querra per la que 'ls acuyta á fugir.)*
- PAU                        Au, tu sempre mira allà  
 ben tranquila.  
*(A Rosa signantli la porta per hont van  
 Peret y Josepó. No 's confonga.)*
- ROSA                      Si puch, Pau.
- PAU                        No 'm contradigas de res  
 y 's salva.
- ROSA                      No pas per mi!  
 may mes, no 'l veuré ja á aquí?
- PAU                        Tant de bó fos.            *(Ap. sospirant.)*

## ESCENA XVIII

ROSETA, PAU, ESTEVE y ALBERT

- ESTEVE (*Entrant furiós.*) Si gosés,  
d'un colp de puny t' esclafava! (*á Pau.*)
- PAU Noy; es un ardit del joch.
- ALBERT Ahont es?
- PAU A poch, á poch!  
Jo li puch dir hont estava,  
qu' allá hont es, ja no ho puch di...  
Ha saltat per l' hort...
- ALBERT (*A Esteve dirigintse á la porta esquerra.*)  
Avant!
- ESTEVE Qué, avant? Que 's creù que dirán  
cándidament lo camí  
que ha emprès? vaya una tontada.
- PAU Sí á mí 'm tenian de creure,  
lo primer qu' han de fé es bèure.
- ESTEVE La teva sang!
- PAU Y t' agrada?  
Vaya un gust!
- ALBERT Tinch de fé aná  
tota la vila en renòu,  
fins que 'l trobe... (*Anantsen pel fondo.*)
- PAU Sí, sí!... pròu!  
ja li dich que 'l trovarà.
- ESTEVE Que 'l trobe ó no, lo qu' es jo (*A Rosa.*)  
mon desig ja he satisfet.
- ROSA Qué vols dir?
- ESTEVE Qu' ara, en Peret  
ja coneix á en Josepó.
- ROSA Gran prohesa!
- PAU Y dèixal di;  
sabs lo qu' ha lograt fins ara?

dar una lliçó á ton pare,  
y ferse aborrrir.

ESTEVE Jo!

PAU Si.

ESTEVE Així y tot, hauré lograt  
que 't quedes per vestir sants,  
ó que 'm vullas á mi.

ROSA Avans  
que aixó, faré un disbarat!

ESTEVE Torres mes altes sabèm  
qu' han caygut...

ROSA Déixam, Esteve.

ESTEVE No serás d' ell!...

ROSA Tampoch téva!

ESTEVE Prou ho veurèm!

ROSA Ho veurèm!

FI DEL ACTE SEGON



## Acte tercer

La mateixa decoració del acte segon

### ESCENA PRIMERA

ROSETA y ESTEVE. (*Roseta dormida de cap á la taula, damunt la qual hi haurá una llumenera apagada. Esteve, després d' alçat lo teló entrarà per la porta del fons, que se suposa ajustada. Es á l' auba.*)

ESTEVE La porta oberta? qu' estrany! (*Entrant*)  
Ah!... ella. Si haurá dormit  
d' est modo tota la nit.

Què faig? Bò! (*Rosa 's desperta.*)

ROSA (*Sobressaltada.*) Tu aquí!

ESTEVE Cap dany

temes de mí.

ROSA (*Calmantse.*) Y be, que vols?

ESTEVE Duas paraulas tinch per dirte.

ROSA Deixam.

ESTEVE Que pots panadirte  
de no atendrem; què resols?

ROSA Parla, però ten present  
que no puch molt escoltarte.

ESTEVE Roseta; vinch á parlarte.  
de ton pare.

ROSA Ab quin intent?

ESTEVE Jo t' estimo, jo no puch  
vèuret sofrir.

ROSA Mal ho probas.  
Has dit que 'm portavas novas  
del pare.

ESTEVE Si que te 'n duch.

ROSA Hont es?

ESTEVE No molt lluny d' aquí  
y vindrá avàns de mija hora.

ROSA Perquè donchs, ha passat fora  
la nit?

ESTEVE T' ho tindré de di!

ROSA Parla.

ESTEVE Està prè.

*(Després d' un moment de pausa.)*

ROSA Dèu del cel!

Pobre pare!... Ets un canalla!

ESTEVE Roseta...

ROSA Un mal home!

ESTEVE Calla

y escóltam. Amich fidel  
de ton pare, no só jo  
qui abuy tal disgust li dona;  
si va prè á Barcelona  
es per en Peret.

ROSA No!

ESTEVE No?

Com, Roseta! Ell l' ha substret  
á l' acció de la justicia.

ROSA L' ha prè la teva malicia,  
perquè ha salvat á en Peret.

ESTEVE No, Roseta; no hi ha un tal;

res tinch que dir de ton pare;  
mes en Peret, tu repara...

ROSA Sabs hont es?

ESTEVE Es mon rival.

ROSA Y 'l vols perdre! Has fet d' espia  
per apartarlo d' aquí.

Y que pensas conseguí?

ESTEVE Si ell te deixés... jo 't pendria.

ROSA Ni ell me deixarà, ni á ferho  
may del mon ja fora teva.

ESTEVE Ell te deixa, á fè d' Esteve.

ROSA No ho crech.

ESTEVE Convencert espero.

ROSA Com?

ESTEVE Ahir vespre uua carta  
á Barcelona va anar,  
dihent lo que va passar  
al jove ab qui vols casarte.  
Detalla á no poder més  
la denuncia involuntaria  
de ton pare, y la precaria  
situació en que está 'l promès;  
lo qual será près abans  
de mig dia, á més tardar,  
ja que s' han fet avisar  
als alcaldes dels voltants.  
Per ella vindrá en rahó  
la familia d' en Peret,  
que dels apuros d' aquet  
n' es causant en Josepó,  
per un vici repugnant  
que 'l domina, que 'l degrada,  
y com son gent tan mirada,  
segúr...

ROSA

Què!



abàns que donar lo sí  
que un sol instant me fes teva!

ESTEVE Roseta!

ROSA Et dol ascoltar-me?  
douchs aixó es la vritat pura.

ESTEVE Pero no veus, criatura,  
qu' he començat á venjar-me?  
Tu no pensas que en Peret  
va fugitiu, que ton pare  
está prèss y que, ja ara,  
ton casament s' ha desfet?

ROSA Tu no pensas que en lo mon  
may he despreciat ningú  
mes del que 't desprècio á tú?  
que fora per mi un afront  
mereixer l' estimació  
ab que preténs envilir-me,  
y que preferesch morir-me  
de dol, que d' humillació?  
Que 'm fa pena de sentir-te,  
que 'm fa asco l' escoltarte,  
que 'm fa vergonya agrardarte,  
que sento goig d' aborrire!  
Y que si tot l' odi qu' ara  
per tu sento s' adormia,  
fins lo cor m' arrencaria  
per tiràrtel' á la cara!

ESTEVE Roseta, he vingut per fe'  
las paus.

ROSA No las vull.

ESTEVE Tu vols  
que 'm desespere!... Estèm sols.

ROSA Si 't mòus d' aquí, cridaré

ESTEVE Y la gent s' enterarà  
com hem passat junts la nit.



ROSA Oh, Deu.

ESTEVE Per fer paus he dit  
que venia.

ROSA (*Resolta.*) Surt!

ESTEVE En va!

ROSA Surt te dich, ò me 'n vaig jo.

ESTEVE Persisteixes?

ROSA Persisteixo.

ESTEVE Tremola, donchs...

ROSA (*Ab força.*) T'aborreixo!

ESTEVE Oh, rabia. (*Dirigintse á ella.*)

ROSA (*Fugint.*) Ah!  
(*Pau se presenta á la porta del fons.  
Rosa s'ampara ab ell. Esteve's domina.  
Pausa.*)

## ESCENA II

*Dits y PAU*

PAU (*A la porta.*) Què es aixó?

ESTEVE Oh!

ROSA Pau!

PAU Comprench. (*Baixant*) Què hi farem!  
Adeu Esteve.  
(*Despedintlo perquè se'n vaja.*)

ESTEVE Ay de tots!

PAU Aquest xicot te fogots.

ROSA Tota tremolo.

PAU (*Ab calma.*) Seyèm.

## ESCENA III

ROSETA y PAU

PAU Y be, sossegat; recobra  
la calma.

ROSA Quasi estich morta;

al passar tu aquella porta,  
anava á tiràrsem sobre.

PAU Pillastre! Donchs t' he salvat  
d' un insult!

ROSA Sí.

PAU Me ho temia;  
y que es lo que pretenia?

ROSA Transigir. No l' he escoltat.  
M' ha dit que 'l pare está pres,  
que 'n Peret va fugitiu,  
mes que 'l pendrán.

PAU Ell ho diu...

ROSA Y tu?

PAU Deixa fe, qué mes  
t' ha dit?

ROSA Qu' ha fet quatre rallas  
per casa en Peret, dihent  
tals cosas, qu' aquella gent  
nos tindrán per uns canallas.  
Y que desfet ja del tot  
mon casament, si volia,  
per muller ell me pendria.

PAU Lo que pendria 'l teu dot!  
Manera mes especial  
d' estimar jo may l' he vista.  
Be, vaja; no estigas trista,  
ja soch aquí, y tant se val  
que deixe de fer com no  
que tot s' apariará.

ROSA Y com?

PAU M' ho tinch de pensá  
però t'ho asseguro jo... (*Rosaroda'l cap*)  
No 'n dubtes, no 'n dubtes, Rosa  
que si he perduda la nit  
no ha sigut sense profit.



Pero un altra volta aquí  
t' hauré de deixar soleta.

ROSA Oh! no, si tornava aquell!

PAU Donchs com s' arregla? Si jo  
sapigués qu' en Josepó  
no ha de tardar...

ROSA Sabs que es d' ell?

PAU Ha fet nit al mas Sindréus  
ab lo capitá, y cregut  
estava quan he vingut,  
que foren aquí.

ROSA Y tu creus  
que se l' enduràn?

PAU Ca! dona:  
per lo menys, jo no sé veure  
la rahó; li farán creure  
que va prèns á Barcelona,  
per ferli por, perquè diga  
hont en Peret s' ha amagat.

ROSA Ell. fins aquí, ab re ha mancat.

PAU Jo lo que sento es que triga  
y 'l temps es or.

ROSA Pobre Pau!

Si la sort de casa nostra  
no fuig, t' he de da' una mostra  
del que t' aprècio.

PAU (*Mitj somrient.*) Caráu!  
crech que m' ho mereixo.

ROSA Si.

PAU (*Ap.*) No pensa mes que en pagarme!

ROSA Has arribat á estimarme  
com un germà.

PAU (*Expansió retinguda.*) Més... es dí';  
sens familia, sens ningù,  
sempre ab mí tu bondadosa...

ROSA      Só ta germana.                    (*Donantli la ma.*)  
 PAU        (*Conmogut y dominantse.*) Si, Rosa:  
               germana... si així ho vols tu!

### ESCENA IV

*Dits, JOSEPÓ y ALBERT. (Desd' aquesta escena fins al fi del acte, se veurá passeijar per la part exterior de la casa un soldat del qual á son temps se 'n fa referencia á l' escena. No es convenient, per aixó, presentarse molt visible.)*

ALBERT    Bon dia!

PAU                    Ah!

ROSA                    Pare!                    (*Corrent á ell.*)

JOSEPÓ    (*Rebentla en sos braços.*) Rosa!

ALBERT    Bona peça!                    (*A Pau.*)

PAU                    Bon company!

ALBERT    Certament, fins y tot, massa!

PAU        (*Ap. á Albert.*) Y diga, va prèss?

ALBERT                    Si hi va?

Deu te 'n guard' á tu de serho:  
 al ponton!

PAU                    No ho digués pas  
 á la noya.

ALBERT    (*Ap.*)      Haig d' espantarlos.  
 per veure si 'ls faig cantar  
 hont es l' altre. (*Alt.*) Y be, pubilla;  
 que 'm voldrèu desdejnar?  
 (*Roseta deixa á son pare ab qui ha estat  
 parlant fins aquest moment. Mentres lo  
 capità està distret ab ella, Pau y Josepó  
 cambian apart unas quantas paraulas,  
 las quals interromp lo capità, tan bon  
 punt se 'n adona qu' enrahonan.*)

ROSA        Com s' ho mereix tant!

ALBERT

Filleta,

jo som un home manat...

JOSEPÓ

Però, y en Peret?

*(Apart á Pau.)*

PAU

*(Ap. á Josepó.)* A salvo;

á més, á nit he baixat

á Barcelona...

*(Rosa entra dins. Porta dreta.)*

ALBERT

*(A Pau, reparantlo.)* Que 'n tramas

algun'altra? Feste enllà,

qu' aixó de *xiu-xius* no es cosa

que m' agrade.

JOSEPÓ

No hi ha tal.

Li deya qu' havent d' anàrmen

ab vostè, per no deixar

sola la noya, qu' avise

la vehina del costat,

perquè ab ella vinga á viure

á qui.

ALBERT

Be; no es mal pensat.

*(Ap.)* Pobre home! qui sab què 's pensa:  
de por l' haig de fer cantar.*(Roseta tràu una panereta de taula, ab  
llonganissa, formatje, pomas y fruyta  
seca, y la posa á taula ab lo pà y la po-  
rrona, que traurá del armariet de la  
paret immediata.)*

ROSA

Si es servit. *(A Albert.)* Desdejunàuvos.*(Als altres.)*

PAU

Jo sols un trago, y me 'n vaig. *(Bèu.)*

ROSA

Y vos, pare?

JOSEPÓ

No, Roseta.

ALBERT

Vaja, home, esforcèus, caràm!

ara qualsevol creuria

qu' estèu en capella?

- PAU Y tal!  
Marxarán... (*Ap. á Albert.*)
- ALBERT (*Ap.*) D' aquí mij' hora.
- PAU (*Id.*) No'm puch adormir. (*Alt*) Me'n vaig.
- JOSEPÓ Abàns d' anàrmen, voldria  
que 'ns parléssem.
- PAU Molt be.
- SOLDAT (*Desde fora, á Pau que va per á sor-*  
*tir.*) Atrás!
- PAU Macatxo! (*Tornant enrera.*)
- ALBERT (*Menjant y rient.*) Ja, ja!
- PAU Pot riure!  
que també estich prèss?
- ROSA Soldats  
á la porta!
- ALBERT (*A Pau.*) Douchs que 't pensas?  
á aquí, Pau, s' hi pot entrar;  
mes surtirne, sens mas ordas,  
fillet meu, no ho lograrás.
- PAU Ay, ay!
- JOSEPÓ No tema que fuge!
- ALBERT Quatre homens he fet posar;  
dos aquí, y dos á la porta  
del hortet.
- PAU No 'ns robaràn.  
Tu qu' has passat la nit sola, (*A Rosa.*)  
ara no 't podràs queixar.
- ROSA Ja ho pots dir.
- JOSEPÓ (*Ap.*) Sola, la pobre!...
- ALBERT A saberho 'l capitá  
Saladrigues, vos prometo (*Atufantse 'l*  
qu' us hauria acompanyat. *bigoti.*)
- PAU (*Ap.*) Vejàm si 'l *salvo-conducto*  
l' alcalde haurà rebut ja.  
Be; puch anàrmen? (*A Albert.*)

- ALBERT Sí, home.
- PAU Donchs, au!
- ALBERT (*Pujant al fons.*) Deixáulo passar.
- PAU A revèure.
- JOSEPÓ Tu, t' espero.
- PAU Sí, home. (*Se 'n va. Pausa.*)
- ALBERT (*A Josepó.*) Donchs...
- JOSEPÓ (*Interrompentlo.*) Ja veurà;  
Roseta convé que 'ns deixes  
per un moment.
- ROSA Al instant.  
(*Rosa retira lo qu' havia posat sobre la  
taula, deixanathi solament la porrona.*)

## ESCENA V

### JOSEPÓ y ALBERT

- JOSEPÓ Ara, estant sols, si li sembla,  
podrèm parlá ab claretat.
- ALBERT Ja veurèu; jo soch un home,  
com hèu vist, alegre, franch,  
aficionat á la boyra,  
á bèure y á festejar;  
mes també, may de la vida  
á mos debers he mancat.
- JOSEPÓ Ho crech.
- ALBERT Res mes tinch per dirvos;  
parlèu vos.
- JOSEPÓ Com començar!
- ALBERT Jo us daré pèu. In liquèume  
ahont es l' amagatall  
d' aquell senyor, y tot d' una  
recobrèu la llibertat.
- JOSEPÓ Y si no?
- ALBERT Al ponton.





ALBERT Y la noya?

la pubilla?

JOSEPÓ Es veritat!

ALBERT Bebèu... y reflexionèuho.

(*Acostantli 'l porró.*)

(*Ap.*) Jo tornarè á fe 'l cantar. (*Pausa.*)

Què pensèu?

JOSEPÓ Que no es molt digne  
son intent. M' ha vist esclàu  
d' un vici, que 'm fa vergonya  
fins nomenarlo, y, poch leyal,  
valèntse d' ell, m' ha sorprès  
un secret que no 'm pertany;  
mes no 's pense nova volta  
lograrho!

ALBERT Jo...

JOSEPÓ Tinch jurat  
corregirme, ser més home,  
y en càstich de tot lo mal  
qu' he causat, sofrir la pena  
que meresca, sens que may  
puga vostè ni cap altre  
sentirme plánye, ó queixar!

ALBERT No us enfadèu; jo no ho deya...

JOSEPÓ Vol bèure vostè!

(*Allargantli 'l porró.*)

ALBERT No.

(*Josepó llança 'l porró, que 's fa troços,  
y s' asseu ab molta calma.*)

ALBERT (*Al veure l' acció d' en Josepó.*) Ah!

JOSEPÓ Ara seguesca.

ALBERT (*Ap.*) Quin home!

JOSEPÓ Seguesca, ó deixem estar.

ALBERT Poca cosa tinch per dirvos;  
d' aquí mij' hora 'l més llarch,

estèu á punt per anàrnosen  
cap avall.

JOSEPÓ Tant aviat?

ALBERT Per despedí'us de la noya,  
sòbra temps. (*Ap.*) Reblèm lo clàu.

JOSEPÓ Per mes bon home 'l tenia.

ALBERT Só dolent?

JOSEPÓ M' ho va semblant.

Quant val la llibertat meva?

ALBERT Que volèu dir?

JOSEPÓ Sia franch!

Dé portarme á Barcelona  
no 'n traurá res... vol guanyar  
dotze unces d' or?... Ne vol quinze,  
vint, trenta?... No rode 'l cap,  
y responga d' una volta.

ALBERT No, Josepó, no vull tant;  
això seria com vendre  
la justicia, y soch honrat.  
Tinch de portà' á Barcelona  
un près, vos deixo triar  
entre vos y entre aquell jove  
que teníu tan amagat.  
Ara, ab aixó, decidiuvos.

JOSEPÓ Vol quarant' unces?

ALBERT En va;  
d' aquí mij' hora, un ó altre  
estèu á punt per marxar.

JOSEPÓ Estich á las sevas ordas.

ALBERT Vejàm si 's doblegará. (*Ap. Anantsen.*)  
(*Albert surt per la porta del fons, pre-  
nent la clau, que estarà per part de dins  
y tanca per fora.*)

## ESCENA VI

JOSEPÓ

Y 'm tanca! La verge 'm valga!  
 quin afront tinch de sofrir!  
 Mas, per qué 'm planyo? Ho mereixo!...  
 Pero; qué dirán de mí?  
 Pobre Peret! pobre noya!  
 Pensar que jo 'ls he marcit  
 las flors, ay! de la garlanda  
 qu' abdòs s' estaban guarnint:  
 Què serà d' ell á l' hora esta?  
 Haurá renunciat per mí  
 á la mà de la Roseta?  
 Haurá lluny d' aquí fugit  
 per may vèurens... despreciantme?  
 Fora horrible!... Fora trist  
 haver de veure á una filla  
 plorar sempre, enmalaltirs',  
 morir potser! Deu no ho vulla! (*Pausa.*)  
 No sè quan, he sentit dir  
 que del vici per la escala  
 l' home, fins devalla al crim;  
 que fuig de sos peus la terra,  
 que ab tot y qu' es son desig  
 deturarse... baixa... baixa...  
 baixa sempre... Quí ho diu, quí?...  
 Jo en est camí vull pararme  
 abàns d' arribá' á la fi,  
 ho vull, sí, ho vull y té d' esser!  
 y será... lo cor 'm' ho diu!  
 (*Ramor dins, com d' algú que saltés.*)  
 Què será aquest terratrèmol?  
 Noya, Roseta!

## ESCENA VII

JOSEPÓ, PAU y ROSETA.—(*Pau y Roseta surten á plerèt y ab la punta del dit demunt la boca, indicant á Josepó que convé silenci.*)

ROSA (*Surtint.*) Xit!

PAU (*Id.*) Xit!

JOSEPÓ Qué passa?

PAU (*A Rosa.*) Posa la balda  
y mentres ell sia aquí,  
alerta que no 'ns sorprendan,  
alerta sempre, y cap viu.

JOSEPÓ Pero, aixó? (*A Pau.*)

ROSA Es alli qu' espera.

PAU Xit!

ROSA En Peret.

PAU Calla 't dich!

Eu Peret ve per parlarvos; (*Ab intenció*)  
sabèu lo que li 'hèu de dir?

JOSEPÓ Sí qu' ho sé; mes, á la porta  
del hort no hi ha guardia?

PAU Si.

JOSEPÓ Qu' hèu fet perque no us vegessen  
entrar?

ROSA Jo li vaig á dir  
que pot venirsen. (*Entra á dins.*)

PAU Ahir vespre,  
perque estigués mes tranquil  
y mes segur, mentres anavan  
cercantlo fora d' aquí,  
lo vaig amagar á casa  
d' en Blay lo vostre vehí,  
qu' es lo derrer lloch d' hont pugan  
sospitar.

JOSEPÓ

Però...

PAU

Hem guarnit  
 un tauló, desde las golfas  
 de cà 'l Blay, y las d' aquí,  
 y á poch á poch, ab cuydado,  
 sens moure gens de brugit,  
 hem passat per la palanca,  
 havem saltat aquí dins,  
 sorprenent á la Roseta  
 perque no s' esporuguis...  
 ell s' ha cambiat la roba  
 que va posarse ahir nit,  
 y res mes! De la vinguda,  
 ell vos ne dirá 'l motiu.

## ESCENA VIII

*Dits, ROSETA y PERET*JOSEPÓ Senyor Peret! (*Dantli la mà ablo cap baix*)PERET (*Encaixant.*) Josepó!

PAU (*Ap.*) Vaja va bé. (*All.*) Anèm á dins  
 á vigilar; si algú arriba,  
 per senyal farèu un crit,  
 y com que á aquí no li saben,  
 fuig. s' amaga y bona nit.

ROSA Peret!

PERET Sosségat, Roseta;  
 t' estimo 'l mateix qu' ahir.

PAU (*Ap.*) Com ja té 'l *salvo-conducto*  
 estich bon troç més tranquil.

JOSEPÓ (*Ap.*) No goso aixecar la cara;  
 no sé què fèr ni què dir.

ROSA Y tú y 'l pare? (*A Peret.*)

PERET Com sempre;  
 amichs.

ROSA Y res mes qu' amichs?  
 PERET Lo que tu vullas, Roseta.  
 ROSA Dèu ho fassa!  
 PAU (*A Rosa.*) Anèm á dins.  
 ROSA Veuré si puch escoltarlos. (*Ap. anantsen*)  
 per la porta. (*Pausa.*)

## ESCENA IX

## JOSEPÓ y PERET

PERET Us vinch á dir...  
 JOSEPÓ Peret, si un favor vol ferme,  
 deixim parlar primé, á mí.  
 PERET Tant se val.  
 JOSEPÓ (*Agitat y no sabent qué dir.*)  
 Donchs veurà... ascolte,  
 jo voldria... jo he sentit...  
 PERET Vaja!... vaja! sosseguèuvos,  
 ó sino... (*Indicant que se 'n anirà.*)  
 JOSEPÓ (*Dominantse.*) Si estich tranquil;  
 mes no se trobar paraulas  
 per dirli 'l que li haig de dir.  
 PERET Satisfaccions? No 'n demano.  
 JOSEPÓ Jo me las demano á mí. (*Pausa.*)  
 Mercè Dèu del cel m' ha feta  
 de sos dons, y he anat vivint  
 fins fa poch, junt á la noya  
 honrat, sens afanys y rich.  
 Per desgracia, y no 'm disculpo,  
 farà com un any y mig  
 qu' una amistat massa estreta,  
 qu' un interès massa viu,  
 qu' un impuls de mala mena  
 m' ha fet esclàu d' un amich,

d' un amich que pretenia  
 robarme 'l que mes estim',  
 la Rosa, la meva filla!  
 y per lograr son desíg,  
 un vici m' ha fet coneixer  
 qu' al home honrat, torna vil,  
 perquè en l' accés d' aquest vici  
 pogués arrencarme un sí!

PERET Josepó, no puch permetre  
 que seguiu parlantme aixís.

JOSEPÓ Si no vol que á mal ho prenga  
 m' escoltará fins al fi.

PERET Seguiu, donchs.

JOSEPÓ Jo só culpable;  
 vostè 's troba abuy per mí,  
 descobert á la justicia  
 qu' el persegueix, fugitiu  
 y si per càs l' agafavan,  
 d' esse' embarcat en perill.  
 Jo ho lamento, jo m' esplico  
 que per çó, y pel que no dich,  
 vostè fins s' avergonyeix  
 d' entrar ab mí en parentíu,  
 y que de quant va ahir dirme  
 n' estiga abuy penedit.  
 Perdone; tinch fet proposit,  
 mes y tot... m' he corregit. (*Ab convicció.*)  
 Si estima com diu la noya,  
 no vulla ferli sentir  
 lo despreci, lo just càstich  
 que sols me pertoca á mí.  
 Tinch hisendas, hipotecas,  
 censals, tres masos...; só rich!  
 Donchs be; tot li dono á ella...  
 tant sols de quant ara tinch;



me guardaré aquesta casa  
 per viure y morir aquí!  
 Vostè ab ella, á Barcelona  
 podrán guarnirse un bell pis;  
 jo baixaré á visitarlos,  
 vostès vindrán los estius  
 á la torra dels seus pares  
 y aquí 'ns veurèm mes sovint.  
 Pero, per Déu li demano,  
 no vulla ferli sentir  
 á la noya, lo despreci  
 que sols jo, merescut tinch!

PERET Josepó.

JOSEPÓ Ella l'aprécia...

sí, senyor, jo ho he llegit  
 en sos ulls; sempre 'ls dels pares  
 saben llegí' en los dels fills!  
 Son amor, es sa existencia;  
 sols de l'esperança viu  
 de passar un jorn la porta  
 d'aquest cel, que may ha vist.  
 y del que vostè promesas  
 n' hi ha fetas, sens dubte, á mils.  
 Si ara en son cor l'esperança,  
 com una flor se inarcís;  
 si d'aquest cel la celístia,  
 de sos ulls anés fugint,  
 é il-lusions, plahers y somnis  
 de colp mirés esbargirs'!  
 Si aquestas dolsas promesas  
 vostè deixés de cumplir;  
 ma filla, ma pobre filla,  
 moriria... y tot per mí!

PERET Josepó, prou; no esperava  
 sentirvos parlar aixís.

JOSEPÓ Jo he degut...

PERET De ma vinguda  
no he dit encara 'l motiu,  
y si be es cert que deploro  
lo que he vist, lo que he sentit,  
no estimo abuy menys la Rosa  
del que l' estimava ahir.

JOSEPÓ Permètim; dins poca estona  
ab lo capitá surtim,  
y jo abans necessitava...

PERET Vos no surtiréu d' aquí.

JOSEPÓ Jo dech de mas lleugeresas  
las conseqüencias sentir;  
jo dech evitá als seus pares  
lo disgust que sols per mí  
los amenaça.

PERET Y la Rosa?

JOSEPÓ Primer son ells.

PERET Jo vos dich  
que no surtiréu.

JOSEPÓ No 'm prive  
d' esmenar, sols sia un xich,  
l' enormitat de la culpa  
que sobre mí estich sentint.  
Desistesca; si propòsit  
tingués de fer res per mí,  
pensi ab lo que jo mes penso,  
recordis de qui sols viu  
de l' afecte que li porta:  
jo, essentho ella, só feliç!

PERET Ho crech, Josepó. Igual penso  
y us juro ab las mans al pit,  
que ni deixar vull á ella  
ni vos surtiréu d' aquí.  
Jo só lliure; á Barcelona

s' ha fet fiança per mí,  
 y un *salvo-conducto* acaba  
 de dar-me en Pau, fet á nit.  
 Si per mí prés vos portavan  
 de ma desgracia sofrint  
 tot lo pes, sens dir paraula  
 ni queixarvos; si per mi  
 deixávau la casa, 'l poble,  
 la filla, y serè, 'l perill  
 guaytàvau d' aná á Canarias  
 y fins mes lluny... ara tinch  
 lo gust de dirvos: som lliures,  
 felicitèmnos, amich,  
 y ab una forta encaixada  
 probarvos que só agrahit.

*(Peret allarga la mà á Josepó, la qual  
 estreny afectuosament y molt commogut.)*

JOSEPÓ Senyor Peret, vostè m' obra  
 las pórtas del Paradís;  
 vosté mereix que jo besi  
 sas petjadas.

PERET Vos he dit.  
 que som amichs un y altre;  
 sols cal que fem per seguir  
 d' esser cada jorn mes dignes  
 d' eix afecte.

JOSEPÓ *(Ap.)* Comprench. *(Alt.)* Sí;  
 per mí, li dóno paraula!  
 tinch de torná un any y mitx  
 enrera de ma existencia,  
 per ser novament feliç.

PERET Dèu ho vulla!

JOSEPÓ *(Ab sentiment.)* Vosté 'n dubta?

PERET No pas per vos.

JOSEPÓ Donchs per qui

se pot perdre?

PERET

Hi ha una carta  
qu' han de rebre aquest matí  
los meus pares.

JOSEPÓ

Qui l' ha escrita?

PERET

L' Esteve.

JOSEPÓ

Ah! quan jo dich  
que l' haig de matar! Ja 'm penso  
lo que en ella 'ls deurá dir.

PERET

Y clar! Sent per ell escrita  
es fácil de presumir.

JOSEPÓ

Y no hi ha medi ab que 's puga  
desfer son malvat desig?

PERET

Un n' he pensat ensajarne  
que en Pau me l' ha sugerit.

JOSEPÓ

Posemlo al moment en planta.

PERET

L' Esteve ha de vení aquí...

## ESCENA X

*Dits, PAU y ROSETA*

PAU

Lo capitá.

*(Avisant.)*

PERET

Ja estém llestos;  
lo rebré jo.

PAU

Donchs amichs  
altra volta?

PERET

No, com sempre.

JOSEPÓ

Filla!

PERET

Estás contenta?

ROSA

*(Ab satisfacció.)* Sí.

PAU

Ja s' acosta.

PERET

Donchs aneusen  
y tú, mentres sóu á dins, *(A Pau.)*  
esplicali tot, y arregla  
lo papé' aquell qu' havem dit.

PAU Descanse.  
 PERET Que pochs ne corren,  
 de xicots tan aixerits.

## ESCENA XI

PERET, *tot seguit* ALBERT

PERET Quina sorpresa li espera!  
 Aquí 'l tenim (*Trucan.*) Ja vá!

ALBERT (*Dins, tornant á trucar.*) Obriu.

PERET Mare de Déu, quinas fugas!

ALBERT (*Entrant.*) Es que jo... com! vosté aquí?  
 Ara sí que no s' escapa.

PERET Ja 'n pot estar ben tranquil.

ALBERT Si dona un pas, si fa un-gesto,  
 si 's mou..:

PERET No fassa venir  
 cap soldat.

ALBERT Com que no!

PERET (*Donantli un paper.*) Veja  
 lo que diu aquest escrit,  
 que per escrupols qu' hi tinga.  
 no hi pot trobar res que dir.

ALBERT (*Després de llegir.*)  
 Me 'n alegro, pero digam,  
 perquè no me 'l mostrará ahir?

PERET Per una rahó molt senzilla:  
 no 'l tenia.

ALBERT Es divertit!  
 Després que tant m' ha fet córrer  
 per aquests turóns vehins,  
 á las foscas, saltant márgens,  
 als gossos esporuguint  
 dels barris de las masías,



á la Roseta y á mí,  
fent qu' un avench ma familia  
entre jo y ella 'ns obrís.  
Cal dirli lo que l' impulsa  
á la má aquesta, á obrá' aixís?

ALBERT Ab tot y las pocas horas  
qu' han passat des que só aquí,  
conech l' Esteve y l' historia  
á que s' está referint.

PERET Doch's be, de l' historia aquesta  
abuy s' ha de veure 'l fi.  
Al Esteve, dins poch rato,  
la Rosa farà da' avis  
qu' ha de parlarli y sens dubte  
que vindrá tot desseguit.  
En la conversa qu' entaulin  
tota ma esperança tinch.  
Per si no puch d' altre modo  
desfer tot quant ell ha dit  
á mos pares, testimoni  
lo faig del que passi aquí,  
perque puga declararho  
si may convingués aixís.

ALBERT No es mala la estratagema;  
peró á succehirme á mí  
lo que á vostè...

PERET Què faría?

ALBERT Déixeho correr, no 's pot dir.

PERET Donchs bé, si á vostè li sembla  
podriam ferlo venir.

ALBERT Endevant.

PERET Pau!

(*Cridantlo.*)

## ESCENA XII

*Dits, PAU y després ROSETA*

- ALBERT (*A Pau.*) Ah! velitre...
- PAU Deu lo guard'. (*Casi burlantsen.*)
- PERET Tot desseguit  
ves á visar á l' Esteve.
- PAU Molt bé.
- PERET Nosaltres á dins.  
Jo al hortet, vostè á la cuyna,  
en Pau se quedarà allí (*A la porta del  
quan vinga ab ell. carrer.*)
- ALBERT Será un siti  
d' Estrasburg.
- PERET (*Cridant á la porta.*) Ja pots sortir,  
Roseta. (*Surt Roseta.*)
- ALBERT (*Ap.*) A fè, fè, qu' es maca!
- ROSA He sentit tot lo qu' hèu dit;  
te sab gréu?
- PERET Qu' ha de saberme!  
Tens lo paper?
- ROSA (*Mostràntli.*) Es aquí.
- PERET Douchs, coratje.
- ROSA No me 'n manca.
- PERET Vejam si á la fi 'n sortim.  
(*Peret entra á la primera porta esque-  
rra. Albert á la de la dreta. Roseta hau-  
rá deixat un tinter demunt la taula.*)

## ESCENA XIII

ROSETA.—(*Asseguda prop la taula y llegint lo  
paper que ha dut.*)

«En tot lo que vaig contar  
»en ma carta ahir datada,



»la passió 'm va arrebatat,  
 »y abuy tinch dè retirar  
 »la firma qu' allí he posada.  
 »Un accés de lleugeresa  
 »y un bull d' acalorament  
 »en mon cap, han compromesa  
 »d' una casa l' honradesa  
 »qu' estiman tota la gent.  
 »Per lo tant, res del que 'ls deya  
 »com á cert siga tingut:  
 »al escriurels, jo no hi veyá,  
 »y he vist tot lo mal que feya  
 »quant la reacció ha vingut.  
 »Tinguda aquesta, donchs, sia  
 »per tots, en vindicació  
 »de lo qu' ara jo voldria  
 »no haver dit, y aixís no hauria  
 »de fer tal retractació.» (Pausa.)  
 (*Declamant.*) Dupto que á posar s' aplani  
 la firma en aquest papé;  
 per mes que jo li demani  
 y aquell que puga li mani,  
 no crech que se 'n trega rè.  
 Mes veurèm, aquí ve ja.

#### ESCENA XIV

ROSETA y ESTEVE.—(*Al entrar Esteve, 's deixarà veure en Pau al fons un curt moment.*)

ESTEVE M' has demanat?

ROSA Sí.

ESTEVE (*Baixant.*) Resolta  
 á darme la teva mà?

ROSA D' aixó prou qu' ens vagará  
 parlarne.

ESTEVE

Donchs què hi ha?

ROSA

Escolta.

Ferit del pare 'l bon nom  
 per la carta qu' has escrita,  
 ara 'l pare necessita  
 un medi, que per tothom  
 desfassa tan mala dita.  
 Per çó lograr, una carta  
 contradihént l' altra havèm feta,  
 tú la firmas...

ESTEVE

No, Roseta.

ROSA

La firmas, y al retractarte  
 ta fortuna queda feta.  
 Tu mateix li fixaràs  
 lo prèu y tot desseguida  
 que la carta firmarás,  
 aquí 'l diner cobrarás  
 en or, y en una partida.

ESTEVE

Paga d' or, ofensa amaga,  
 per qui cerca dóns d' amor;  
 sols un premi m' afalaga.

ROSA

Dígal.

ESTEVE

De ton cor en paga,  
 firmaré guanyant ton cor!

ROSA

Mon cor! Esteve, al extrèm  
 qu' hem arribat ja es follia  
 seguir obrant com obrèm.  
 tots sofrim y cap logrèm  
 lo fí qu' á obrá així 'ns atía.  
 Jo crech que, per contrapunt,  
 hem anat tots mes amunt  
 del qu' era just y deviam;  
 y qu' ara, res ne trauriam  
 d' insistir en aquet punt.  
 Crèume, Esteve, si l' amor

que dius sentir, no m' es dat  
 correspondre ab lo meu cor,  
 en cambi ets l' amich mellor  
 que fins abuy, d' allí ha passat. *(La porta)*  
 Creyas á l' hisenda teva,  
 potser, logrant la má meva,  
 posá ab lo temps un adob?  
 Firma aquesta carta Esteve,  
 y li posarás de cop.

ESTEVE Jo no sé...

*(Assentantse prop de la taula de cara á  
 la porta de la dreta, guaytant lo pa-  
 per á que s' aludeig. Rosa dreta á l' al-  
 tra part de la taula, de cara á ell.)*

ROSA Res del que diu  
 á disfamarte tendeix;  
 al revés, l' honra reviu  
 del pare, y se fa motiu  
 d' una acció que t' enalteix.

ESTEVE No pot ser. *(Deixant lo paper.)*

ROSA Que pots encara  
 torná al bon camí.

ESTEVE Aixó ray!

ROSA Per la salut de ta mare!

ESTEVE Sías meva.

ROSA Pensa qu' ara  
 lo pare es lliure...

ESTEVE Ja may!

ROSA Per l' amor de Deu!

ESTEVE Per rè!

ROSA Per l' amistat meva.

ESTEVE No;  
 sols per ton amor pot sé'.

## ESCENA DERRERA

ROSETA, ESTEVE, JOSEPÓ, PERET, PAU  
y ALBERT

JOSEPÓ Prèn y firma.

*(Surtint ab Albert de la dreta y tirant una bossa ab diners damunt la taula.)*

ESTEVE No ho faré

per res del mon!

*(Peret, qu' ha sortit de l' esquerra al meteix temps qu' en Josepó, s' haurá acostat al Esteve sense que d' ell sia vist, per rahó d' estarhi d' espatllas, y posantli la boca d' una pistola al cap, li diu ab veu forta y resolta.)*

PERET Per aixó,

per aixó, y tot desseguida!

ESTEVE Oh!

PERET Esteve firméu, firméu;

ó sino...

*(Ab veu de trò y sens deixar dir un mot á l' Esteve lo qual pren la ploma y firma lo paper.)*

*(Baixant la pistola.)* Aixó us val la vida.

Ara, allí hi ha la sortida...

*(Esteve s' aixeca, passeja una mirada d' ódi pels que 'l voltan, clòu los punys y sens dir mot, se retira obehint lo gest imperatiu d' en Peret que li signa la porta. Aixís qu' ell ha sortit entra en Pau saltant y tirant la barretina al ayre. Satisfacció general.)*

PAU Victoria? *(Saltant.)*

JOSEPÓ *(Fent un sospir.)* Gracias á Deu!

ALBERT Quin home!

PERET (*Satisfet.*) Tot s' ha arreglat.

PAU Obrim donchs á l' alegria  
nostres cors.

ROSA (*A Pau.*) Tu 'ns has salvat?

PAU Y fins aquí, que he guanyat?

ROSA Mon afecte. (*Dantli la ma.*)

JOSEPÓ Y aixó.

(*Dantli la bossa que, destinantla al Esteve, ha tirat demunt la taula.*)

PAU Sia

per be de tots.

PERET Jo sabré

vetllar pel teu pervenir.

JOSEPÓ Y si vols sé' home de be, (*Ab intenció.*)

no oblides may lo perquè

del qu' ha succehit aquí.

PAU Si en lo curs de l' existencia  
me trovo en un cas semblant,  
recordaré que la ciencia  
del bon viure, es la prudencia,  
que sempre escaseja tant.

Y si es cert, com los canallas  
diuhen, que 'l mon un càu es  
de riallas y plorallas;  
seràn per mi las riallas,  
les plorallas pels demès.





UN LLIBRE ABSOLUTAMENT IN-  
DISPENSABLE ALS AFICIONATS


# Catàleg d'Obres Teatral Catalanes

4.000 títols entre drames, comèdies, sainets, diàlegs,  
monòlegs i sarsueles. Teatre d'infants i el més extens

## REPERTORI SENSE DONES

A cada obra es detalla el nombre de personatges, homes i dones; si  
escrita en vers o prosa; si és còmica o dramàtica

### Vegeu les seccions que conté el Catàleg

- 
- Obres en dos, tres o més actes, amb una o més dones.
  - Obres líriques en dos, tres o més actes, amb una o més dones.
  - Obres en un acte, amb una o més dones.
  - Obres líriques en un acte, amb una o més dones.
  - Obres en dos, tres o més actes, sense dones.
  - Obres líriques en dos, tres o més actes, sense dones.
  - Obres en un acte, sense dones.
  - Obres líriques en un acte, sense dones.
  - Monòlegs per a home.
  - Monòlegs per a dona.
  - Teatre d'infants en un o més actes.
  - Monòlegs per a nois.
  - Monòlegs per a noies.

**Un volum d'unes 150 pàgines, 2 pesse**

Els qui vulguin rebre'l per correu, hauran d'afegir 0'40 ptes, per al f  
queig certificat

**Llibreria i Arxiu Teatral Mil**

Carrer de Sant Pau, 21

BARCELONA



9654

Rivallos y Floralla

---

Ubach



# RIALLAS Y PLORALLAS

COMEDIA DE COSTUMS  
EN TRES ACTES Y EN VERS

ORIGINAL DE  
FRANCESCH UBACH Y VINYETA

Estrenada ab extraordinari éxit en lo TEATRO DE NOVETATS  
la nit del 16 de Juliol de 1873

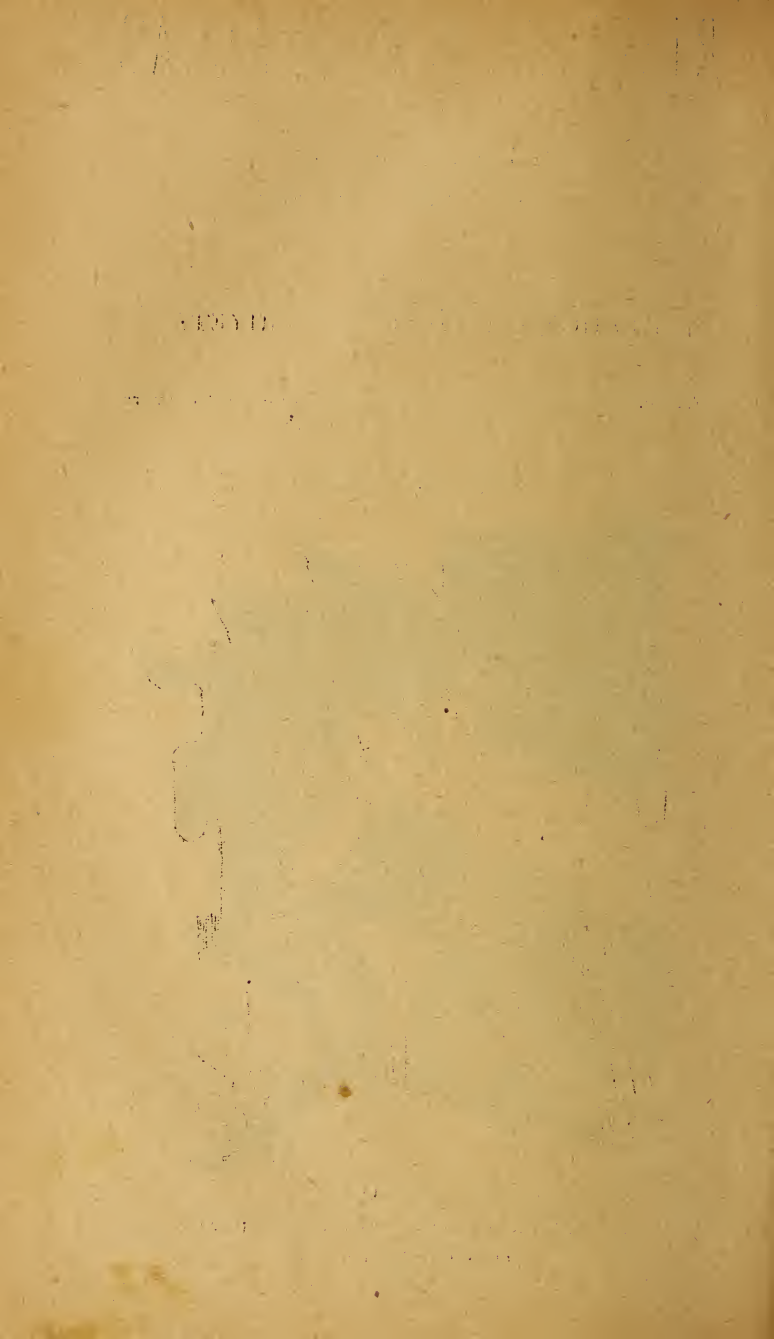
SEGONA EDICIO



BARCELONA  
BIBLIOTECA DE «LO TEATRO REGIONAL»

PLASSA DEL PI, NÚM. 3, 2<sup>o</sup>

1897.



## À LA "JOVE CATALUNYA"

*Guiam á honrar la present comèdia posant en son primer full lo nom d' aquesta catalana y sempre entussiasta Societat, lo entranyable afecte que á tots y cad' un dels amichs consocis me lliga, y la incomparable satisfacció de donar un aplauso á n' aquesta esperançada jovenella, que tan alt ha sabut posar lo penó de nostre restaurament, y que tan fermament y ardida sab sostenirlo, sens may abatrel ni amollarlo á las contrarietats de la sòrt ni als perfidiosos embats de la incansable enveja.*

*Prèchvos donchs, estimats amichs, rebèu ab la mateixa franca espontaneytat que us es endreçada, aquesta petita mostra de mon ferm catalanisme, y de la germanívola amistat que us porta y portará sempre*

L' AUTOR.

Barcelona 25 Juliol 1873.

# REPARTIMENT

## Personatjes

## Actors

---

ROSETA. . . . .	Sra. Carlota Mena
JOSEPÓ. . . . .	Sr. Antoni Tutau
PAU . . . . .	» Iscle Soler
PERET . . . . .	» Hermenegildo Goula
ESTEVE. . . . .	» Joan Bertrán
ALBERT. . . . .	» Joan Isern

*L'acció comença á las nou del matí d'un dia de festa  
y acaba á la matinada del dia immediat*

*Época 1870*

---

ROSETA, vestirà de pagesa á la moda.

PERET, anirà ab jaqué y bolet.

ALBERT, de oficial de caçadors, en campanya.

JOSEPÓ, PAU y ESTEVE, de pagès, ab pantalon llarch,  
gorra lo primer, y barretina morada els altres dos.

---

Aquesta comedia es propietat del autor y sens la seva autorisació no  
podrá representarse, traduhirse, ni alterar son titol.

Don Joan Molas y Casas, director de la Galeria titolada *Propietats  
Dramáticas y Líricas*, Hospital núms. 12 y 14, es l'únic encarregat  
d'aquesta obra, y ab ell deurán entendres quantas empresas y so-  
cietats particulars vulgan representarla.

Queda fet lo dipòsit que marca la llei.



## Acte primer

Lo teatre representa la plaça d' un poblet del Vallés. A la dreta del espectador y en primer terme la casa d' en Josepò. Son nou horas del matí de un dia de festa.

### ESCENA PRIMERA

ESTEVE *després* PAU

ESTEVE Vaja, lo dit, dit; só l' home  
més beneyt que hi ha en la terra!  
nou horas y encara aqui  
guayta qu' guayta y passeja  
y fes trenta mil pamplinas  
que fins á mí y tot me pesan,  
Ay, donas!... (es á dir, donas...  
no son donas, son pessetas)  
be me 'n féu fer de sospirs,  
de passeigs y de comèdias  
per á lograr d' eixa Rosa,  
tan hermosa com esquerpa,  
un mot, un sonris...

PAU (*Sortint de l esquerra.*) Hola, hola!  
ja 's torna á fer centinella?

ESTEVE Ets tu, Pau?

PAU Si no m' enganyo,  
crech que sí. Y què tal, què 't sembla  
la casa de 'n Josepò?  
Ja dèus saber quantas teulas  
hi té...

ESTEVE Què vols dir?

PAU Y els nius  
qu' hi han fet las oranetas;  
las passas que fa de frontis,  
los balcones y las finestras...

ESTEVE Encara 'm farás l' arquet!...  
acaba.

PAU No 'm vols entendre?  
Que també ets dels que 'ls agrada  
que 'ls regálen las orellas?

ESTEVE Be, vaja; l' estimo, sí.

PAU A la casa?

ESTEVE A la Roseta.

PAU Donchs ara 't diré una cosa  
en paga de ta franquesa.

ESTEVE Es bona?

PAU Carám si es bona!

ESTEVE Y es d' ella la cosa?

PAU Es d' ella.

ESTEVE Digas.

PAU Está enamorada;  
però bojament, Esteve.

ESTEVE Y de quí?

PAU Oh!... aixó de quí...  
jo, noy, no 'm vull comprometre;  
tu indaga, que no ets pas tonto...  
ò sinó la pots sorprendre  
fentli una pregunta.

ESTEVE Just;



- una pregunta ben seca.  
Més, la Rosa enamorada?
- PAU Sí, Esteve, sí, la Roseta;  
però, noy, no t' afigures  
que sia de tu.
- ESTEVE De veras?
- Y donchs de qui pot estarne?
- PAU Bel... guapo y aixó tu 't creyas.  
Miráusel lo papanatas!
- ESTEVE Donchs cregas que será meva...
- PAU Que no ho sé?
- ESTEVE Qu' es lo que sabs?
- PAU Mira. (*Mostrántli una carta.*)
- ESTEVE Que es?
- PAU Una carteta.
- ESTEVE Y be... qué?
- PAU Y la direcció?...  
Y mira; el qu' es com aquesta,  
n' haurè portat á la noya,  
á lo menys una trentena.
- ESTEVE Si será cert? No pot ser!  
se sabria. Y de hont vénen?
- PAU De Barcelona.
- ESTEVE Sens dupte  
d' una amiga.
- PAU Quina mena  
d' amigas!... porta bigoti.
- ESTEVE Donchs digas que tu 'l coneixes.
- PAU No 'l tinch de coneixer, plaga,  
si tots los de casa seva  
vénen á passá 'ls estius  
aquí á San Cugat.
- ESTEVE De veras?
- PAU De veras.
- ESTEVE Véste á burlar

d' un altre, jo no 't vull crèure.  
 Aixó, lo més que serà,  
 una broma. Potsé 't pensas  
 qu' un senyor de Barcelona  
 vindrá á cercá una pagesa  
 per casarse... vaja, vaja!

PAU N' han madurat de més verdas  
 y á més, has de tení 'n compte  
 que la Rosa te pessetas  
 y que las noyas d' aquí,  
 ab tot y que son pagesas,  
 valen més que cap senyora  
 de aquellas de cua y cresta.

ESTEVE Minyó, no ho puch crèure.

PAU Y dígam;

per qué lo que 't fa denteta  
 á tu, no pot ferne á un altre?  
 Aquella boca y aquella  
 mirada de traydoría.  
 la molsor de sas galtetas,  
 aquell monyo, y aquell ayre  
 pensas que sols tu ho pots veure?  
 Oh!... y tu, qu' ets...

ESTEVE Què?

PAU Tan xaparro,

tan butxacas... Si 'm vols crèure,  
 y aixó t' ho dich pe 'l be teu,  
 tórnatén al llit, Esteve,  
 que la Rosa no 's pentina  
 per qui no 's sab fer la clenxa.

ESTEVE Be, mira, sabs que pots fer?  
 no vullas ficar poteta

hont no se 't demana; vésten.

PAU Ja ho has dit!...

ESTEVE Y ben depresa. (*Esteve*)

*agafa á Pau del braç y l'acompanya fins al fons de l'escenari; aquest torna á baixar ab calma y s'asseu en lo padris de la porta de ca'n Josepó.)*

PAU Donchs, mira, lo qu' es per ara me n' aniré cap á sèure.

Vaja un modo!... puch ben dir allò: féu favors á bestias...

ESTEVE Però no veus que m' fas nosa?

PAU Donchs fes lo que m' aconsellas y si es que vols estar ample pots arribàrten á l' era; advertint que si per cas vols dir res á la Roseta, jo ho faré de bona gana.

ESTEVE (*Ap.*) Ja m' acaba la paciència y si m' enfado, d' un *trompis* me 'l trech del devant.

*(Guaytant dins, á ca'n Josepó.)*

PAU Me sembla

qu' está á punt de sortí á missa; deurá esperar la darrera

batallada. Ave María! (*Demanant.*)

ROSA (*A dins.*) Endevant.

*(Pau entra á ca'n Josepó.)*

ESTEVE Si será certa

la nova d' aquest pavana...

No m' queda un moment que perdre;

hi ha molts quartos y no es just

qu' un altre m' deixi á la fresca.

PAU (*Sortint.*) Mirat; ara anirà á missa

y si per cas no vols creure

lo que t' he dit, á la pròva;

li pots preguntar á n' ella.

Adeu!...

*(En tò burleta.)*

ESTEVE Adeu troç de ximple.  
 PAU (Anántsén.) Mirauvos la bona peça!...

## ESCENA II

ESTEVE y ROSETA, *ab mantellina blanca*

ESTEVE Adeu. (Aturántla.)  
 ROSA Bon dia y bon hora  
 ESTEVE Bon dia!... y no 't dona pena  
 fer di 'l llabi lo contrari  
 d' allò que tòn cor anhela?  
 ROSA Què vols dir?  
 ESTEVE Que has dit bon dia  
 y m' estás ferint sens treva.  
 ROSA No comprench...  
 ESTEVE Y gosas dirho,  
 ingrata, quan ja tres vespres  
 t' he vingut á fer cantadas  
 y, ni un cop á la finestra  
 has sortit per' agrahirme  
 de mon amor las finesas!  
 ROSA Quì s' havia de pensar  
 que las cantadas aquellas  
 las fesses fer tu, ni menys  
 que fossen per mi?  
 ESTEVE Roseta;  
 quantas noyas de la plaça  
 que 's digan com tú coneixes?  
 ROSA Què 't diré jo. Per ventura  
 cap jove dels que festejen  
 no diu rosa per motiu  
 cent voltas á sa promesa?  
 ESTEVE Dissapte, donchs, no tindràs

l'escusa qu' avuy allegas:  
á veure!

ROSA Es que jo 'ls dissaptas,  
Esteve, tinch molta feyna.

ESTEVE Lo que tens tu, desamor  
v un cor més dur qu' una pedra.

ROSA Ay, ay; bó!...

ESTEVE No hi ha més ay.

Escoltam.

ROSA Més ves depressa  
que 's fa tart y haig d' aná á missa,

ESTEVE Què t' he fet per no mereixer  
ni una rialla de tos llabis,  
ni tan sols una ulladeta?

Per què quan se fa saráu,  
sempre 't trovo compromesa?

Per què tot quant de mi 't ve  
ho desprècias y ho desdenyas,

y essent amable per tots  
esquiva per mi estás sempre?

Per què estimante jo tan  
tu no me estimas, Roseta!

ROSA Què 't diré! no hi puch fer més.

ESTEVE Es dir, que ni sols ha negas?

ROSA Negarho, per què? podrias  
venirme després ab queixas:  
jo t' aprecio, com amich  
de món pare.

ESTEVA Donchs preventive,  
perque 'm tindrás d' estimar  
com jo á tu.

ROSA Vols dir, Esteve?

ESTEVE Si no de grat, á la força.

ROSA Y també tindré de ferte  
cantadas? *(Burlantsen.)*

- ESTEVE No 't burlis, Rosa.
- ROSA No 'm burlo...
- ESTEVE Que no 'm coneixes!
- ROSA Jo 'm penso coneixet massa.
- ESTEVE He descobert que fastejas.
- ROSA Me n' alegro.
- ESTEVE Ab un senyor  
de Barcelona.
- ROSA Ara vejas!
- ESTEVE Que t' enganya.
- ROSA Tot pot ser.
- ESTEVE Que 't vol sols per las pessetas.
- ROSA Algun altre 'n coneix jo  
que fer lo mateix intenta...
- ESTEVE Mira que 't penedirás.
- ROSA Ningú 'm passarà la pena
- ESTEVE Que puch fer qu' aquest senyor  
te planti...
- ROSA Pendré paciència.
- ESTEVE Malviatje aquell qui estima  
cap dona! (*Pegant un cop de peu á terra*)
- ROSA Què tens, Esteve?
- ESTEVE Que 't trauria d' aquest mon  
á plantofadas, Roseta  
perque t' estimo...
- ROSA Ja 's veu...
- ESTEVE T' estimo!
- ROSA Mira; 'm vols crèure!  
estímam, tot lo que vullas  
però sense dirmho.
- ESTEVE Hyena!  
Jo faré que aquest desayre  
hajas de plorar; que vejas,  
per lo grau de ma venjança,  
lo inmens que era mon efecte;

jo 't faré plorar... plorar!  
però amargament, Roseta

ROSA Per ara sols me fas riure.

ESTEVE Tremola!

ROSA Jo?... Adeu Esteve.

ESTEVE Que faré...

ROSA Fes lo que vullas.

ESTEVE Escolta...

ROSA Vaig molt depressa.

### ESCENA III

ESTEVE, *sol*

ESTEVE Dèu de Dèu! ó podré poch  
ó á la fi haurás d' esser meva!  
Vaya si ho serà, per força!  
Després de ferme per ella  
l' esclàu, el gos de son pare,  
qu' ara la tingués de perdre?  
Oh, no, no! vinga el que vinga,  
que 'm vulla ó que m' aborresca,  
jo apartaré als qui 'm fan nosa  
y al fi 'm casaré... ab la hisenda  
d' en Josepó, qu' es la gracia  
millor de la pubilleta.

### ESCENA IV

ESTEVE, ROSETA, PERET (*Surten del  
fons esquerra*)

ROSA Qui 'ns ho tenia de dir!

PERET Ja veu.

- ROSA Vaya una sorpresa.
- PERET Que no es de grat?
- ROSA Vol callar!  
Y tots los de casa seva  
han pujat?
- PERET No; tan sols jo,  
y encara mîg ab pròu feynas.
- ESTEVE (*Ap.*) Però que veig!
- PERET Una carta  
vaig escriure en la qual deya...
- ROSA L' he rebuda ara mateix  
y encara no la só oberta.
- ESTEVE (*Ap.*) No hi ha que dubtà' es aquest;  
jo tinch de venjar-me.
- PERET Vèure  
á son pare m' es precis.
- ROSA A fè qu' encara dèu jèure.
- PERET A aquesta hora?  
(*Esteve baixa al prosceni.*)
- ROSA (*Ap.*) Deu del Cel!
- PERET Donchs diga que matineja! (*En broma.*)
- ROSA Avuy...
- PERET Oh, ja!
- ESTEVE (*Ficantse en la conversa.*) Es un pagès  
dels que celebran las festas.
- ROSA (*Ap.*) Quina angunia!  
(*Mirant ab recel à càsa seva.*)
- PERET (*A Rosa.*) Qui es aquest?
- ROSA Un jove de aquí.
- PERET (*A Esteve.*) Me sembla  
coneixel' y no recordo'...
- ESTEVE D' anà' á caçá á ca 'n Segrera  
l' estíu passat.
- PERET (*Allargantli la má.*) Te rahó!  
que tal se va?



ESTEVE (*Encaixant.*) Ja ho pot vèure.

ROSA (*Ap.*) Be 's podria despertar  
y baixar ¡ay animetas  
del purgatori, si ho fesseu!

ESTEVE (*Ap. à Peret*) Quantinguem una estoneta,  
li contaré lo perquè  
tan tart en Josepó 's lleva.

PERET Sembla que está capficada;  
que te?

ROSA No res...

ESTEVE (*Ap.*) Si no es meva,  
faré á lo menys que de aquest  
abandonada se veja.  
Y la missa? (*Alt à Rosa.*)

ROSA Si, la missa!...  
esperaré la derrera.

PERET Per ma culpa?

ROSA Si hi ha culpa  
la tal no es pas tota seva.  
(*Ap. mirant dins*) Ay quin apuro Deu meu!  
(*Alt.*) Peret; no vol entrá' á sèure?

PERET Sab lo que vull? no esser causa  
de la mes xica molestia.

ESTEVE Jo, ab lo seu permís...

PERET Se 'n va?

ESTEVE Si, senyor.

PERET Donchs á mes vèure.

ESTEVE Conto que anirá á caçar...

PERET Tinch de probá' una escopeta  
que va portarme, un amich,  
fará uns tres mesos, de Bèlgica.

ESTEVE Donchs ja 'ns veurèm. Adeu Rosa.

ROSA (*Ab indiferencia.*) Adeu.

ESTEVE Tinch lo cap que 'm crema!

(*Ap. anàntsen.*)

## ESCENA V

## PERET y ROSETA

- PERET Y digam, Roseta meva;  
t' has recordat molt de mí?
- ROSA Ja may s' ha apartat d' aquí (*Del cor.*)  
ni un instant l' imatge teva.
- PERET Aixó 'm plau; lo mateix jo  
he fet allá á Barcelona;  
no sé l' hora, ni l' estona  
que en tu no pensás.
- ROSA (*Ab coqueteria.*) Aixó  
es cert?
- PERET Es tan cert, Roseta,  
que per no ánar d' amagat,  
á mos pares he contat  
la nostra passió.
- ROSA Y discreta  
la teva mare, 'l que va  
de tu á mi t' haurá fet vèure?
- PERET Sabs què m' ha dit, y ho pots crèure?  
Que 't vingués á demaná.
- ROSA De debò!... (*Tapantse la cara ab lo vano*)
- PERET T' avergouyeixes?
- ROSA Jo á la fi só una pagesa.
- PERET Que vals mes que una princesa.
- ROSA Que no mereixo...
- PERET Mereixes  
lo que en lo mon no existeix,  
y per tant darte no puch;  
mes Rosa, l' amor que 't duch....
- ROSA Val més que lo mon mateix!  
Si algú 'ns escoltès...

- PERET Y què?
- ROSA Que som uns ximpls diria.
- PERET Y crèus tu que s' erraria?
- ROSA Tu dirás...
- PERET Jo no mes sé  
qu' al vèuret' y al escoltarte,  
só ditzós com ningú ho siga.  
Y tu?
- ROSA Jo; què vols que 't diga!
- PERET Si m' estimas.
- ROSA Estimarte!  
Y m' ho tens de preguntar  
podentho en mos ulls llegí?
- PERET Pel gust de sentir un sí.
- ROSA Donchs m' obligas á callar.
- PERET M' enganyas!
- ROSA No es pas engany.
- PERET Un si no pots darme?
- ROSA No.
- PERET Roseta, de bò?
- ROSA De bò;  
vaig dártel' fa mes d' un any.
- PERET Ah! trutxa, ja pots ben riure.
- ROSA Jesús, se fa tart y l' pare...  
vaig á cridarlo.
- PERET No encara.
- ROSA (*Ap.*) Aquesta angunia no es viure.
- PERET Hem de parlar.
- ROSA Digas.
- PERET Mira  
que va de serio.
- ROSA Endevant.
- PERET Tretze mesos per fè estan  
que 'ns estimem.
- ROSA Per la fira

va fer l' any.

PERET

Sí; tu 't firavas  
d' un coixinet de cusir  
que jo te vaig fer cedir  
per lo sol prèu que 'n donavas  
y ab l' excusa de mirar  
si lo pany anava bé  
t' hi vaig posar un papé;  
te 'n recordas?

ROSA

Está clar.

PERET

Feya temps que l' ocasió  
de poder dártel cercava,  
mes venia, y no gosava  
ferho.

ROSA

De vergonya?

PERET

No;

per lo molt cert que jo 'm creya  
no mereixer ta confiança;  
mes tu 'm vas dá una esperança  
responentme á lo que 't deya:  
que 'm donavas llibertat  
per parlarte, y cada dia  
he anat probant, vida mia,  
lo que 'm tens enamorat.  
No es cert?

ROSA

Be ho sembla.

PERET

Respon.

ROSA

Penso que sí.

PERET

Donchs crech qu' ara  
de parlar á lo teu pare  
ja n' es hora. A casa son  
de ma opinió, y molt contents  
tots ells de la elecció meva;  
si á cás no has mudat la teva  
y de bon grat hi consents,

- al teu pare parlaré  
y, si res no hi te que dir,  
podré 'l jurament cumplir  
que 't feya en aquell papé,
- ROSA Tu mateix; may he dubtat  
de tos fins, y per lo tant,  
per mi, pots ferho ara, ó quan  
ho cregas mes acertat.  
La contestació que á tu,  
faré també á lo meu pare.
- PERET Rosa, la mateixa encara?
- ROSA O be teva, ó de ningú!
- PERET Gracias, ja m' ho creya aixis.  
*(Besa la má.)*
- ROSA Sempre complert.
- PERET Com se déu.  
Mira; has de ser l' ángel meu!
- ROSA Probaré ferte felís.
- JOSEPÓ Roseta! *(Cridant desde dins.)*
- ROSA Gracias als sants!
- PERET Què hi ha?
- ROSA Que 'l pare ha baixat.
- PERET Josepó! *(Dirigintse á la entrada.)*
- ROSA *(Deturantlo.)* Una salvetat.
- PERET Ja m' ho dirás.
- ROSA No no, abans;  
no li parles de aixó..
- PERET Qué?
- ROSA De mí, fins que estiguèu sols.
- PERET Vergonyosa!
- ROSA Be, què vols  
si Déu me 'n va fé!
- PERET Está be.

## ESCENA VI

*Dits, JOSEPÓ y PAU*

*(Josepó surt de casa seva en mànega de camisa y sens que de moment s'adone d'en Peret. En Pau baixa del fons esquerra y se dirigeix á en Josepó com per donarli un recado, mes al veurel enrahonar ab en Peret no s'atreveix á ferho.)*

JOSEPÓ Ja 't podia cridá! *(Surtint.)* Ay hò!  
*(Adonantsen de'n Peret.)*

Vostè aquí! Qué tal se vá?

PERET Ja ho podèu veure.

JOSEPÓ Açò fa.

PERET Y vos, qué tal, Josepó?

JOSEPÓ Guapo, si de tant en tant  
lo cap no se m' en anés.

PERET Aixó es del sol...

JOSEPÓ Jo ho sabés.

PAU *(Ap.)* Del ví del hostal!

JOSEPÓ Quin sant  
nos l' ha portat? Qué hi ha hagut  
qu' han avançat la vinguda?  
á no ser per la batuda...

*(Com qui no atina.)*

PERET Per altra cosa he vingut.

ROSA Si 'm permetéssen...

PAU *(Ap.)* De pet  
li planto; mes, si s' enfada?...

ROSA Han tocat la rematada  
y he d' aná á missa, Peret.

PERET Vostè es duenya.

ROSA D' aquí á luego

Pare... *(Besantli la mà.)*

JOSEPÓ Adéu.

## ESCENA VII

PERET, JOSEPÓ y PAU

- JOSEPÓ No es cert qu' es maca?
- PERET Per mi, Josepó, remaca.
- JOSEPÓ Donchs li agrada? *(Satisfet.)*
- PERET Y molt, no ho nego.
- JOSEPÓ Y, diga, qué ha estat?
- PERET Veureu;  
venia á veurer si vos  
me feu un favor.
- JOSEPÓ Y dos,  
y més y tot, bò!
- PERET Pensèu  
que potser quan vos diré  
lo qu' es, no us agradará.
- PAU Josepó... *(Tocantlo á la espatlla.)*
- JOSEPÓ *(Sens fer cas d' en Pau.)* No vol callà!
- PAU Josepó... *(Tornantlo tocar.)*
- JOSEPÓ Espérat.
- PAU Es que...
- JOSEPÓ Son tants los favors que jo  
als pares de vostè dech,  
que quants m' en demane, crech  
dech ferlos d' obligació.
- PERET Á demanar vinch tan sols,  
que no á exigir res.
- JOSEPÓ Corrent.
- PAU Josepó.
- JOSEPÓ Vaig al moment.
- PAU Home...
- PERET Escoltáulo.

- JOSEPÓ (*Encarantse ab en Pau.*) Qué vols?  
acaba.
- PAU Que m' ha enviat  
l' alcalde...
- JOSEPÓ Digas que bé.  
(*Sens deixar-lo acabar de dir y fent fer  
mitja volta, indicant que se'n vaja.*)
- PAU Donchs paguèume. (*Parant la mà.*)
- JOSEPÓ Pagar, què?
- PAU Es que estèu apenyorat.
- JOSEPÓ Hàla, hàla! vésten d' aquí.
- PAU Mirèus que vinch en nom d' ell.
- JOSEPÓ Vésten (*Empenyentlo.*)
- PAU (*Tornant.*) Ahont?
- JOSEPÓ Al bordell!
- PAU M' havéu de ensenyá 'l camí.  
Vint rals per haber estat  
al hostel fins á las dèu.
- JOSEPÓ Vint dimonis!
- PAU Respectèu,  
Josepó, á l' autoritat.
- JOSEPÓ Digas al alcalde Bròs,  
que jo ab res del séu me fico.
- PAU Digáume: aixó qu' es uu mico?
- JOSEPÓ Sí. (*Cremat.*)
- PAU —Donchs anèuli á dir vos.
- JOSEPÓ Ves, ves! y ab bromas d' aquestas  
á mí no m' hi vingas mes.
- PAU Es que no son bromas, es...
- JOSEPÓ Au! lluny, que no estich per festas.  
(*L' acompanya fins dalt al fons, fentlo  
entrar dins, vullas no vullas.*)



## ESCENA VIII

PERET *y* JOSEPÓJOSEPÓ Vaya un ximple! (*Baixant al prosceni.*)PERET Donchs què hi ha  
que l'alcalde us apenyora?JOSEPÓ Francament, aquesta es l'hora  
que encara no ho sé. Será  
sens dubte, que aquest ximplet  
no haurá entés lo que li han dit.

PERET Be 'm sembla pròu aixerit.

JOSEPÓ No 'n te res, senyor Peret.  
Sab lo qu' es, molt maliciós  
*y* confusioner.

PERET Mal vici.

JOSEPÓ Mes diga, que tinch desfici  
de sapiguer...PERET D'entre 'ls dos  
espero no surtirá.

JOSEPÓ Descanse.

PERET Dònchs, per política  
me trovo ara en una crítica  
situació.

JOSEPÓ Bò!

PERET Vaig posá'  
l'altre dia al *Imparcial*  
un article virulent  
contra 'l govern del regent,  
*y* enfadat lo general  
de las veritats qu' allí  
conto que 'l país sofreix,  
he sabut que 'm persegueix.JOSEPÓ Ja may m' ho traurán d'aquí: (*Del cap.*)

aquesta gent no sou bons  
 més que per donar disgustos;  
 estèm, en quant á dar sustos,  
 pitjor que en temps dels Borbons.  
 Y què 'ls deya?

PERET

Qu' ab tants sòus  
 de soldats, que no fan res  
 y tant malversar dinés  
 y crear empleos nous;  
 per més que 'l poble ab afany  
 treballi, com ho va fent,  
 irá 'l dèficit creixent  
 terriblement d' any en any.  
 Qu' es precis fe' economias  
 y obrir canals, carreteras,  
 ab las fortunas enteras  
 que llançan en balls y orgías.  
 Qu' es força pagá 'l que 's dèu  
 per l' honra d' Espanya tota  
 y que 'l que 's dèu, gota á gota  
 ho süa 'l poble... y no 's vèu.  
 Que vejen que se 'n ha fet,  
 perque si 'l poble 's cansava  
 y comptes los demanava,  
 podria haverhi un desfet.  
 Y acabo, mostrant las obras  
 de que al govern som deutós,  
 per lo nombre fabulós  
 que Espanya compta de pobres.

JOSEPÓ

Caram, que m' agradaria  
 llegirho; dèu ser bonich!...  
 Comprench que 's cremen, jo 't flich!  
 aixó no 's pot di' abuy dia.  
 Y ho va firmar?

PERET

Sí

- JOSEPÓ Mal fet;  
no vèu; aixó 'l perjudica.
- PERET Aquell qu' un escrit publica  
dèu firmar-lo.
- JOSEPÓ No, Peret.  
Deuria, si aquí siguéis  
la justícia una vritat;  
mes ara es un disbarat
- PERET Segueixo.
- JOSEPO Sí.
- PERET Per demés  
he cregut esperá' alli  
que vinguessen á agafarme,  
y resolt ja d' amagarme,  
per ferho, he vingut aquí.  
Só prop la torra de casa  
y si per un d' aquells cassos  
hi hagués res, ab quatre passos  
se 'm avisa del que passa.  
Veus' aquí que m' ha portat  
á Sant Cugat; vos dirèu  
ara, si ferme podèu  
lo favor qu' he demanat.
- JOSEPÓ Sant cristià; vaya un favor!  
jo 'm creya qui sab lo qu' era;  
oh, y veyèu quina manera  
d' abultarho!...
- PERET Lo bon cor  
que teniu, es qui 'l fa xich.
- JOSEPÓ Fuja! no me'n parle mes.  
Beurá una mica?
- (*Dirigintse á casa seva.*)
- PERET No, res.
- JOSEPÓ Sí, home, es un ví molt rich.  
Mentres tant reposará

- una estona.
- PERET Com que 'l viatge  
no es cosa...
- JOSEPÓ Ha dut equipatge?
- PERET Sí; haurèm d' anarlo á cercá'.
- JOSEPÓ Donchs mire; farèm pa y bèure,  
prench lo jech y cap allí.  
Li está be? (*Acompanyantlo cap á la*  
*(Gansejant.)* Lo qu' es per mí... *casa.*)
- PERET (*Gansejant.*) Lo qu' es per mí... *casa.*)
- JOSEPÓ Home, entra!  
(*Veyent que s' atura á la porta.*)
- PERET Vaja! hem de creure!

## ESCENA IX

ROSETA y ESTEVE. (*Fons, esquerra.*)

(*Surtirán Roseta fugint de la persecució d' Esteve que va derrera d' ella. Rosa portará la mantellina cayguda enderrera.*)

- ROSA Jesús! Vols fe lo favor  
de deixarme estar tranquila!
- ESTEVE No, no y no!
- ROSA Tota la vila  
n' hagut esment
- ESTEVA Y mellor.
- ROSA Quin escándol!
- ESTEVE Aixó ray!
- ROSA Sí; crègas qu' ha estat bonich;  
tota la missa, nyich, nyich!  
sense poder callar may.
- ESTEVE M' escoltesses.
- ROSA Què dirán,  
què dirán de la Roseta?

ESTEVE Res.

ROSA Ah, cara de baqueta.

ESTEVE Sabs quan serà qu' ho farán?  
quan sabrán lo que jo sé.

ROSA Y què sabs?

ESTEVE De 'n Josepó.

ROSA Del pare?

ESTEVE Qu' es lo melló  
parroquiá del hostalé!

ROSA Esteve, no t' he estimat  
però tampoch t' aborria...

ESTEVE Qu' abuy á las dèu dormia  
y que 'n Bròs l' ha penyorat.

ROSA Y 't dius amich d' ell?

ESTEVE (*Ab desfatxatès irònica.*) Si tal,  
tot sovint fèm l' escambrilla;  
però no temis, pubilla,  
que no ho faré ab fi de mal.  
Probaré d' avergonyirlo  
fentne enterar tot lo poble.

ROSA Acció noble!

ESTEVE Si, qu' es noble!  
qu' ho faré per corretgirlo.

ROSA Infame!

ESTEVE Bo! ja 't recelas  
qu' ho sábiga en Peret? No!  
no temes, que lo qu' es jo  
no n' hi diré res.

ROSA Arrelas  
com mes va, mes, dintre mi  
lo despreci ab que 't mirava.

ESTEVE Ja t' he dit...

ROSA Què has dit? Acaba.

ESTEVE Qu' haig de venjarme.

ROSA Y així

crèus lograr lo que volías?  
 mira, 't seré franca, Esteve.  
 lo qu' es la venjança teva  
 l' estava esperant fa dias.  
 Ja sé de lo qu' ets capaç,  
 ja sé qu' ets amich del pare,  
 que jugas ab ell... y encara  
 molt mes!

ESTEVE Y lo que sabrás!

ROSA Però tinch confiança en Deu,  
 y quant mes vaig coneixent  
 ton amor, mes va creixent  
 ma indiferencia.

ESTEVE Donchs crèu  
 qu' haig d' aplacar ton orgull,  
 hi haurás de tenir corretja  
 per saber que, si no ets lletja,  
 ets pagesa.

ROSA Y serho vull.

ESTEVE Qu' ets filla d' un...

ROSA (*Fentlo callar.*) Oh, no, no!

ESTEVE D' un...

ROSA Per Deu, calla!...

ESTEVE (*Irònicament.*) M' agrada!  
 No estavas esperançada,  
 Roseta?

ROSA (*A mitja vèu.*) Per compassió!

ESTEVE Compassió?...

ROSA Sí, ell es mon pare.

ESTEVE Tu foras ma ditxa tota

ROSA Per Deu!... (*Ab vèu fosca.*)

ESTEVE Compassió? ni gota!

Aquesta paraula qu' ara  
 t' he dit...

ROSA Veyent lo que 'm danyas

ab ella, l' oblidarás.

ESTEVE Cada jorn l' escoltarás  
de mi...

ROSA No pots tení entranyas!

ESTEVE Com tu.

ROSA Jo cap mal t' he fet

ESTEVE M' has enganyat.

ROSA Oy que no!  
may t' he dit...

ESTEVE En Josepó.

ROSA Per Deu, res d' aixó á en Peret!

## ESCENA X

*Dits, JOSEPÓ y PERET.*

JOSEPÓ (*Surtint.*) Anèm, anèm, ja vindrá.

PERET Mireula.

JOSEPÓ Què has fet, Roseta?

ROSA M' he torvada una estoneta...

JOSEPÓ Ja 't podiam esperá.

ROSA Per Deu! (*Apart á Esteve.*)

JOSEPÓ Què hi ha noy?

ESTEVE No re.

PERET Que ets maca, Rosa!

ROSA Vols di?

ESTEVE M' haig de desquitar d' ahí.

JOSEPÓ Avuy, no.

ESTEVE Com!

JOSEPÓ No pot ser;  
tinch al senyor.

ESTEVE Tant se val.

JOSEPÓ Dich que no.

ESTEVE Be, ja ho veurèm.

JOSEPÓ Mirat; noya, ja tornèm.  
 PERET Tenim d' arribà al hostal.  
 ROSA Y ahont anèu tan mal girvat?  
 Entréu qu' us arreglaré. (*A son pare.*)  
 JOSEPÓ No, dona, que ja vaig be.  
 ROSA Y tant!  
 JOSEPÓ Vaja, donchs, aviat. (*Entran.*)

## ESCENA XI

### ESTEVE y PERET

PERET A que vá qu' us endevino  
 què teniu?  
 ESTEVE ¡Que no senyó!  
 PERET Vos aborriu.  
 ESTEVE Res d' açò:  
 l' esperava.  
 PERET ¿A mí?... no atino  
 perquè potser.  
 ESTEVE ¡Sí que es bona!  
 Li he promès di una coseta  
 mentre era aquí la Roseta,  
 ara mateix, fa una estona...  
 PERET No hi caych.  
 ESTEVE De son pare...  
 PERET (*Recordant*). ¡Ah, sí!  
 Ja me 'n havia oblidat.  
 ESTEVE Sí qu' á fè es desmemoriat.  
 PERET Diguéu.  
 ESTEVE No 's pot torná' á di'...  
 ¿No sab qu' es lo que á llevarse  
 tan tart á en Josepó obliga?  
 PERET Home, ¿qué volèu qu' us diga?  
 ESTEVE Lo beure. (*En secret*).



- PERET                                   Và!
- ESTEVE                                 Pot probarsè.
- PERET    Vaja, vaja!...  
  (*Disgustat*).
- ESTEVE                                 A fè d' Esteve!
- PERET    No estich per bromas.
- ESTEVE                                 No ho es;  
pregunte á la vila en pès  
y 's convencerá.
- PERET                                 Si 's lleva  
tan tart, serà que li agrada;  
jo 'm llevo més tart y tot.  
(*Apart*). Y ab quin fi ve, aquest xicot?...
- ESTEVE    Mira; aquesta nit passada  
ha mogut tal *sarracina*,  
si fa ó no fa, allí á las dos,  
que 'n cástich, l' alcalde Bròs  
l' ha penyorat.
- PERET                                 Cóm?
- ESTEVE                                 La Lina  
de cà l' hostaler mateix  
m' ho acaba de contar ara.  
Potser no ho vol creure encara?
- PERET    Què tinch de crèure! (*Apart*). Insisteix!  
Algun fi que no comprench  
te de portar.
- ESTEVE                                 Vostè es duenyo;  
lo que es jo no tinch empenyo...
- PERET    (*Apart*). Tinch de provar si 'l sorprench...
- ESTEVE    Jo sols he dit lo qu' he dit  
per vostè, perquè 'm dolia  
no sabent...
- PERET                                 Donchs, á fè mia,  
qu' ho sabré (*Apart*). Quin acudit!  
Magnífich! (*Allt*). Diu que tothom

de la vila ho sab? A veure;  
preguntaré.

ESTEVE Si 'm vol creure  
l' alcalde...

## ESCENA XII

*Dits, JOSEPÓ*

JOSEPÓ (*Sortint*). Alabat sia 'l nom  
de Jesús!... Primer lo llaç,  
Després lo jech, y l' armilla;  
ija 'ls dich jo que la pubilla...

PERET Vos estima!

JOSEPÓ No dich pas.

PERET Josepó. (*Resolut*).

JOSEPÓ Mana?

PERET Escoltèu.

ESTEVE (*Ap.*) Què va á fer, senyor Peret?

PERET A saber, clar y ben net,  
lo que de dirme acabèu.  
¿Quí millor m' ho podrà di'  
qu' ell mateix?

JOSEPÓ Qué es lo que hi ha?

ESTEVE Jo dich lo que 's diu.

PERET Oh, ja!  
igual que jo.

JOSEPÓ Qu' es de mí  
que 's parla?

PERET Sí, Josepó.  
Aquest m' estava dihent...

ESTEVE Jo li deya solament  
lo que 'ls xarrayres...

PERET No, no!  
lo que diu lo poble en pès

- m' havèu dit, y us asseguro  
qu' ho sabré.
- ESTEVE (*Apart*). ¡No veu l' apuro  
en que 'm posa!...
- JOSEPÓ Acaben ¿qué es?
- PERET Que 'm deya que vos... aixís...  
sou bastant de la tabola,  
amich de fer xirinola...
- JOSEPÓ M' agrada. (*Ab naturalitat*).
- ESTEVE (*Ap.*) Quin compromís!
- JOSEPÓ Cóm s' entén? (*Veyent que Peret roda*)
- PERET Vaja, més clà: 'l cap).  
que sou en beure viciós,  
y qu' abuy, per aixó, en Bròs  
vos ha penyorat.
- JOSEPÓ ¿Que va  
de veras?
- PERET Y donchs? Vejèu  
si hi va, que 'm volen fer creure  
qu' á conseqüencia del beure  
heu dormit fins á las dèu.
- JOSEPÓ No pot ser!
- PERET Dubtéu encara?
- JOSEPÓ Es qu' ell sab que al qui digués  
semblant cosa, d' un revés  
li giraria la cara.  
Ademés, es un amich  
y aixó haurá estat una broma.
- PERET Ja 'm ho he cregut.
- ESTEVE Y es clar, home.  
(*Ap.*) Ja t' ho diré.
- JOSEPÓ (*Id.*) Quin fástich!
- PERET (*Id.*) Ja vaig sospitant qu' aqui  
hi ha un empenyo de cad' hu.  
(*Alt.*) Ab tot, no féu á ningú

la broma qu' heu fet ab mi,  
 perquè aixis com jo desd' ara  
 d' aixó no 'n faré menció,  
 pot en altres se ocasió  
 de disgustos; y si 's para  
 un hom' à pensá un moment  
 lo que á fer broma us pot mòure,  
 Esteve, pot ben concloure  
 trovanthi un segon intent

ESTEVE (*Ap.*) M' ha conegut! (*Alt.*) No hi ha tal!

Pura brometa no mes,  
 sino que vostè ho ha prèss  
 un xiquet massa formal.  
 Aquí som uns quants amichs  
 que, quan del treball venim,  
 á cà l' hostalé 'ns reunim,  
 per reposar dels fatichs  
 del dia. Com compendrà,  
 allí 's bèu, se discuteix  
 de tot lo que s' ho mereix,  
 ò be, se sol bromejá.

Mes com aquí, ab escepcions  
 comptadas, en general  
 tots son tous, als del hostal  
 nos tildan de borratxons.

Perçò comprendrà 'l motiu  
 que 'n Josepó, haja estat  
 per l' arcalde penyorat,  
 segons per la vila 's diu.

Veliaqui la rahó clara  
 de la broma que jo he feta,  
 y veja si he satisfeta  
 sa curiositat.

PERET

Encara

no 'm crech haver prèss la pena

- de demanar res, Esteve.
- ESTEVE Ja; mes la conversa seva d'indirectas està plena.
- PERET Qu' us hèu cregut per ventura que las necessito?
- ESTEVE No;  
però potsé á en Josepó li vingan be.
- JOSEPÓ Qu' ets criatura!  
¿Qué 'n tráus de parlar aixís sense com va ni com costa?  
Ara, si 't torno resposta s' enredèm mes, de precís...
- ESTEVE Responèu, que la brometa me va agradant un bon xich.  
(Ap.) ¡Que 'm fa de perdre un amich si 'm venjo de la Roseta!
- PERET Anèm, anèm á l' hostal.
- JOSEPÓ ¡Sí, anèm sen, senyor Peret, perquè la broma d' aquet al fi acabaria mal!
- ESTEVE Ma noy! si ara algú ho sentís qui sab lo que 's pensaria!
- PERET Vaja, pròu. (*Interposantse entre ells.*)
- JOSEPÓ Es que voldria jo saber...
- PERET ¿Será precís fervos observá á tots dos l' escándol qu' anáu á dar?
- JOSEPÓ Es cert, mes valdrá callar.
- ESTEVE Aixó es lo que us convé á vos.
- JOSEPÓ No sent?... ¡Esteve, per Dèu, que acabo ja la paciència!
- PERET Sí, home, tingáu prudencia
- ESTEVE N' haguès tingut vosté

- JOSEPÓ Vèu?  
aixó es no tocar pilota!
- ESTEVE Ja 'n toquéu vos.
- JOSEPÓ Qué cridém!...
- PERET Vaja, dexèulo y anèm (*Volentsel em-*  
ESTEVE Mes us val. *portar.*)
- JOSEPÓ (*Reprimintse.*) Ves!... bestiota!
- ESTEVE No sé quin sant me' deté.  
con no us planto...  
(*Al véures Josepó amenaçat per l' Esteve va á tiràrseli sobre, però l' actitud d' en Peret y 'ls crits y la presència de sa filla lo detener fins que logra dominarse. Esteve 's queda en actitud es-*  
*pectant.*)
- PERET (*Aturant á Josepó.*) Josepó!
- ROSA Pare! Pare! (*Agafantlo. Pausa.*)

## ESCENA XIII

*Dits y* ROSETA

- ROSA Qué es aixó?
- JOSEPÓ Si no arriba á ser vosté... (*A Peret.*)
- ROSA Què hi ha? ¿Qué es lo que teniu,  
que cridavau d' aquest modo?
- PERET Res, Roseta.
- JOSEPÓ Un incomodo  
al qu' aquest ha dat motiu.
- ROSA Tú, Esteve? y ¿així has mostrat  
l' amistat que dius portarnos?  
¿Aquest modo d' estimarnos  
t' honra molt; es depravat!  
(*Transició de l' ironía al despreci.*)

ESTEVE Rosa!

ROSA Què hi ha! ¿que 't pensas  
que sofriré sens dir res  
que tires, sens mes ni mes,  
á mon pare tals ofensas?

JOSEPÓ Noya per l' amor de Déu!

ROSA Jo he escoltat tot lo que us deya,  
y crèus allí dintre 'm feya  
de veure 'l qu' en ell se véu.

ESTEVE (*Ap.*) Surte com surte, 'l qu' es jo  
d' aquesta maror desfeta  
no 'm puch restar mal.

JOSEPÓ (*Reprenentla.*) Róseta!

PERET Deixèula dir, Josepó.

(*Ap.*) M' agrada la dignitat  
de la qual tal prova dona.

ROSA Sabèu perquè aixi enrahona?  
Perquè vos ha bescantat?  
per venjarse de mí.

PERET (*Ab interès.*) Com!

ROSA Qué te 'n rius?

(*A Esteve que somriu ab despreci.*)

JOSEPÓ Esplicat.

PERET Digas.

ROSA (*A Esteve.*) Si parlo es perquè m'hi obligas.

ESTEVE Jo he dit lo que diu tothom.

ROSA Tu has dit lo qu' es menester  
per rebaixar á mon pare  
als ulls de 'n Peret.

JOSEPÓ (*Estranyant.*) Y ara,  
á què ve?

PERET Què ha volgut fer?

ROSA Ressentit de que l' amor  
no acceptás, que m' oferia,  
ha vingut ab traydoŕia

á venjarse en nostre honor;  
 sens veurè que al fer aixó,  
 fins á negarli m' obliga  
 l' afecte que com á amiga  
 posat li tenia jo.  
 Y en lloch d' aquest sentiment  
 qu' inspirarme desitjava,  
 sols per conquistar s' acava  
 de mon cor l' aborriment.  
 Porqué, si ni un somni lléu  
 tingut per ell may hagués,  
 vos juro qu' al veure qui es,  
 abuy me sabia gréu!

ESTEVE Roseta!

ROSA No necessito  
 disculpa d' acció semblant,  
 y á que may mes al devant  
 te 'm poses, d' ara t' invito.  
 Oblidam y fes Esteve,  
 que avergonyirme no tinga,  
 fent que ni l' idea 'm vinga  
 de que haja pogut ser teva.

ESTEVE Lo que faré sols seré  
 probarvos com no menteixo,  
 y que de molt, no mereixo  
 lo despreci que se 'm fa;  
 mostrant que si hi ha segona  
 intenció en aquesta feta,  
 per cap motiu pot, Roseta,  
 provenir de ma persona.

ROSA Fes lo que vullas.

ESTEVE Segura

te 'n pots quedar. A revéure. (*Saludant.*)

PERET (*Ap.*) A fè que no se á qui crèure.





- ROSA Oh! m' estima encara.  
(*Anantsen y fent un gran suspir de satisfacció.*)
- PAU Fem tractes? (*Jovialment y tocantli la*
- ROSA Perquè? (*espatlla.*)
- PAU D' aquet,  
de l' Esteve.
- ROSA (*No comprenent.*) Noy...
- PAU Veurás:  
Si probó d' ell l' interés  
en fer malvèure al promès  
ab ton pare ¿què 'm daràs?
- ROSA Demana. (*Ab prontitut.*)
- PAU Aquest anell d' or,  
de Montserrat.
- ROSA (*Donantli.*) Te, ja es tèu.
- PAU Oh! gracias! (*Saltant y besantlo.*)
- ROSA (*Estranyada.*) Què tens?
- PAU (*Fugint, saltant y correns.*) Adèu!
- ROSA Se pensa tení un tresor!  
(*Dirigintse à casa seva.*)

FI DEL PRIMER ACTE



## Acte segon

Casa d' en Josepó. Porta d' entrada al fons per la qual se veu, en part, la plassa del poble. A la dréta del espectador, porta de pàs á las pessas de peu plà de la casa, y en segon terme, l' escala de las habitacions superiors; entre la porta y l' escala, un armari endinzat á la paret, y en front d' ell, més al centre de l' escena, una taula y dos banchs de fusta blanca. A la part esquerra, y en primer terme, porta que comunica ab l' establia y l' hort de la casa; altra en segon terme, y en l' espay que quedarà desd' aquesta á la del mig se veuràn, entre diferents trastos casoláns, algunas eynas de cultiu, cumplint aquest vuyt á gust del Director d' escena.

### ESCENA PRIMERA

ROSETA, JOSEPÓ, PERET y PAU. (*Los tres primers de sobre-taula, figurant que la Rosa ha retirat ja las eynas de dinar y qu' estan de conversa mentres los homens, las estoballas ja mig arreboçadas, bènhen y fuman. Pau entra en escena al aixecarse 'l teló.*)

PERET    Hola, noy!

ROSA                    Entra, si 't plau.

PAU            Heu dinat ja?    (*Baixant al prosceni.*)

JOSEPÓ    (*Pipant.*)    Fa una estona.

PAU            Vos porto una nova.

PERET                                    Es bona?

PAU            No pas gayre.

- JOSEPÓ Esplicat Pau.
- PAU Tenim allotjats.
- JOSEPÓ Fa poch  
qu' he sentit una trompeta  
y 'ls ho he dit: feyna, Roseta!
- PERET Alça! alça!... soldats!
- ROSA Bujoch!
- PERET Que no t' agradan potser, (*Ap. á Rosa.*)  
Roseta?
- ROSA (*Ap. á Peret.*) Prou!... si ho sabias...
- JOSEPÓ Y son molts?
- PAU Dos companyíás.
- PERET Ahont van?
- PAU No 's pot saber.  
Diuhen que si hi ha partidas.
- JOSEPÓ Oy, tal! un rave fregit!
- PAU Jo no dich mes que 'l qu' han dit.
- JOSEPÓ Se diuhen moltas mentidas.
- PERET Sabèu lo qu' es?
- JOSEPÓ Que se jo!
- PERET Que us vénen á visitar  
per ensenyàus, de pagar.
- JOSEPÓ Ja entench!... la... capitació.  
(*Fent memoria.*)
- PERET Quan dich qu' anèm malament!
- ROSA Deixa estar... (*Ap. á Peret.*)
- PERET (*Ap. á Rosa.*) Que no t' agrada?
- ROSA So noya...  
(*Peret y Rosa segueixen ap.*)
- JOSEPÓ (*Ap. á Pau.*) Ja l' he pagada,  
t' ho callarás, eh?
- PAU (*Ap. á Josepó.*) Corrent.
- PERET Y donchs, quin vent t' ha portat?
- PAU Jo diré.
- JOSEPÓ Que no vols bèure?

- PAU May dich que no.  
(*Bèu. Després d' ell Josepó.*)
- PERET (*Ap. per en Josepó.*) No 's pot creure;  
ja hi torna!...
- PAU Està molt cansat?
- PERET Què tinch d' está!
- PAU Es qu' he vingut  
per vostè.
- PERET Ay, ay! per mí?
- PAU Sí, senyór, li vinch á dí'  
una cosa qu' he sabut.
- PERET D' interés?
- PAU A no enganyarme  
crech que sí. Ay bo! te 'n rius,  
Roseta?
- ROSA Y clar! quins motius  
pots tenir?
- PERET Deurá portarme  
algun recado.
- PAU No, no;  
ara, aquí, no sò carté,  
ni agutzil, ni nunci...
- JOSEPÓ Be,  
donchs qu' ets?
- PAU Un amich.
- ROSA Aixó  
ja ho sabiam.
- PAU (*A Rosa.*) Déixem dí'.  
Un amich, senyor Pèret,  
qu' ha descobert un secret.
- PERET Esplicat. (*Ab interés.*)
- PAU No pas aquí.
- PERET Donchs es cosa delicada  
qu' havèm d' estar tots dos sols.  
Vaya, anem al hort si vols. (*Alçantse.*)

- ROSA (Ap.) Què deurá ser?  
 PERET (A Josepó.) Acabada  
 la conferència, anirém  
 á pendre cafè, vritat?  
 JOSEPÓ Ja 'n parlarém, acabat.  
 PERET Sí, vaja, ja 'n parlarém.  
 JOSEPÓ Al cafè fa al menys un any  
 que no hi he posat lo pèu.  
 ROSA (A Pau.) Noy, enteniment, per Dèu.  
 JOSEPÓ (Ap.) En Pau un secret?... Qu' estrany!

## ESCENA II

ROSETA y JOSEPÓ. (*Rosa acompanya à 'n Peret fins á la porta esquerra, en quin llinçardiu á Pau lo derrer vers, y al tornar al centre de l'escena, s'adona de son pare que ha quedat pensatiu, y de cotzers en la taula y lo cap entre les mans. Rosa, després d'una xica pausa, s'acosta á ell, y apoyàntseli á l'espatlla, li parla tota manyaga.*)

- ROSA Pare, que teniu?  
 JOSEPÓ (*Sospirant.*) No res.  
 ROSA Ne-res y fèu una cara...  
 Fèus càrrech que só la mare!  
 què teniu? (*Molt carinyós.*)  
 JOSEPÓ Jo ho sapigués.  
 Lo disgust d' aquest matí...  
 quins amichs...  
 ROSA Si, 'l tal Esteve...  
 JOSEPÓ Y pensar que la mà teva  
 fa temps que 'm demana!...  
 ROSA Sí,  
 vaja un partit que faria:

galdós! lo qu' ell dèu voler  
sabèu que dèu sé? 'l diner;  
que va errat!

JOSEPÓ M' ho presumia,  
y perço sempre li deya  
que 't parlés, perquè 'l qu' es jo,  
vull deixarte l' elecció.

ROSA Ja 'm parlava.

JOSEPÓ Y tu?

ROSA Me 'n reya.

JOSEPÓ Donchs cregas que m' enganyava,  
y si li haguesses mostrat  
afecte...

ROSA Quin disbarat!

JOSEPÓ A fè, fè, que t' hi casava.

ROSA Lo conech massa.

JOSEPÓ Ho veig pròu;  
però á mí 'm tenia cego...  
té tanta d' aquesta, (*llenga*) y luego,  
so tan tonto!

ROSA (*Passantli 'ls braços al coll.*) Lo que sòu  
es massa bò.

JOSEPÓ Ja pots dirho;  
fins per trèurel d' uns apuros,  
li vaig deixar trenta duros  
creyentlo un bon noy.

ROSA Jo 'l miro  
de cua d' ull, dés qu' en Làu  
de cà 'l Borni 's va matá.

JOSEPÓ Y per qué?

ROSA Vejàu si 'n fa  
de temps! ascoltèu, si us plau.

JOSEPÓ Digas.

ROSA Vos sabèu tan be  
ò mellor que jo, qui era

en Làu; de la vila entera  
 lo mes honrat y feynè.  
 Sos pares y sos germans  
 y tots los que 'l coneixíau,  
 paraulas no mes tenian  
 que per alabarlo. Abàns  
 qu' es fes amich de l' Esteve,  
 era alegre, franch, amable  
 y ab sa conducta intatxable  
 l' orgull dels de casa seva.  
 Mes, va esdevenir un dia  
 que, anant á feynar á un troç,  
 va sentí un crit horrorós  
 que d' entre un pinar surtía.  
 Ascolta, la veu coneix  
 de l' Esteve, corre y 'l veu  
 en terra, malmès del pèu  
 al tombà un pí. L' assisteix  
 com Dèu assistirnos mana,  
 y ab diners y bonas obras,  
 sosté tres mesos las pobres  
 de sa mare y sa germana.

JOSEPÓ Lo que á las horas va fé  
 va atmirar tota la vila,  
 y se 'n parlava una pila  
 de lleguas lluny, pròu ho sé.

ROSA Ni may qu' ho hagués fet. D' aquí,  
 dels dos l' amistat va neixer  
 y en Làu comensá á coneixer  
 lo vici que 'l pervertí.  
 Lo bèure! Á cada moment  
 estimulat per l' Esteve;  
 al hostal, á casa seva,  
 fos hont fos, continuament  
 per lo vici dominat



que l' Esteve fomentava,  
 sos nobles instints matava  
 sens' adonarsen.

JOSEPÓ

Vritat.

ROSA

Y en tant que l' amich traydor  
 aprofitava las crisis,  
 que té aquest, com tots los vicis,  
 per anarli xuclant l' or;  
 los pares del pobre Làu,  
 plorant llàgrimas amargas,  
 veyan fugí á passas llargas  
 de casa seva la pau!

Fins qu' un dia, devallant  
 d' aquest vici per l' escala,  
 cometé 'l fill una mala  
 acció, à sos pares mancant.  
 Y fou la acció tan dolenta,  
 qu' al torná en sí... va matarse  
 per no poguer conformarse  
 de sos pares ab l' afrenta!  
 D' à las horas que may més  
 al Esteve he pogut vèure.

JOSEPÓ

Roseta! (*Acostántse-la ab carinyo.*)

ROSA

Y no ho voldrèu creure:

me fa por!

JOSEPÓ

(*Ap.*) Si ho sapigués!

ROSA

Ja veyèu si un home aixís  
 me podria fer ditxosa...  
 mes qué us passa?

(*Josepó conmogut l' abraça.*)

JOSEPÓ

Bésam, Rosa!

ROSA

Què teniu?

JOSEPÓ

(*Dissimulant.*) Que sò felis,  
 veyent qu' un àngel per filla  
 m' ha dat lo cel.

- ROSA (Conmoguda.) A tal pare  
tal filla.
- JOSEPÓ Oh! sí, sí!
- ROSA (Dissimulant l' emoció.) Y ara?  
que 'm rebreguéu la faldilla!  
(Ap.) L' he conmogut. (Pausa.)
- JOSEPÓ Tinch lo cor...
- ROSA Ara ab aixó qu' us he dit  
potser vos haja entristit...
- JOSEPÓ No, noya.
- ROSA Mes com l' amor  
no 's mana he volgut provar  
com á un sér tan aborrible,  
es per mí mes que impossible  
poderlo may estimar.
- JOSEPÓ Filla!
- ROSA Què volèu?
- JOSEPÓ Si may  
l' Esteve ve á demanarme,  
cerca un modo d' escusarme...  
digas que no hi sò.
- ROSA Aixó ray!  
Mes á que be 'l cambi aquet,  
tan així?...
- JOSEPÓ (Desfogantse.) A que com en Làu  
tambè jo...
- ROSA Calleu, si us plàu!
- JOSEPÓ Però!
- ROSA Calleu!
- JOSEPÓ (Comprenent.) Ah! en Peret.

## ESCENA III

*Dits, PERET y PAU (Porta esquerra.)*

- PERET Entesos, noy.
- ROSA Com ha anat  
la confessió?
- PERET Profitosa.
- JOSEPÓ Y llargueta, eh?
- PERET Bona cosa.
- PAU Mire, en Josepó ha plorat. (*Ap. á Peret.*)
- PERET Que anèm al cafè?
- JOSEPÓ Vindré  
per complaurel. (*Apariantse pera sortir*)
- PERET Méenos mal.
- JOSEPÓ (*Ap.*) May més m' acosto al hostal.
- PERET Hàla, Pau.
- PAU Jo no.
- PERET Per qué?
- PAU Perqué jo al mellor licor,  
preferesch una estoneta (*Naturalitat.*)  
dè fer broma ab la Roseta.
- PERET Ah, pollastre! (*Picantli l' esquena ab fa-*
- JOSEPÓ 'L seu humor *miliaritat.*)  
voldria! sempre de gresca...
- PAU Vull probá á fer la patota (*A Peret.*)  
per birlarli là xicota.
- JOSEPÓ Que dius?
- PERET (*Sonrient.*) Si que fora fresca!
- JOSEPÓ Tu, Pau!... Que sò llus!
- PAU Que hi ha?  
potser si qu' us ho tenian  
amagat!... Res. s' aparian...
- ROSA No se 'l que 'm passa...  
(*Avergonyida's tapa la cara ab las mans*)

- PAU (*Rient.*) Ja! ja!  
que vermella; ni un pebrot!
- PERET Vaja, vaja! (*A Pau, fentlo callar.*)
- JOSEPÓ (*A Peret.*) Y be, vostè,  
què diu?
- PERET Qu' anèm al cafè.
- ROSA Malviatge de xicot...
- PAU Que 'ls sab gréu?
- PERET Lo qu' es per mí,  
m' has fet un favor encara. (*Se 'n va ab*
- PAU Veus? si ell no gosava, ara (*Josepó.*)  
ja está fet.
- ROSA Mes sent jo aquí!

## ESCENA IV

## ROSETA y PAU

- PAU Potser te dol? Ah, traydora;  
dèus teni 'l cor mes alegre!
- ROSA Ja 't dich jo que si, mes negre  
que cap carbó. (*Plegant les estoballes.*)
- PAU Vaja, plora  
si coneixes.
- ROSA. Que vols di  
potser que no tinch motius  
per ferho?
- PAU Si no me 'ls dius...
- ROSA No has vist lo qu' aquest matí  
ha passat?
- PAU Lo del Esteve!  
No t' he dit que provaria  
lo que lograr pretenía?
- ROSA Y com?
- PAU Aixó es cosa meva.
- ROSA Dèu vulla que pugas ferho,

perquè si per cas lograva  
sos propòsits...

PAU Vaja, acaba.

ROSA Jo moro!

PAU Quin desespero.

ROSA Y quasi ja l'esperança  
tinch perduda.

PAU Espera, espera.

ROSA Sí, qui espera, lo cel alcança.

ROSA Tant de bò!

PAU Sápigas Rosa  
qu' he posat fil á l' agulla,  
y si 'l diable no m' ho embulla,  
irá molt rebé la cosa.

ROSA Lo que l' Esteve del pare  
ha dit, es molt cert.

PAU Ja ho sé;  
però jo 'l corretgiré  
d' aquest vici.

ROSA Com?

PAU Encara  
no ho sé, però...

ROSA Y si entre tant  
á mí lo Peret me planta?

*(Pau, per distrèure la mica de agitació que 's notarà en ell durant tota aquesta escena, s' assenta prop la taula, jugant ab un ganivet que hi haurá demunt d' ella, mes á las paraulas de la Roseta, creix la seva agitació, fins al punt d' arrancarli l' interjecció que més avall té en boca, però tot seguit se domina y dissimula en quant li és possible l' involuntari esclat de son sentiment.)*

PAU Mare de Dèu! Molt t' espanta

- l' idea de pèrdrel... (*Picant entre 'ls dits*  
 ROSA Quan *ab lo ganivet.*)  
 conegas lo qu' es amor,  
 comprendràs mon desconsol.
- PAU Donchs aixó l' estimas molt?  
*(Picant ab mes agitació.)*
- ROSA Si l' estimo? Ab tot lo cor!...  
 mes y tot!
- PAU *(Ab força.)* Redéu!
- ROSA Què tens?  
*(Pau s' alça, tira 'l ganivet demunt la*  
*taula y del tot dominat respòn després*  
*d' una xica pausa y ab naturalitat.)*
- PAU Distret m' he picat un dit.
- ROSA T' has fet mal? *(Ab sollicitut.)*
- PAU Un sang trahit.
- ROSA Veus? júga!  
*(Ap. posantse la mà al cor.)*
- PAU No siguem nens!  
*(Alt.)* Si tant l' estimas, precis  
 será assegurar la cosa  
 abuy mateix.
- ROSA Què?
- PAU Abuy, Rosa,  
 vull que digas qu' ets felic.  
 Faré confessá l' Esteve  
 los seus fins, perquè en Peret  
 puga quedar satisfet.
- ROSA Mes, digas, Pau: y la teva  
 protecció, jo, á que la dech?
- PAU La deus á la voluntat  
 que de petits s' hem portat  
 y á aquest anell.
- ROSA *(Ab malicia.)* Hem!... no 't crech.
- PAU Tu mateixa.

- ROSA No hi ha afany...  
(*Fent senyal d' amollar diners.*)
- PAU Faig un favor á una amiga.
- ROSA Vaja, Pau, no se que 't diga...
- PAU Oh! jo tampoch.
- ROSA (*Ap.*) Que es estrany!  
Vaig sospitant que potser...
- PAU Si tant t' hi empenyas...
- ROSA (*No deixantlo acabar.*) No, Pau.
- PAU Tu sabs qu' era amich d' en Làu,  
donchs abuy lo venjaré!
- ROSA Fentme un gròs favor á mí,  
serà una venjança noble.
- PAU Me 'n vaig á dá un tom pel poble  
y mes tart tornaré aqui.
- ROSA Te 'n vas?
- PAU Si 't festejés massa  
en Peret s' enfadaria,  
y si 't deixés, jo tindria  
que cubrir la seua plaça  
y á mi... ay, ay, ay!
- ROSA Què?
- PAU Re?
- ROSA No t' agradaria? (*Rient.*)
- PAU (*Anantsen.*) Adéu.
- ROSA Fins després. (*A la porta.*)

## ESCENA V

## ROSETA

- ROSA (*Baixant del fons.*) A pesar seu,  
m' ha dit que m' estima. Y be,  
què hi vol di? Es un troç de pa  
y l' amor que sent per mí,  
sabré en poch temps convertí

en pur amor de germá.  
 Pogués estar tan tranquila  
 com d' açó, del que del pare  
 deu pensar en Peret, ara.  
 Ay, Dèu! si 's vegés la pila  
 d' idées que pe 'l meu cap  
 abuy han passat! Y tot  
 ho ha causat aquell xicot...  
 Mes, gracias á Dèu, ja sab  
 en Peret la peça qu' es  
 y, estich mig tranquilisada.  
 Si pogués tot de sobtada  
 passar vuyt dias no mes!

## ESCENA VI

ROSETA, ALBERT y ESTEVE. (*Esteve porta un sach de nit del capità Albert y s' atura prop de la porta.*)

ALBERT Patrona... Viscá 'l pà blanch!  
 Visca la sal del pays!  
 Quina cara mes remaca...  
 En tota Espanya no he vist  
 ni una boca mes ben feta,  
 ni unís ullets mes aixerits,  
 ni unas galtonas mes frescas,  
 ni un cos mes lleugé y mes prim!

ROSA Vostè es l' allotjat?

ALBERT Si, noya;  
 la sort m' ha portat aquí  
 à...

ROSA Y lo minyò? (*Per l' Esteve.*)

ALBERT M' acompanya.

ROSA Doncas, ab lo seu permís;  
 aquella es la seva cambra. (*Segona porta*  
 Si res s' ofereix, un crit *esquerra.*)



y tot desseguir...

ALBERT

Mil gracias

ESTEVE

Quin paper.

(*Per la Roseta.*)

ALBERT

Escolte, 's diu?

ROSA

Roseta.

(*Se'n va per la dreta.*)

## ESCENA VII

ALBERT *y* ESTEVE

ALBERT

Huy! quina rosa,  
de tot l' any!... bo! de precis  
que aquesta noya es tocada!  
Plantarme així en sech... á mi,  
á qui anyoran quantas noyas  
m' han vist un sol colp? Ah! sí,  
ja hi caych, no pot sé altra cosa  
que la pols d' aquests camins  
m' ha posat... vaig á arreglar-me.  
Vull qu' al anarmen d' aquí  
diga tothom, com á Berga,  
Sant Hipòlit y Cambrils,  
que 'l capitá Saladrigues,  
es un capitá molt lluhit,  
y molt guapo, y molt amable,  
y molt...

ESTEVE

Si m' escolta un xich,  
potser...

ALBERT

Ya no 'm recordava;  
esplicat.

ESTEVE

Com abàus li he dit,  
jo tinch moltes coneixensas  
per tots aquests pobles vehins.  
Se ademès, quantas dresseras  
hi ha, tots los càus, y en fi,

- si ha de menester un práctic  
 crech que jo 'l puch ben servir.  
 (*Ap.*) Vejam si puch enganyarlo  
 dissimulant los meus fins.
- ALBERT Y qui t' ha dit á tu, jove,  
 que jo necessiti?...
- ESTEVE A mí  
 m' ho ha semblat.
- ALBERT Donchs mal semblat.
- ESTEVE Es que jo só dels...
- ALBERT De quins?
- ESTEVE Dels de vostè.
- ALBERT Be! m' agrada;  
 que sabs de quins só?
- ESTEVE Y sí!  
 Dels de l' orde.
- ALBERT Sempre, sempre;  
 l' orde es la páu, no es així?  
 (*Ap.*) Vejam si d' aquest tanoca (*Mirant-*  
*ne puch treure algun profit. sel.*)
- ESTEVE (*Ap.*) Me sembla que ja li agrado.
- ALBERT Tu, de segur, que en aquí  
 dèus coneixer fins las moscas.
- ESTEVE Sí, senyor.
- ALBERT Donchs, no has pas vist  
 si ha vingut gent forastera  
 de poch?
- ESTEVE Però...
- ALBERT L' altra nit  
 se va escapá un prèns polítich.
- ESTEVE D' hont era?
- ALBERT De Sant Feliu.
- ESTEVE (*Ap.*) Noes pas ell. (*Alt.*) Y aquest fulano...
- ALBERT Minyó, minyó, tu ets molt viu...  
 no dónas prenda...





- ALBERT Sí,  
en efecte, pots sermè útil  
Busco un home...
- PAU Aquí n' hi ha á mils.
- ALBERT Qu' ha fugit de Barcelona.  
Porto las senyas aqui. (*Trèu un paper.*)  
(*Llegint.*) «Pelo negro, cejas negras,  
ojos ídem, barba, sin.»
- PAU No parle mes.
- ALBERT Com?
- PAU No parle;  
qüasi li puch dir que 'l tinch.
- ALBERT Quins gossos hi ha en aquest poble;  
ja ets lo segon que m' ho dius.
- PAU N' hi ha un altre?
- ALBERT Sí.
- PAU 'S diu?
- ALBERT Esteve.
- PAU Y 'l coneix?
- ALBERT No sé; m' ha dit  
qu' á nit tindré al près.
- PAU (*Ap.*) Que pillo!  
Haurá olorats...
- ALBERT Be, què hi dius?
- PAU Que no se aquest tal Esteve...  
(*Ap.*) Tinch de mòure un embolich!
- ALBERT No 'l coneixas?
- PAU No hi puch cáure.
- ALBERT Es del poble.
- PAU Será aixís;  
mes per ara no 'm recorda...  
(*Ap.*) Guanyèm temps. (*Alt.*) Ah, 'l per-  
es un roig, molt roig! d' ideas, [seguit  
de la comuna... (*Fent com qui recorda.*)
- ALBERT Sí, sí.

- PAU Donchs va arribà ahí á la tarde.  
Don Perico, es un qu' escriu  
cosas de diari?...
- ALBERT Angela!
- PAU Donchs veja, va arribá ahí  
y abuy de matinadeta  
ha marxat.
- ALBERT Adéu Madrit!...  
Cap ahont?
- PAU Ah! no puch dirli;  
veurèm si 's pot descobrir.
- ALBERT (*Ap.*) Potser aquell m' enganyava.  
(*Alt.*) Qui sab; potser ha surtit  
per tornar á la mija hora,  
convertit en un carlí.
- PAU Podria ser, de tots modos,  
buscarèm.
- ALBERT Sí, noy, ben dit;  
y 'l trovarèm, eh?
- PAU Descuide.  
(*Ap.*) Ja te 'n guardaré.
- ALBERT Entrèm dins  
del quarto y podrèm parlarne  
mentres que m' arreglo un xich.
- PAU (*Ap.*) Sols perquè ella m' ho agrahesca  
trauré á 'n Peret de perill.  
(*Entran per la segona porta esquerra.*)

## ESCENA X

PERET y JOSEPÓ

- JOSEPÓ M' ha semblat vèure... ja ho deya!  
l' allotjat; (*Al entrar y mirar dins.*)  
serèm un mes.  
Abuy, Peret, tot se vessa;

hem de sopar com uns reys!  
 Ay! ja no me 'n recordava  
 que á vostè aixó de reys...

PERET Be;  
 ja 'm faig càrrech qu' es un ditxo.

JOSEPÓ Está clar.

PERET De tan content  
 ni sab lo s' empatolla.

JOSEPÓ Que la crido?

PERET Sí.

(Anant á la porta y tornant enrera.)

JOSEPÓ Donchs, ey!  
 m' ha de permetre que jo  
 li parle.

PERET Com vos volguèu.

JOSEPÓ Si abuy fos viva la dona!

PERET (Ap.) L' estima á no poder mes.

JOSEPÓ Roseta, noya. (Cridantla.)

ROSA (Dins.) Ja surto.

JOSEPÓ Peret lo promès, promès;  
 primer jo.

PERET (Ap.) No he vist un pare  
 mes pare del qu' es aquest.

## ESCENA XI

### *Dits y* ROSETA

ROSA Qué mánan?

JOSEPÓ Vina, traydora,  
 mosca bal...

PERET Si comencéu  
 d' aquest modo no consento...

JOSEPÓ Es vritat que tu y aquest?  
 dich! lo senyor.

- PERET Si heu de dirrho,  
tant se val!
- JOSEPÓ Li ha fet l'ullet.  
T' ha demanat.
- ROSA (*Ab lo cap baix.*) Bé!...
- JOSEPÓ Y li he dit  
que per mí, si tu hi convens  
no hi tinch reparo. Que 't sembla?
- ROSA Jo pare, si ho ha dit ell...  
podéu pensar que tindria  
ma paraula.
- JOSEPÓ Bé, molt bé!  
Vaja donchs, ja sou promesos.
- PERET Rosa!
- ROSA Peret!
- JOSEPÓ L' any vinent,  
per la fira, la casulla;  
al cap d' un altre any, un nen,  
y al cap de dos una noya  
que 's dirá Rosa, y als tres...  
ay, ay, ay! ab l' alegría  
y aquell malehit cafè!...
- PERET Ara ja puch dir qu' ets meva.
- ROSA Sempre ho he sigut, dolent.
- JOSEPÓ Des que me l' ha demanada  
que 'm sembla estimarla mes,  
y la trobo mes ayrosa,  
mes maca...
- ROSA Pare, escoltèu.
- JOSEPÓ Que hi ha?
- PERET Res, cosas d' aquesta.
- ROSA Jo li deya que potser  
la vinguda de la tropa  
no sia feta d' intent  
y que 'm sembla...





PERET Es molt just; jo lo que sento  
que no puga, com se dèu,  
contribuhir á la festa.

JOSEPÓ Aixó ray! ja hi tornarèm  
quan deixen de perseguirlo.

PERET Sí; á las horas, anirem  
á la torra ab los de casa,  
y allí presentar podré  
la sola reyna qu' admeto,  
á tots sos futurs parents.

JOSEPÓ Ja sabrás fer la senyora?

ROSA Me n' ensenyará en Peret!

JOSEPÓ Y portarás gorro ab cintas  
y talons alts... Si 't vegés  
la teva mare, 's tornava  
boja de alegría!

PERET Ho crech,  
perqué á vos poch us en falta  
si no n' estèu.

JOSEPÓ És molt cert!  
Fins y tot me venen rauxas  
d' anar per aquests carrers,  
perque tothom puga veure  
un home feliç, content!

PERET No menys que vos, jo me 'n sento  
y perquè ho sia algú mes,  
me 'n vaig á fer quatre lletras  
per dirho á casa.

JOSEPÓ Ben fet;  
ves, dònali papé y ploma  
y en acabant...

*(Fent ab la mà l' acció de menjar.)*

ROSA Descuydèu.

JOSEPÓ Pósehi recados als pares

PERET Serèu servit.

## ESCENA XII

JÓSEPÓ

Quin parell!

Ténen de fé' una patxoca  
quan tots dos fassan bracet!  
De segur que per la Rambla  
fan badá' á tota la gent,  
perquè ell es un bon moço,  
ben plantat, guapo, ayroset,  
y ella?... com tots los de casa  
que may n' hi hagut cap de lleig!  
Quin dia, Deu meu, quin dia!  
A no ser aquell ximplet  
d' Esteve, festa rodona.  
Però qu' haja sigut ell  
que 'm tirés á mi á la cara  
semblant cosa! Valdament  
me rebente si en la vida  
torno á fer semblants papers!  
Y l' Esteve 'n te la culpa!...  
abàns de ferme jo ab ell,  
era un altre... ¡No, mentida!  
era 'l meteix, si, 'l meteix;  
sols que tenia mes força  
de voluntat, per poder  
dominar-me, era mes home,  
mes digne... ¡Ho tornaré á ser!  
Vull vencer-m, vull ésser lliure  
y no vull, per un may mes,  
que ma filla 'm conte historias  
que enclogan según intent.  
Ma filla... pobre Roseta!  
Mes abuy, grat sia á Deu,

asseguro sa ventura,  
 la faig ditxosa, y també  
 ho seré jo, clar: sentho ella,  
 per força jo 'n tinch de ser!  
 Francament; si al despertarme  
 hagués trobat á prop meu  
 un sach d' or, no fora tanta  
 ma alegria com ara es.  
 M' haig de fé' un tip de garnatxa:  
 Oh, vaya si me 'l faré!

### ESCENA XIII

JOSEPÓ, ALBERT y PAU

ALBERT Donchs senyor; si no m' enganyo  
 só entrat aquí ab molt bon pèu.

JOSEPÓ Burrango! poch s' ho afigura,  
 quin dia, quin dia aquest!

ALBERT Vos, sou l' amo?

JOSEPÓ Per servirlo.

Qué 't fas soldat? (A Pau.)

PAU (D' amagat d' Albert.) Xit!

JOSEPÓ (Apart.) No entenç...

ALBERT N' ha d' ésser dos ó tres dias.

JOSEPÓ Donchs...

PAU (Apart á Josepó.) Muixoni!

JOSEPÓ (Apart.) No dich res.

ALBERT Vos estranya?

JOSEPÓ Si, en efecte.

ALBERT Vindrà de guia.

JOSEPÓ Ah! comprench.

ALBERT Ves á dir al senyó alcalde (A Pau.)  
 que mes tart hi passaré;  
 que m' espere, perquè porto

algunas órdes per ell.

Y després...

PAU

Si, sí, descuyde;

sino es fòra 'l xarparèm.

(Ap.) Ja 'm sembla que si, 'l tanasi!

No bèu pas poch á galet!

## ESCENA XIV

JOSEPÓ y ALBERT

ALBERT Y donchs, aquesta alegria,  
diguèume, de que prové?

JOSEPÓ Molt senzill.

ALBERT Hèu tret la rifa?

Hèu heretat d' un parent?

Se us ha mort la dona? 'M dono!...

JOSEPÓ Doncas sápigaho; he promès  
la filla.

ALBERT Canario! es cosa  
que dèu refrescarse.

JOSEPÓ Entench.

(Treu del armari una ampolla de vi y  
dos gots.)

Li vaig á doná' un garnatxa  
que ni d' àngels.

ALBERT Donchs creurèu  
que al dirme en Pau, que la Rosa  
festeja, m' ha sabut gréu?

JOSEPÓ Per qué?

ALBERT Que volèu qu' us diga!

Es tan maca, que á saber  
que sigués republicana

ó be carlina, al moment

me la 'n duya prèsonera.

JOSEPÓ No senyor no, donchs no es res;

es di... es promesa! Home bega  
qu' aqui no's fan compliments. (*Bèuhen*)  
Que tal?

ALBERT Magnífich! (*Paladejant.*)

JOSEPÓ Tornemhi.

ALBERT Y es clar! (*Bèuhen.*) Es bon vi.

JOSEPÓ Jo ho crech!

Ab motiu de lo que deyem,  
lo convido á sopá.

ALBERT Admès;

que sopars ab noyas macas  
y ab vi d' aquest, francament,  
no 'n passan molts.

JOSEPÓ Advertesca  
que també hi haurá 'l promés.

ALBERT Digáume; aquest individuo  
de quina familia es?

JOSEPÓ Bo! de la de casa seva...

ALBERT Volèu dir!... Aixís, bebèm.

(*Mirantlo de fit.*)

JOSEPÓ Bebèm. (*Bèuhen.*)

ALBERT Y es de Barcelona?

JOSEPÓ Si senyor.

ALBERT Fos un pagès  
podria encara fer *algo*  
però dèu sé' un senyoret...

JOSEPÓ Y rich, y elegant, y guapo,  
y que te força saber!

Caram, si 'l vegés escriure!

ALBERT Te bona lletra? (*Rientsent.*)

JOSEPÓ Jo ho crech!

ALBERT Donchs aixís la vostra filla  
ho encerta?

JOSEPÓ Be, es que també  
de noyas com la Roseta,

se 'n trovan pocas. Te un pèu,  
que ni un pinyó; unas espatllas...  
rodonas... y un d'alló...! (Ayre.)

ALBERT Bé!  
veniume á fer mes denteta,  
com si fos cego!

JOSEPÓ Bebèm!...  
que's refreda. (Bèuhen.) Es de la bromà!  
(Apart.)

ALBERT (Ap.) Sembla que 's posa alegret;  
á veure si 'm diverteixo?...

JOSEPÓ Y donchs, que hi tornèm á ser,  
que 'ls fan calçar l'espardenya  
y 'ls enjegan dels quartels?  
Que hi ha?

ALBERT Res.

JOSEPÓ Donchs com s'explica  
la vinguda de vostès?

ALBERT Jo us diré; hi va haver un maco,  
d'aquests que cridan, perquè  
ab un troç de turró 'ls tapen  
la gorja, que, jo no sé  
qué 's va escriure en un article  
molt fort, contra del govern;  
y 'l general lo vol veure  
per donarli uns quants consells.

JOSEPÓ Y vostè va per xarparlo?

ALBERT Si puch, es clar!... Mes garlèm  
y no sentim la porrona  
que fa uns crits! (Bèuhen) Que no fumèm?  
(Albert dona un cigarro á Josepó, y fu-  
man. Josepó, que ja haurá donat mostràs  
d'enterboliment de cap, á partir d'aquí  
se deixa portar d'una verbositat extrema  
y mostra per lo tropell y confusió de sòs

*idèas, un periodo d' aquells en que si be la borratxera no 's presenta ab tots sos mes repugnants caràcters, domina perço al home, privantlo casi per complet de l' us de rahó.)*

JOSEPÓ           Gracias.                   *(Encenent lo cigarro.)*

ALBERT                   De res.

JOSEPÓ                           Vèu las cosas?

Ara un que no sapigués  
que tinch promesa á la noya,  
faria un mal pensament.

ALBERT           Y per què?

JOSEPÓ                   La cosa es clara;  
perquè al vèure un foraster  
á casa, vája á fe enténdrer  
que 'l fulano es lo promès.

ALBERT           Fujiu d' aquí!

JOSEPÓ                           Oh! y no 's pense,  
qu' ell no l' es... què 'l te de ser!

ALBERT           No es lo promès?

JOSEPÓ                           Sí; no es l' home  
dels diaris que diu vosté.

ALBERT           A vèure.

JOSEPÓ                   Què?

ALBERT                           Si las senyas  
convenen.                   *(Trayent un paper.)*

JOSEPÓ                           Es alt, primet...  
pero 'ls homes alts y prims  
en lo mon ja son los mes.

ALBERT           Es clar;... cabell y pestanyas  
negres, y los ulls també,  
sens' barba, un xich de bigoti...

JOSEPÓ           També 'l seu es primerench.

ALBERT           Ja es casual. *(Alt.)* Quina 'n seria!

JOSEPÓ           Mire: un colp á Sabadell



vaig cridá' á un home, creyentme  
qu' era jo!... veja vostè...  
si hi ha cosas!... y no 's pense  
que 'n Peret...

ALBERT (*Ap.*) Se diu Peret!...

JOSEPÓ Sia tonto d' amagarse,  
si ho fes may, tan malament;  
perque aquí, per mes qu' un vulla...

ALBERT Tot se sab.

JOSEPÓ Aixó meteix.

La proba: quinz' anys enrera  
vaig tráure cinch mil durets;  
jo que compro aquesta casa  
y uns horts que tinch al convent;  
donchs l' endemá de la compra  
tot lo poble va saber,  
no se com, qu' á casa meva  
hi havia diners de fresch.

ALBERT Si qu' es pròu.

JOSEPÓ Home, á mí 'm crema!

ALBERT (*Ap.*) Ja 'l veurèm.

JOSEPÓ Per lo demés,  
pot deixar tota sospita;  
en Peret no és pas d' aquests.

ALBERT Potse' es carlista?

JOSEPÓ Burrango!  
federal de cap á pèus!

ALBERT No hèn dit primer que no ho era?

JOSEPÓ Dels rojos, no.

ALBERT Ah! ja entench;  
lo fulano ha fet la article,  
però de molt bona fè.

JOSEPÓ Ay, Deu! que 's lo que enrahona?

*(Decreixent la causa qu' ha motivada la  
seua perturbació; Josepó comprèn la im-*

*prudencia qu' ha comesa; fa esforços, y torna, al últim, á recobrar l' us de la rahó sols momentaneamente enfosquida.)*

Sens' dubte no m' haurá entès;

jo... si, si, estich serè encara!

Vostè en á mí no 'm coneix;

si en Peret escriu diaris

y es politich, no ho sabèm,

perque de lo que 's mormola

un no 'n fá cás, y un secret

es una deixa que 's guarda

sense fern' ús; en Peret

es lo promès de la noya

que ha vingut expressament,

y ara vostè 'l pren per altre,

perque ell aquí, no es res mes

que 'l meu gendre, y jo li juro,

li juro...

ESTEVE

Donchs nó jurèu

perque heu dit que té 'ls ulls nègres,

que 's prim, que du bigotet,

que ha vingut de Barcelona

y per fi, que 's diu Peret.

JOSEPÓ

Jo he dit aixó?... no, impossible;

aixó qui ho diu és vostè!

ALBERT

Mirèu que si cridèu massa

per avisarlo, al moment

vos obro 'l cap.

JOSEPÓ

Es indigne *(Exaltat.)*

lo medi! Jo no he dit res,

y si per cas, me 'n desdeixo

perque ara ja estich serè,

y ha de constar de tots modos,

que 'n Peret nó es lo Peret

que vostè busca.

- ALBERT Altra volta  
vos dich no alcèu tant la vèu,  
perquè, si 'm cremo, vos porto  
près á Barcelona, ab ell.
- JOSEPÓ Es que vosté no pot pèndrel.
- ALBERT Si puch ó no, ja ho veurèu.
- JOSEPÓ A casa, sols jo governo.
- ALBERT Jo vinch en nom de la lley.
- JOSEPÓ Què lley ni que xirivias!
- ALBERT Què sabèu vos?
- JOSEPÓ Com, què se!  
Vostè no sab lo que 's pesca.
- ALBERT Visca 'l cel!...
- JOSEPÓ Visca...
- ALBERT Callèu!

## ESCENA XV

*Dits, ROSETA, PERET, ESTEVE y PAU.—(Roseta y Peret surten als crits d' Albert y Josepó. Esteve vé pel fons, gansejant; Pau, poch després d' ell, com seguintlo.)*

- ROSETA Que es aixó?
- PERET Qu' ha succehit?
- ALBERT Qu' anava jo en seguiment  
d' un jove, y en eix moment  
s' ha trovat.
- ESTEVE Res, l' han traít!
- PERET Com?
- JOSEPÓ Ay! lo cap se me 'n va...  
Deu me vulla afayorí.  
*(Aseyentse y posantse 'l cap entre les*
- ALBERT Desd' ara está près. *mans.)*
- PERET Jo?
- ALBERT Si.

- PERET Jo près!
- ALBERT No 'n vulla dubtà'.
- PERET Y qui li ha dit que fos jo,  
lo jove á qui persegueix?
- ALBERT L' amo.
- ROSETA L pare!
- ALBERT Si, 'l meteix.
- PERET L' amo, diu?
- ESTEVE Si, en Josepó...
- JOSEPÓ Oh, no,... jo no!
- ALBERT La vritat;  
hem begut, y ab l' alegria  
garlant, lo que mes volia  
reservarse, alló há contat.
- ESTEVE (*A Peret.*) Qué li deya? Aixó va be... (*Ap.*)
- JOSEPÓ No, Peret, es fals!... Ah!  
(*S' aixeca près de un frenesi espantós y  
torna á seurers' estirantse 'ls cabells,  
desesperat.*)
- ROSETA (*Volentlo sossegar.*) Pare!  
Pare!
- ESTEVE (*Ap. á Peret.*) Y pot dubtar encara  
del qu' ha dit?  
(*Pau qu' ha estat fins ara al fons fentse  
càrrech de la situació, baixa fent con-  
torsions, y rient ab expansió.*)
- PAU (*Rient.*) Molt bé; ja! ja!
- ESTEVE De qué 't rius, ara, panarra?
- PAU De no res, del paperot  
que fan tots.
- ESTEVE Què dius, xicot?
- PAU Que li xafan la guitarra! (*A Albert.*)
- ALBERT A mi?
- PAU Sí, escolte.  
(*Los dos parlan un moment, ap.*)

ESTEVE (*Ap.*) Me 'n vaig  
 á esbombarho, abàns qu' aquet (*En Pau*)  
 no m' entavane à en Peret.  
 Aquí ja hi sobro. (*Se 'n va.*)

## ESCENA XVI

ROSETA JOSEPÓ, ALBERT, PERET y PAU

PERET Què faig!

Ay! y quina situació!...  
 Y à casa quin incomodo!...

ALBERT (*A Pau.*) M' enganyavan!

PAU (*Per l' Esteve.*) Veja 'l modo  
 d' anàrsen...

ALBERT Be, Josepó!

JOSEPÓ Deixim' en pau.

ALBERT Molt rebé!

Fóreu un actor dels grossos!  
 Per viure entre aquests terrossos  
 sabèu fé 'l vostre papé!  
 També parlo ab vos...

PERET (*Sorprès.*) Ab mí?

PAU (*Ap.*) Quin enredo qu' he tramat!  
 (*Alt.*) No fingiu més, li he contat  
 tot lo qu' ha passat aquí.

Jo só persona manada  
 y he complert, no es cosa nova;  
 li he dit qu' hèu cambiat de roba  
 y de nom... y nada... nada!  
 A més, com que ja ha fugit  
 en Peret, no hem perdut res.

ALBERT Encara molt lluny no es.

PAU Ja 't pots cambiá 'l vestit,  
 hala! ves... (*A Peret.*)

PERET (*Ap.*) Vaig comprenént...

PAU        A dalt, en una cadira,  
trobarás la roba... mira  
qu' es meva, tu; enteniment!  
Y vostè, d' aquí endevant    (*A Albert.*)  
mes ull.                    (*Peret se'n va á dalt.*)

ALBERT        Noy; no cridis massa.

PAU        Carbassa! menja carbassa.

ALBERT    Ja ho veurás d' aquí un instant!  
   (*Se'n va molt depressa.*)

### ESCENA XVII

ROSETA, PERET, JOSEPÓ y PAU. — (*Tant aquesta escena com las que segueixen fins al final del acte, han d' anar ab molta rapidés.*)

PAU        Ja es fora! Hála! 'l cap viu    (*A Josepo.*)  
y deixèus de sumicàr,  
perquè aixó no pot durar  
y te de cambiar de niu.

JOSEPÓ    Però què passà?            (*No sabent que vol.*)

PAU        Un apuro  
del que es força deseixirnos...  
Que no podèm adormirnos!  
(*Cridant á en Peret desde 'l pèu de l' es-  
cala.*)

PERET        Ja va!

ROSA        Però...                            (*Recelosa.*)

PAU        T' asseguro  
que no' l trobará ningù.  
Tinch de fer una brometa  
d' aquest capità, Roseta!

ROSA        Y jo, què feré per tu?

PAU        Estimarme un xiquet més  
del qu' has vingut fent fins ara.

ROSA        Tant que vullas. Y vos, pare,  
qué fèu?



## ESCENA XVIII

ROSETA, PAU, ESTEVE y ALBERT

ESTEVE (*Entrant furiós.*) Si gosés,  
d' un colp de puny t' esclafava! (*á Pau.*)

PAU Noy; es un ardit del joch.

ALBERT Ahont es?

PAU A poch, á poch!

Jo li puch dir hont estava,  
qu' allá hont es, ja no ho puch di...  
Ha saltat per l' hort...

ALBERT (*A Esteve dirigintse á la porta esquerra.*)  
Avant!

ESTEVE Qué, avant? Que 's creù que dirán  
cándidament lo camí  
que ha emprès? vaya una tontada.

PAU Si á mí 'm tenian de creure,  
lo primer qu' han de fé es bèure.

ESTEVE La teva sang!

PAU Y t' agrada?

Vaya un gust!

ALBERT Tinch de fé aná  
tota la vila en renòu,  
fins que 'l trobe... (*Anantsen pel fondo.*)

PAU Sí, sí!... pròu!

ja li dich que 'l trovarà.

ESTEVE Que 'l trobe ó no, lo qu' es jo (*A Rosa.*)  
mon desig ja he satisfet.

ROSA Qué vols dir?

ESTEVE Qu' ara, en Peret  
ja coneix á eu Josepó.

ROSA Gran prohesa!

PAU Y dèixal di;  
sabs lo qu' ha lograt fins ara?



dar una lliçó á ton pare,  
y ferse aborrrir.

ESTEVE Jo!

PAU Si.

ESTEVE Així y tot, hauré lograt  
que 't quedes per vestir sants,  
ó que 'm vullas á mi.

ROSA Avans  
que aixó, faré un disbarat!

ESTEVE Torres mes altes sabèm  
qu' han caygut...

ROSA Déixam, Esteve.

ESTEVE No serás d' ell!...

ROSA Tampoch teva!

ESTEVE Prou ho veurèm!

ROSA Ho veurèm!

FI DEL ACTE SEGON



## Acte tercer

La mateixa decoració del acte segon

### ESCENA PRIMERA

ROSETA y ESTEVE. (*Roseta dormida de cap á la taula, damunt la qual hi haurá una llumenera apagada. Esteve, després d' alçat lo teló entrará per la porta del fons, que se suposa ajustada. Es á l' auba.*)

ESTEVE La porta oberta? qu' estrany! (*Entrant*)  
Ah!... ella. Si haurá dormit  
d' est modo tota la nit.

Què faig? Bò! (*Rosa 's desperta.*)

ROSA (*Sobressaltada.*) Tu aquí!

ESTEVE Cap dany

temes de mí.

ROSA (*Calmantse.*) Y be, que vols?

ESTEVE Duas paraulas tinch per dirte.

ROSA Deixam.

ESTEVE Que pots panadirte  
de no atendrem; què resols?

ROSA Parla, però ten present  
que no puch molt escoltarte.

ESTEVE Roseta; vinch á parlarte.  
de ton pare.

ROSA Ab quin intent?

ESTEVE Jo t' estimo, jo no puch  
vèuret sofrir.

ROSA Mal ho probas.  
Has dit que 'm portavas novas  
del pare.

ESTEVE Si que te 'n duch.

ROSA Hont es?

ESTEVE No molt lluny d' aquí  
y vindrá avàns de mija hora.

ROSA Perquè donchs, ha passat fora  
la nit?

ESTEVE T' ho tindré de di!

ROSA Parla.

ESTEVE Està prèns.

*(Després d' un moment de pausa.)*

ROSA Dèu del cel!  
Pobre pare!... Ets un canalla!

ESTEVE Roseta...

ROSA Un mal home!

ESTEVE Calla  
y escóltam. Amich fidel  
de ton pare, no só jo  
qui abuy tal disgust li dona;  
si va prèns á Barcelona  
es per en Peret.

ROSA No!

ESTEVE No?

Com, Roseta! Ell l' ha substret  
á l' acció de la justícia.

ROSA L' ha prèns la teva malícia,  
perquè ha salvat á en Peret.

ESTEVE No. Roseta; no hi ha un tal;

res tiuch que dir de ton pare;  
mes en Peret, tu repara...

ROSA Sabs hont es?

ESTEVE Es mon rival.

ROSA Y 'l vols perdre! Has fet d' espia  
per apartarlo d' aquí.  
Y que pensas conseguí?

ESTEVE Si ell te deixés... jo 't pendria.

ROSA Ni ell me deixarà, ni á ferho  
may del mon ja fora teva.

ESTEVE Ell te deixa, á fè d' Esteve.

ROSA No ho crech.

ESTEVE Convencert espero.

ROSA Com?

ESTEVE Ahir vespre una carta  
á Barcelona va anar,  
dihent lo que va passar  
al jove ab qui vols casarte.  
Detalla á no poder més  
la denuncia involuntaria  
de ton pare, y la precaria  
situació en que está 'l promès;  
lo qual será prèss abans  
de mig dia, á més tardar,  
ja que s' han fet avisar  
als alcaldes dels voltants.  
Per ella vindrá en rahó  
la familia d' en Peret,  
que dels apuros d' aquet  
n' es causant en Josepó,  
per un vici repugnant  
que 'l domina, que 'l degrada,  
y com son gent tan mirada,  
segúr...

ROSA Què!



abàns que donar lo sí  
que un sol instant me fes teva!

ESTEVE Roseta!

ROSA Et dol ascoltarme?  
donchs aixó es la vritat pura.

ESTEVE Pero no veus, criatura,  
qu' he començat á venjarme?  
Tu no pensas que en Peret  
va fugitiu, que ton pare  
está prèns y que, ja ara,  
ton casament s' ha desfet?

ROSA Tu no pensas que en lo mon  
may he despreciat ningú  
mes del que 't desprècio á tú?  
que fora per mi un afront  
mereixer l' estimació  
ab que preténs envilirme,  
y que preferesch morirme  
de dol, que d' humillació?  
Que 'm fa pena de sentirte,  
que 'm fa asco l' escoltarte,  
que 'm fa vergonya agrardarte,  
que sento goig d' aborrrirte!  
Y que si tot l' odi qu' ara  
per tu sento s' adormia,  
fins lo cor m' arrencària  
per tiràrtel' á la cara!

ESTEVE Roseta, he vingut per fe'  
las paus.

ROSA No las vull.

ESTEVE Tu vols  
que 'm desespere!... Estèm sols.

ROSA Si 't mòus d' aquí, cridaré

ESTEVE Y la gent s' enterarà  
com hem passat junts la nit.

- ROSA Oh, Deu.
- ESTEVE Per fer paus he dit  
que venia.
- ROSA (*Resolta.*) Surt!
- ESTEVE En va!
- ROSA Surt te dich, ò me 'n vaig jo.
- ESTEVE Persisteixes?
- ROSA Persisteixo.
- ESTEVE Tremola, donchs...
- ROSA (*Ab força.*) T'aborreixo!
- ESTEVE Oh, rabia. (*Dirigintse á ella.*)
- ROSA (*Fugint.*) Ah!  
(*Pau se presenta á la porta del fons.  
Rosa s'ampara ab ell. Esteve's domina.  
Pausa.*)

## ESCENA II

*Dits y PAU*

- PAU (*A la porta.*) Què es aixó?
- ESTEVE Oh!
- ROSA Pau!
- PAU Comprench. (*Baixant*) Què hi farem!  
Adeu Esteve.  
(*Despedintlo perquè se 'n vaja.*)
- ESTEVE Aï de tots!
- PAU Aquest xicot te fogots.
- ROSA Tota tremolo.
- PAU (*Ab calma.*) Seyèm.

## ESCENA III

## ROSETA y PAU

- PAU Y be, sossegat; recobra  
la calma.
- ROSA Quasi estich morta;

al passar tu aquella porta,  
anava á tiràrsem sobre.

PAU Pillastre! Donchs t' he salvat  
d' un insult!

ROSA Sí.

PAU Me ho temía;

y que es lo que pretenía?

ROSA Transigir. No l' he escoltat.  
M' ha dit que 'l pare está pres,  
que 'n Peret va fugitiu,  
mes que 'l pendrán.

PAU Ell ho diu...

ROSA Y tu?

PAU Deixa fe, qué mes  
t' ha dit?

ROSA Qu' ha fet quatre rallas  
per casa en Peret, dihent  
tals cosas, qu' aquella gent  
nos tindrán per uns canallas.  
Y que desfet ja del tot  
mon casament, si volia,  
per muller ell me pendría.

PAU Lo que pendría 'l teu dot!  
Manera mes especial  
d' estimar jo may l' he vista.  
Be, vaja; no estigas trista;  
ja soch aquí, y tant se val  
que deixe de fer com no  
que tot s' apareiará.

ROSA Y com?

PAU M' ho tinch de pensá  
però t'ho asseguro jo... (*Rosaroda'l cap*)  
No 'n dubtes, no 'n dubtes, Rosa  
que si he perduda la nit  
nó ha sigut sense profit.





Pero un altra volta aquí,  
t' hauré de deixar soleta.

ROSA Oh! no, si tornava aquell!

PAU Donchs com s' arregla? Si jo  
sapigués qu' en Josepó  
no ha de tardar...

ROSA Sabs que es d' ell?

PAU Ha fet nit al mas Sindréus  
ab lo capitá, y cregut  
estava quan he vingut,  
que foren aquí.

ROSA Y tu creus  
que se-l' enduràn?

PAU Ca! dona;  
per lo menys, jo no sé veure  
la rahó; li farán creure  
que va prèss á Barcelona,  
per ferli por, perquè diga  
hont en Peret s' ha amagat.

ROSA Ell, fins aquí, ab re ha mancat.

PAU Jo lo que sento es que triga  
y 'l temps es or.

ROSA Pobre Pau!

Si la sort de casa nostra  
no fuig, t' he de da' una mostra  
del que t' aprècio.

PAU (*Mitj somrient.*) Caráu!  
crech que m' ho mereixo.

ROSA Si.

PAU (*Ap.*) No pensa mes que en pagarme!

ROSA Has arribat á estimarme  
com un germà.

PAU (*Expansió retinguda.*) Més... es dí';  
sens familia, sens ningù,  
sempre ab mí tu bondadosa...

ROSA Só ta germana. (*Donantli la ma.*)

PAU (*Conmogut y dominantse.*) Si, Rosa:  
germana... si així ho vols tu!

### ESCENA IV

*Dits, JOSEPÓ y ALBERT. (Desd' aquesta escena fins al fi del acte, se veurá passeijar per la part exterior de la casa un soldat del qual á son temps se 'n fa referencia á l' escena. No es convenient, per aixó, presentarse molt visible.)*

ALBERT Bon dia!

PAU Ah!

ROSA Pare! (*Corrent á ell.*)

JOSEPÓ (*Rebentla en sos braços.*) Rosa!

ALBERT Bona peça! (*A Pau.*)

PAU Bon company!

ALBERT Certament, fins y tot, massa!

PAU (*Ap. á Albert.*) Y diga, va prèss?

ALBERT Si hi va?

Deu te 'n guard' á tu de serho:  
al ponton!

PAU No ho digués pas  
á la noya.

ALBERT (*Ap.*) Haig d' espantarlos,  
per veure si 'ls faig cantar  
hont es l' altre. (*Alt.*) Y be, pubilla;  
que 'm voldrèu desdejuna?  
*(Roseta deixa á son pare ab qui ha estat  
parlant fins aquest moment. Mentres lo  
capità està distret ab ella, Pau y Josepó  
cambian apart unas quantas paraulas,  
las quals interromp lo capità, tan bon  
punt se 'n adona qu' enrahonan.)*

ROSA Com s' ho mereix tant!

- ALBERT Filleta,  
jo som un home manat...
- JOSEPÓ Però, y en Peret?  
*(Apart á Pau.)*
- PAU *(Ap. á Josepó.)* A salvo;  
á més, á nit he baixat  
á Barcelona...  
*(Rosa entra dins. Porta dreta.)*
- ALBERT *(A Pau, reparantlo.)* Que 'n tramas  
algun' altra? Feste enllà,  
qu' aixó de *xiu-xius* no es cosa  
que m' agrade.
- JOSEPÓ No hi ha tal.  
Li deya qu' havent d' anàrmen  
ab vostè, per no deixar  
sola la noya, qu' avise  
la vehina del costat,  
perquè ab ella vinga á viure  
á qui.
- ALBERT Be; no es mal pensat.  
*(Ap.)* Pobre home! qui sab què 's pensa:  
de por l' haig de fer cantar.  
*(Roseta tràu una panereta de taula, ab  
llonganissa, formatje, pomas y fruyta  
seca, y la posa á taula ab lo pà y la po-  
rrona, que traurá del armariet de la  
paret immediata.)*
- ROSA Si es servit. *(A Albert.)* Desdejunàuvos.  
*(Als altres.)*
- PAU Jo sols un trago, y me 'n vaig. *(Bèu.)*
- ROSA Y vos, pare?
- JOSEPÓ No, Roseta.
- ALBERT Vaja, home, esforcèus, caràm!  
ara qualsevol creuria  
qu' estèu en capella?

- PAU Y tal!  
Marxaràn... (*Ap. á Albert.*)
- ALBERT (*Ap.*) D' aquí mij' hora.
- PAU (*Id.*) No'm puch adormir. (*Alt*) Me'n vaig.
- JOSEPÓ Abàns d' anàrmen, voldria  
que 'ns parléssem.
- PAU Molt be.
- SOLDAT (*Desde fora, á Pau que va per á sortir.*)  
Atrás!
- PAU Macatxo! (*Tornant enrera.*)
- ALBERT (*Menjant y rient.*) Ja, ja!
- PAU Pot riure!  
que també estich prèss?
- ROSA Soldats  
á la porta!
- ALBERT (*A Pau.*) Donchs que 't pensas?  
á aquí, Pau, s' hi pot entrar;  
mes surtirne, sens mas ordas,  
fillet meu, no ho lograrás.
- PAU Ay, ay!
- JOSEPÓ No tema que fuge!
- ALBERT Quatre homens he fet posar;  
dos aquí, y dos á la porta  
del hortet.
- PAU No 'ns robaràn.  
Tu qu' has passat la nit sola, (*A Rosa.*)  
ara no 't podrás queixar.
- ROSA Ja ho pots dir.
- JOSEPÓ (*Ap.*) Sola, la pobre!...
- ALBERT A saberho 'l capitá  
Saladrigues, vos prometo. (*Atufantse 'l  
qu' us hauria acompanyat. bigoti.*)
- PAU (*Ap.*) Vejàm si 'l *salvo-conducto*  
l' alcalde haurà rebut ja.  
Be; puch anàrmen? (*A Albert.*)

- ALBERT Sí, home.
- PAU Donchs, au!
- ALBERT (*Pujant al fons.*) Deixáulo passar.
- PAU A revèure.
- JOSEPÓ Tu, t' espero.
- PAU Sí, home. (*Se 'n va. Pausa.*)
- ALBERT (*A Josepó.*) Donchs...
- JOSEPÓ (*Interrompentlo.*) Ja veurà;  
Roseta convé que 'ns deixes  
per un moment.
- ROSA Al instant.  
(*Rosa retira lo qu' havia posat sobre la  
taula, deixanhi solament la porrona.*)

## ESCENA V

## JOSEPÓ y ALBERT

- JOSEPÓ Ara, estant sols, si li sembla,  
podrèm parlá ab claretat.
- ALBERT Ja veurèu; jo soch un home,  
com hèu vist, alegre, franch,  
aficionat á la boyra,  
á bèure y á festejar;  
mes també, may de la vida  
á mos debers he mancat.
- JOSEPÓ Ho crech.
- ALBERT Res mes tinch per dirvos;  
parlèu vos.
- JOSEPÓ Com començar!
- ALBERT Jo us daré pèu. In liquèumè  
ahont es l' amagatall  
d' aquell senyor, y tot d' una  
recobrèu la llibertat.
- JOSEPÓ Y si no?
- ALBERT Al ponton.



ALBERT Y la noya?  
la pubilla?

JOSEPÓ Es veritat!

ALBERT. Bebèn... y reflexionèuho.

(*Acostantli 'l porro.*)

(*Ap.*) Jo tornarè á fe 'l cantar. (*Pausa.*)  
Què pensèu?

JOSEPÓ Que no es molt digne  
son intent. M' ha vist esclàu  
d' un vici, que 'm fa vergonya  
fins nomenarlo, y, poch leyal,  
valèntse d' ell, m' ha sorprès  
un secret que no 'm pertany;  
mes no 's pense nova volta  
lograrho!

ALBERT Jo...

JOSEPÓ Tinch jurat  
corregirme, ser més home,  
y en càstich de tot lo mal  
qu' he causat, sofrir la pena  
que meresca, sens que may  
puga vostè ni cap altre  
sentirme plánye, ó queixar!

ALBERT No us enfadèn; jo no ho deya...

JOSEPÓ Vol bèure vostè!

(*Allargantli 'l porro.*)

ALBERT No.

(*Josepó llança 'l porro, que 's fa troços,  
y s' asseu ab molta calma.*)

ALBERT (*Al veure l' acció d' en Josepó.*) Ah!

JOSEPÓ Ara seguesca.

ALBERT (*Ap.*) Quin home!

JOSEPÓ Seguesca, ó deixem estar.

ALBERT Poca cosa tinch per dirvos;  
d' aquí mij' hora 'l més llarch,



estèu á punt per anàrnosen  
cap avall.

JOSEPÓ Tant aviat?

ALBERT Per despedí'us de la noya,  
sòbra temps. (*Ap.*) Reblèm lo clàu.

JOSEPÓ Per mes bon home 'l tenia.

ALBERT Só dolent?

JOSEPÓ M' ho va semblant.  
Quant val la llibertat meva?

ALBERT Que volèu dir?

JOSEPÓ Sia franch!

De portarme á Barcelona  
no 'n traurá res... vol guanyar  
dotze unces d' or?... Ne vol quinze,  
vint, trenta?... No rode 'l cap,  
y responga d' una volta.

ALBERT No, Josepó, no vull tant;  
aixó seria com vendre  
la justícia, y soch honrat.  
Tinch de portà' á Barcelona  
un prè, vos deixo triar  
entre vos y entre aquell jove  
que teníu tan amagàt.  
Ara, ab aixó, decidiuvos.

JOSEPÓ Vol quarant' unces?

ALBERT En va;  
d' aquí mij' hora, un ó altre  
estèu á punt per marxar.

JOSEPÓ Estich á las sevas ordas.

ALBERT Vejàm si 's doblegará. (*Ap. Anantsen.*)  
(*Albert surt per la porta del fons, pre-  
nent la clau, que estarà per part de dins  
y tanca per fora.*)

## ESCENA VI

JOSEPÓ

Y 'm tanca! La verge 'm valga!  
 quin afront tinch de sofrir!  
 Mas, per qué 'm planyo? Ho mereixo!  
 Pero; qué dirán de mí?  
 Pobre Peret! pobre noya!  
 Pensar que jo 'ls he marcit  
 las flors, ay! de la garlanda  
 qu' abdòs s' estaban guarnint:  
 Què serà d' ell á l' hora esta?  
 Haurá renunciat per mí  
 á la mà de la Roseta?  
 Haurá lluny d' aquí fugit  
 per may vèurens... despreciantme?  
 Fora horrible!... Fora trist  
 haver de veure á una filla  
 plorar sempre, en malaltirs,  
 morir potser! Deu no ho vulla! (*Pausa.*)  
 No sè quan, he sentit dir  
 que del vici per la escala  
 l' home, fins devalla al crim;  
 que fuig de sos peus la terra,  
 que ab tot y qu' es son desig  
 deturarse... baixa... baixa...  
 baixa sempre... Quí ho diu, quí?...  
 Jo en est camí vull pararme  
 abans d' arribá' á la fí,  
 ho vull, sí, ho vull y té d' esser!  
 y serà... lo cor m' ho diu!

(*Ramor dins, com d' algú que saltes.*)

Què serà aquest terratrèmol?

Noya, Roseta!

## ESCENA VII

JOSEPÓ, PAU y ROSETA.—(*Pau y Roseta súr-  
ten á plerèt y ab la punta del dit demunt la  
boca, indicant á Josepó que convé silenci.*)

ROSA (*Surtint.*) Xit!

PAU (*Id.*) Xit!

JOSEPÓ Qué passa?

PAU (*A Rosa.*) Posa la balda  
y mentres ell sia aquí,  
alerta que no 'ns sorprengan,  
alerta sempre, y cap viu.

JOSEPÓ Pero, aixó? (*A Pau.*)

ROSA Es alli qu' espera.

PAU Xit!

ROSA En Peret.

PAU Calla 't dich!

En Peret ve per parlarvos; (*Ab intenció*)  
sabèu lo que li 'hèu de dir?

JOSEPÓ Sí qu' ho sé; mes, á la porta  
del hort no hi ha guardia?

PAU Si.

JOSEPÓ Qu' hèu fet perque no us vegessen  
entrar?

ROSA Jo li vaig á dir  
que pot venirsen. (*Entra á dins.*)

PAU Ahir vespre,  
perque estigués mes tranquil  
y mes segur, mentres auavan  
cèrcantlo fora d' aquí,  
lo vaig amagar á casa  
d' en Blay lo vostre vehí,  
qu' es lo derrer lloch d' hont pugan  
sospitar.

JOSEPÓ

Però...

PAU

Hem guarnit  
 un tauló, desde las golfas  
 de cà 'l Blay, y las d' aquí,  
 y á poch á poch, ab cuydado,  
 sens moure gens de brugit,  
 hem passat per la palanca,  
 havem saltat aquí dins,  
 sorprenent á la Roseta  
 perque no s' esporuguis...  
 ell s' ha cambiat la roba  
 que va posarse ahir nit,  
 y res mes! De la vinguda,  
 ell vos ne dirá 'l motiu.

## ESCENA VIII

*Dits, ROSETA y PERET*JOSEPÓ Senyor Peret! (*Dantli la má ab lo cap baix*)PERET (*Encaixant.*) Josepó!

PAU (*Ap.*) Vaja va bé. (*Alt.*) Anèm á dins  
 á vigilar; si algú arriba,  
 per senyal farèu un crit,  
 y com que á aquí no li saben,  
 fuig. s' amaga y bona nit.

ROSA Peret!

PERET Sosségat, Roseta;  
 t' estimo 'l mateix qu' ahir.

PAU (*Ap.*) Com ja té 'l *salvo-conducto*  
 estich bon troç més tranquil.

JOSEPÓ (*Ap.*) No goso aixecar la cara;  
 no sé què fer ni què dir.

ROSA Y tú y 'l pare? (*A Peret.*)

PERET Com sempre;  
 amichs.

ROSA Y res mes qu' amichs?  
 PERET Lo que tu vullas, Roseta.  
 ROSA Dèu ho fassa!  
 PAU (*A Rosa.*) Anèm á dins.  
 ROSA Veuré si puch escoltarlos. (*Ap. anantsen*)  
 per la porta. (*Pausa.*)

## ESCENA IX

## JOSEPÓ y PERET

PERET Us vinch á dir...  
 JOSEPÓ Peret, si un favor vol ferme,  
 deixim parlar primé, á mí.  
 PERET Tant se val.  
 JOSEPÓ (*Agitat y no sabent qué dir.*)  
 Donchs veurà... ascolte,  
 jo voldria... jo he sentit...  
 PERET Vaja!... vaja! sosseguèuvos,  
 ó sino... (*Indicant que se 'n anirà.*)  
 JOSEPÓ (*Dominantse.*) Si estich tranquil;  
 mes no se trobar paraulas  
 per dirli 'l que li haig de dir.  
 PERET Satisfaccions? No 'n demano.  
 JOSEPÓ Jo me las demano á mí. (*Pausa.*)  
 Mercè Dèu del cel m' ha fèta  
 de sos dons, y he anat vivint  
 fins fa poch, junt á la noya  
 honrat, sens afanys y rich.  
 Per desgracia, y no 'm disculpo,  
 farà com un any y mig  
 qu' una amistat massa estreta,  
 qu' un interès massa viu,  
 qu' un impuls de mala mena  
 m' ha fet esclàu d' un amich,

- d' un amich que pretenia  
robarme 'l que mes estim',  
la Rosa, la meva filla!  
y per lograr son desíg,  
un vici m' ha fet coneixer  
qu' al home honrat, torna vil,  
perquè en l' accés d' aquest vici  
pogués arrencarme un sí!
- PERET Josepó, no puch permetre  
que seguiu parlantme aixís.
- JOSEPÓ Si no vol que á mal ho prenga  
m' escoltará fins al fí.
- PERET Seguiu, donchs.
- JOSEPÓ Jo só culpable;  
vostè 's troba abuy per mí,  
descobert á la justícia  
qu' el persegueix, fugitiu  
y si per càs l' agafavan,  
d' esse' embarcat en perill.  
Jo ho lamento, jo m' esplico  
que per çó, y pel que no dich,  
vostè fins s' avergonyeix  
d' entrar ab mí en parentíu,  
y que de quant va ahir dirme  
n' estiga abuy penedit.  
Perdone; tinch fet proposit,  
mes y tot... m' he corregit. (*Ab convicció.*)  
Si estima com diu la noya,  
no vulla ferli sentir  
lo despreci, lo just càstich  
que sols me pertoca á mí.  
Tinch hisendas, hipotecas,  
censals, tres masos...; só rich!  
Donchs be; tot li dono á ella...  
tant sols de quant ara tinch,

me guardaré aquesta casa  
 per viure y morir aquí!  
 Vostè ab ella, á Barcelona  
 podran guarnirse un bell pis;  
 jo baixaré á visitarlos,  
 vostès vindrán los estius  
 á la torra dels seus pares  
 y aquí 'ns veurèm mes sovint.  
 Pero, per Déu li demano,  
 no vulla ferli sentir  
 á la noya, lo despreci  
 que sols jo, merescut tinch!

PERET

Josepó:

JOSEPÓ

Ella l'aprécia...

sí, senyor, jo ho he llegit  
 en sos ulls; sempre 'ls dels pares  
 saben llegí' en los dels fills!

Son amor, es sa existencia;  
 sols de l'esperança viu  
 de passar un jorn la porta  
 d'aquest cel, que may ha vist,  
 y del que vostè promesas  
 n' hi ha fetas, sens dubte, á mils.

Si ara en son cor l'esperança,  
 com una flor se marcís;  
 si d'aquest cel-la celístia,  
 de sos ulls anés fugint,  
 é il-lusions, plahers y somnis,  
 de colp mirés esbargirs'!

Si aquestas dolsas promesas  
 vostè deixés de cumplir;  
 ma filla, ma pobre filla,  
 moriria... y tot per mí!

PERET

Josepó, prou; no esperava  
 sentirvos parlar aixís.

- JOSEPÓ Jo he degut...
- PERET De ma vinguda  
no he dit encara 'l motiu,  
y si be es cert que deploro  
lo que he vist, lo que he sentit,  
no estimo abuy menys la Rosa  
dél que l' estimava ahir.
- JOSEPÓ Permètim; dius poca estona  
ab lo capitá surtim,  
y jo abans necessitava...
- PERET Vos no surtiréu d' aquí.
- JOSEPÓ Jo dech de mas lleugeresas  
las conseqüencias sentir;  
jo dech evitá als seus pares  
lo disgust que sols per mí  
los amenaça.
- PERET Y la Rosa?
- JOSEPÓ Primer son ells.
- PERET Jo vos dich  
que no surtiréu.
- JOSEPÓ No 'm prive  
d' esmenar, sols sia un xich,  
l' enormitat de la culpa  
que sobre mí estich sentint.  
Desistesca; si propòsit  
tingués de fer res per mí,  
pensi ab lo que jo més pensó,  
recordis de qui sols viu  
de l' afecte que li porta:  
jo, essentho ella, só feliç!
- PERET Ho crech, Josepó. Igual pensó  
y us juro ab las mans al pit,  
que ni deixar vull á ella  
ni vos surtiréu d' aquí.  
Jo só lliure; á Barcelona



s' ha fet fiança per mí,  
 y un *salvo-conducto* acaba  
 de dar-me en Pau, fet á nit.  
 Si per mí prés vos portavan  
 de ma desgracia sofrint  
 tot lo pes, sens dir paraula  
 ni queixarvos; si per mi  
 deixávau la casa, 'l poble,  
 la filla, y serè, 'l perill  
 guaytàvau d' aná á Canarias  
 y fins mes lluny... ara tinch  
 lo gust de dirvos: som lliures,  
 felicitèmnos, amich,  
 y ab una forta encaixada  
 probarvos que só agrahit.

*(Peret allarga la mà á Josepó, la qual  
 estreny afectuosament y molt commogut.)*

JOSEPÓ      Senyor Peret, vostè m' obra  
 las portas del Paradís;  
 vosté mereix que jo besi  
 sas petjadas.

PERET.                      Vos he dit.  
 que som amichs un y altre;  
 sols cal que fem per seguir  
 d' esser cada jorn mes dignes  
 d' eix afecte.

JOSEPÓ      *(Ap.)*              Comprench. *(Alt.)* Sí;  
 per mí, li dono paraula!  
 tinch de torná un any y mitx  
 enrera de ma existencia,  
 per ser novament felic.

PERET              Dèu ho vulla!

JOSEPÓ      *(Ab sentiment.)* Vosté 'n dubta?

PERET              No pas per vos.

JOSEPÓ                      Donchs per quí



PAU Descanse.

PERET Que pochs ne corren,  
de xicots tan aixerits.

## ESCENA XI

PERET, *tot seguit* ALBERT

PERET Quina sorpresa li espera!  
Aquí 'l tenim (*Trucan.*) Ja vá!

ALBERT (*Dins, tornant à trucar.*) Obriu.

PERET Mare de Déu, quinas fugas!

ALBERT (*Entrant.*) Es que jo... com! vosté aquí?  
Ara sí que no s' escapa.

PERET Ja 'n pot estar ben tranquil.

ALBERT Si dona un pas, si fa un gesto,  
sí 's mou...

PERET No fassa venir  
cap soldat.

ALBERT Com que no!

PERET (*Donantli un paper.*) Veja  
lo que diu aquest escrit,  
que per escrupols qu' hi tinga.  
no hi pot trobar res que dir.

ALBERT (*Després de llegir.*)

Me 'n alegro, pero digam,  
perquè no me 'l mostrará ahir?

PERET Per una rahó molt senzillà:  
no 'l tenia.

ALBERT Es divertit!  
Després que tant m' ha fet córrer  
per aquests turóns vehins,  
á las foscas, saltant márgens,  
als gossos esporuguint  
dels barris de las masías,



á la Roseta y á mí,  
fent qu' un avench ma familia  
entre jo y ella 'ns obrís.  
Cal dirli lo que l' impulsa  
á la má aquesta, á obrá' aixís?

ALBERT Ab tot y las pocas horas  
qu' han passat des que só aquí,  
conech l' Esteve y l' historia  
á que s' está referint.

PERET Dochs be, de l' historia aquesta  
abuy s' ha de veure 'l fi.  
Al Esteve, dins poch rato,  
la Rosa farà da' avis  
qu' ha de parlarli y sens dubte  
que vindrá tot desseguít.  
En la conversa qu' entaulin  
tota ma esperançá tinch.  
Per si no puch d' altre modo  
desfer tot quant ell ha dit  
á mos pares, testimoni  
lo faig del que passi aquí,  
perque puga declararho  
si may convingués aixís.

ALBERT No es mala la estratagema;  
peró á succehirme á mí  
lo que á vostè...

PERET Què faría?

ALBERT Déixeho correr, no 's pot dir.

PERET Donchs bé, si á vostè li sembla  
podriam ferlo venir.

ALBERT Endevant.

PERET Pau! *(Cridantlo.)*

## ESCENA XII

*Dits, PAU y després ROSETA*

- ALBERT (*A Pau.*) Ah! velítre...
- PAU Deu lo guard'. (*Casi burlantsen.*)
- PERET Tot desseguit  
ves á visar á l' Esteve.
- PAU Molt bé.
- PERET Nosaltres á dins.  
Jo al hortet, vostè á la cuyna,  
en Pau se quedarà allí (*A la porta del  
quan vinga ab ell. carrer.*)
- ALBERT Serà un siti  
d' Estrasburg.
- PERET (*Cridant á la porta.*) Ja pots sortir,  
Roseta. (*Surt Roseta.*)
- ALBERT (*Ap.*) A fè, fè, qu' es maca!
- ROSA He sentit tot lo qu' hèu dit;  
te sab gréu?
- PERET Qu' ha de saberme!  
Tens lo paper?
- ROSA (*Mostràntli.*) Es aquí.
- PERET Donchs, coratje.
- ROSA No me 'n manca.
- PERET Vejam si á la fí 'n sortim.  
(*Peret entra á la primera porta esque-  
rra. Albert á la de la dreta. Roseta hau-  
rá deixat un tinter demunt la taula.*)

## ESCENA XIII

ROSETA.—(*Asseguda prop la taula y llegint lo  
paper que ha dut.*)

«En tot lo que vaig contar  
»en ma carta ahir datada,

»la passió 'm va arrebatat,  
 »y abuy finch de retirar  
 »la firma qu' allí he posada.  
 »Un accés de lleugeresa  
 »y un bull d' acalorament  
 »en mon cap, han compromesa  
 »d' una casa l' honradesa  
 »qu' estiman tota la gent.  
 »Per lo tant, res del que 'ls deya  
 »com á cert siga tingut:  
 »al escriurels, jo no hi veyá,  
 »y he vist tot lo mal que feya  
 »quant la reacció ha vingut.  
 »Tinguda aquesta, donchs, sia  
 »per tots, en vindicació  
 »de lo qu' ara jo voldria  
 »no haver dit, y aixís no hauria  
 »de fer tal retractació.» *(Pausa.)*  
*(Declamant.)* Dupto que á posar s' aplani  
 la firma en aquest papé;  
 per mes que jo li demani  
 y aquell que puga li mani,  
 no crech que se 'n trega rè.  
 Mes veurèm, aquí ve ja.

#### ESCENA XIV

ROSETA y ESTEVE.—*(Al entrar Esteve, 's deixarà veure en Pau al fons un curt moment.)*

ESTEVE M' has demanat?

ROSA Sí.

ESTEVE *(Baixant.)* Resolta  
 á darme la teva mà?

ROSA D' aixó prou qu' ens vagará  
 parlarne.

ESTEVE

Donchs què hi ha?

ROSA

Escolta.

Ferit del pare 'l bon nom  
 per la carta qu' has escrita,  
 ara 'l pare necessita  
 un medi, que per tothom  
 desfassa tan mala dita.  
 Per çó lograr, una carta  
 contradihént l' altra havèm feta,  
 tú la firmas...

ESTEVE

No, Roseta.

ROSA

La firmas, y al retractarte  
 ta fortuna queda feta.  
 Tu mateix li fixaràs  
 lo prèu y tot desseguida  
 que la carta firmarás,  
 aquí 'l diner cobrarás  
 en or, y en una partida.

ESTEVE

Paga d' or, ofensa amaga,  
 per qui cerca dóns d' amor;  
 sols un premi m' afalaga.

ROSA

Dígal.

ESTEVE

De ton cor en paga,  
 firmaré guanyant ton cor!

ROSA

Mon cor! Esteve, al extrèm  
 qu' hem arribat ja es follia  
 seguir obrant com obrèm.  
 tots sofrim y cap logrèm  
 lo fi qu' á obrá així 'ns atía.  
 Jo crech que, per contrapunt,  
 hem anat tots mes amunt  
 del qu' era just y deviam;  
 y qu' ara, res ne trauriam  
 d' insistir en aquet punt.  
 Crèume, Esteve, si l' amor



que dius sentir, no m' es dat  
 correspondre ab lo meu cor,  
 en cambi ets l' amich mellor  
 que fins abuy, d' allí ha passat. (*La porta*)  
 Crèyas á l' hisenda teva,  
 potser, logrant la má meva,  
 posá ab lo temps un adob?  
 Firma aquesta carta Esteve,  
 y li posarás de cop.

ESTEVE Jo no sé...  
 (*Assentantse prop de la taula de cara á  
 la porta de la dreta, guaytant lo pa-  
 per á que s' aludeig. Rosa dreta á l' al-  
 tra part de la taula, de cara á ell.*)

ROSA Res del que diu  
 á disfamarte tendeix;  
 al revés, l' honra reviu  
 del pare, y se fa motiu  
 d' una acció que t' enalteix.

ESTEVE No pot ser. (*Deixant lo paper.*)

ROSA Que pots encara  
 torná al bon camí.

ESTEVE Aixó ray!

ROSA Per la salut de ta mare!

ESTEVE Sías meva.

ROSA Pensa qu' ara  
 lo pare es lliure...

ESTEVE Ja may!

ROSA Per l' amor de Deu!

ESTEVE Per rè!

ROSA Per l' amistat meva.

ESTEVE No;  
 sols per ton amor pot sé'.

## ESCENA DERRERA

ROSETA, ESTEVE, JOSEPÓ, PERET, PAU  
y ALBERT

JOSEPÓ Prèn y firma.  
(*Surtint ab Albert de la dreta y tirant una bossa ab diners damunt la taula.*)

ESTEVE No ho faré  
per res del mon!  
(*Peret, qu' ha sortit de l' esquerra al meteix temps qu' en Josepó, s' haurá acostat al Esteve sense que d' ell sia vist, per rahó d' estarhi d' espatllas, y posantli la boca d' una pistola al cap, li diu ab veu forta y resolta.*)

PERET Per aixó,  
per aixó, y tot desseguida!

ESTEVE Oh!

PERET Esteve firméu, firméu;  
ó sino...  
(*Ab veu de trò y sens deixar dir un mot á l' Esteve lo qual pren la ploma y firma lo paper.*)  
(*Baixant la pistola.*) Aixó us val la vida.  
Ara, allí hi ha la sortida...  
(*Esteve s' aixeca, passeja una mirada d' ódi pels que 'l voltan, clòu los punys y sens dir mot, se retirá obehint lo gest imperatiu d' en Peret que li signa la porta. Aixís qu' ell ha sortit entra en Pau saltant y tirant la barretina al ayre. Satisfacció general.*)

PAU Victoria? (Saltant.)

JOSEPÓ (*Fent un sospir.*) Gracias á Deu!

- ALBERT Quin home!
- PERET (*Satisfet.*) Tot s' ha arreglat.
- PAU Obrim donchs á l' alegria  
nostres cors.
- ROSA (*A Pau.*) Tu 'ns has salvat?
- PAU Y fins aquí, que he guanyat?
- ROSA Mon afecte. (*Dantli la ma.*)
- JOSEPÓ Y aixó.  
(*Dantli la bossa que, destinantla al Este-  
tevé, ha tirat demunt la taula.*)
- PAU Sia  
per be de tots.
- PERET Jo sabré  
vetllar pel teu pervenir.
- JOSEPÓ Y si vols sé' home de be, (*Ab intenció.*)  
no oblides may lo perquè  
del qu' ha succehit aquí.
- PAU Si en lo curs de l' existencia  
me trovo en un cas semblant,  
recordaré que la ciencia  
del bon viure, es la prudencia,  
que sempre escaseja tant.  
Y si es cert, com los canallas  
diuhen, que 'l mon un càu es  
de riallas y plorallas;  
seràn per mi las riallas,  
les plorallas pels demès.

